

P. RAOUL PLUS T. J.

KRISTUS V NAŠICH BRATŘÍCH

Přeložila

MARIA ALFONSA

1 9 2 9

**Tiskem Družstevní knihtiskárny v Hradci Králové
Nákladem Tiskového družstva v Hradci Králové**

Nihil obstat.

Josef Světelský,
ensor.

Imprimatur.

† Carolus,
Episcopus.

Reginae-Gradecii, die 6. Novembris 1929.

N. E. 13.351.

Část první.
TŘI VELKÉ ZÁKONY
NAŠEHO SPOLEČNÉHO ŽIVOTA V KRISTU.

Kniha první: Zákon jednoty.

Kapitola I. Církev -- mystické tělo Kristovo.

Kapitola II. Smysl katolický.

Kapitola III. Eucharistie, svátost jednoty.

Kniha druhá: Zákon lásky k bližnímu.

Kapitola I. Proč máme milovati.

Kapitola II. Až kam má sahati naše láska.

Kapitola III. Jak máme milovati.

Kniha třetí: Zákon solidarity.

Kapitola I. Tajemství našich nadpřirozených vlivů.

Kapitola II. Moc příkladu.

Kapitola III. Hříchy opomenuté povinného dobra.

Část druhá.
TŘI VELKÉ PROSTŘEDKY APOŠTOLÁTU.

Kniha první: Apoštolát zevni horlivosti.

Kapitola I. Povolání rozsévače.

Kapitola II. Žízeň po spáse duši.

Kapitola III. Apoštolové z povolání.

Kniha druhá: Apoštolát modlitby.

Kapitola I. Jeho původ, jeho podmínky i jeho plodnost.

Kapitola II. Život nazíravý.

Kniha třetí: Apoštolát oběti.

Kapitola I. Podklad doktrinní.

Kapitola II. Psychologické vysvětlení apoštolské oběti.

Kapitola III. Praktické uskutečnění apoštolátu utrpení.

Část první. Tři velké zákony našeho společného života v Kristu.

Kniha první. Zákon jednoty.

Kapitola I.

Církev — mystické tělo Kristovo.

1. Mystické tělo — společnost všech s Kristem spojených.
2. Nadpřirozená jednota všech údů Kristových.

Kristus Pán založil církev, nezaložil království opatře-
ného výzbrojí pouze viditelnou. Tato vnější část jest ovšem
nezbytnou. Člověk není pouhou duší; má tělo, má smysly
a potřebuje, i když se jedná o věci duchovní, aby viděl
a hmatal. O tom dobře věděl Pán Ježíš; proto dal své
Církvi viditelnou hierarchii, zevní zřízení i bohoslužbu
oku mluvící.

Ale zevní stránka není všechno. Církev není pouhou
administrací, ale mravní osobou; není jen složitou organi-
sací, ale bytostí živou. „Co jest církev?“ volá Bossuet.
„Církev — toť shromáždění dítek Božích, vojsko Boha živého,
Jeho království, Jeho město, Jeho chrám, Jeho trůn, Jeho
svatostánek. Povězme cos hlubšího ještě: Církev jest Ježíš
Kristus, ale Ježíš Kristus rozšířený a sdělený.“ Vyjádřil to
již svatý Pavel, kdy napsal: „která (Církev) jest tělem jeho
(Krista), plností toho, jenž všechno ve všem naplňuje.“¹⁾

Části tohoto velkého souhrnného Krista²⁾ jsou buď úplné
nebo neúplné. Úplné: kteří nejen s Kristem zevně jsou
spojeni svatým křtem³⁾ a vnějším vyznáním svého nábo-

¹⁾ Ef. I. 23. ²⁾ Veškerí věřící ve spojení s hlavou svou jsou Kristus.
Simul universi fideles cum capite suo sunt Christus. Svatý Anselm.

³⁾ Mínilme zde křest vody, který v potřebě může býti nabrzen křtem
žádosti a křtem krve.

ženství, ale jsou i ve stavu milosti posvěcující, a tedy s Ním a mezi sebou spojeni i vnitřně oním živým svazem, kterým jest Duch svatý. K neúplným částem náležejí všichni, kteří jsou ve stavu hříchu a s Kristem jen zevně jsou spojeni věrou a účastí na bohoslužbě. Nejsou to údy živé, ale mrtvé.

Zde chceme mluvit pouze o shromáždění všech živých údů Kristových s ustavičným prouděním milosti Boží od hlavy k údům, z údů do hlavy, z údů do údů.

V tomto živém ústrojí každý úd má svou význačnou působnost. „Býti údem znamená žítí a hýbatí se duchem celého těla a pro tělo“¹⁾ Vše závisí na jednom a jeden na všech; svaz, podmiňující tuto jednotu, jest Duch svatý, jenž jednotlivcům uděluje účast na zásluhách Ježíše Krista, i na zásluhách celku. Všechny duše, s Kristem a mezi sebou vespolek milostí Boží spojené, tvoří shromáždění Svatých na zemi, obcování svatých. P. Gratry s obvyklým svým širokým rozhledem praví: „Ústřední srdce, Srdce Kristovo, spojuje všechno v Sobě Svou slavnou, plamennou a světlou přitažlivostí, kterou Otec v Ně vložil. Pro srdce s Ním spojená není vlastně žádných vzdáleností. Osoby po celém světě rozptýlené chtějí-li, zůstávají ve vzájemném úzkém spojení.“

„Všechny hvězdy na nebi udržují se a dotýkají světlem a přitažlivostí; jak by se tedy neměly dotýkati duše, které Bůh volá, a jimž uděluje takou vyzařující slávu? Nikoliv. Dotyk hvězd jen slabě znázorňuje, jak duše navzájem na sebe působí.“

„Také jest učení o obcování Svatých; v Bohu duše se dotýkají, nesou se a chovají v sobě vnitřní pohostinství mnohem skutečnější než jest pohostinství zevní. Ty duše sdílejí si své poklady a síly, volajíce s Kristem mezi sebou a s Bohem: „Co jest mé, jest tvé, a já jsem ve svých bratřích oslaven.“²⁾ Kdo nikdy nenaslouchal tlukotu Srdce Božího, nepochopil plně své víry; uzavřel se v náboženství individualistické. Nedostihl oné sociální formy své víry, jež jest pravou bytostí katolicismu.

Nejsvětější Trojice udělila nám život nadpřirozený, aby nás pohroužití mohla v proud Svě vlastní bytosti. — Bůh chce prodlévatí v hloubi naší duše. Ale bohužel, božské věci jsou tak málo předmětem lidských tužeb. Na počátku

¹⁾ Pascal. ²⁾ Filosofie Creda d. V. 206—208.

světa vypudil Bůh člověka z ráje, poněvadž člověk vypudil Boha ze svého života. Abychom se opět mohli státí dítkami Božími, stal se Syn Boží člověkem. Syn, předmět otcovského zalíbení, připoutal nás k Sobě, spojil nás s Sebou a učinil nás Svými bratry. Jím a s Ním stali jsme se i syny. Jak by nebyl Bůh láskyplně přinucen, učiniti i nás předmětem Svého zalíbení, vidí-li, jak jsme spojeni s Ježíšem?

Tím způsobem božský život od Otce vycházející vrací se opět k Otci, díky Synu, jenž Duchem svatým spojil nás v Sobě. Na zemi toto spojení dozrává ustavičného vzrůstu v míře našich obrácení, našeho pokroku a naší věrnosti. Na konci časů mystické tělo Kristovo dosáhne své dokonalosti. Pak nebude potřebl již doplnění. Těch, kteří nechtěli znáti Krista, ani Bůh nebude znáti. *Nescio vos*. Tento trest jest nejhroznější z trestů pekelných; tvoří podstatu zavržení.

Ale v každé věrné duši Bůh bude všechno pro celou věčnost; naším nebem bude: Ježíš Kristus všechno v každém a všechno ve všech.

„Otče svatý, zachovej je ve Svém jménu, které jsi mi dal, aby byli jedno, jakož i my. Neprosím pak toliko za ně, nýbrž i za ty, kteří skrze slovo jejich uvěří ve mne, aby všichni jedno byli, jako ty, Otče, ve mně a já v tobě, aby i oni v nás jedno byli, aby svět uvěřil, že jsi ty mne poslal. A já jsem jim dal slávu, kterou jsi mi dal, aby byli jedno, jakož i my jedno jsme: já v nich a ty ve mně, aby byli v jednotě dokonalé.“¹⁾

Jak vznešenou poslední vůli jednoty jsou tato slova Ježíšova, jež pověděl před Svým utrpením! Za hodinu nato byl zajat zradou apoštola, jenž opustil Jeho stádo.

Jedinou velkou rodinu tvoříme my všichni, jichž Otcem jest Bůh a bratrem Ježíš, i všichni s Ním spojení. Kristus jest kamenem úhelním, klíčem, jenž nese celou klenbu. My všichni máme vybudovati Pánu svatý chrám a tedy státí se příbytkem, kde by přebýval Bůh.²⁾

Příměru kamenů velké boží stavby užívá Církev svatá v liturgii na slavnost posvěcení chrámu. Chrám hmotný a chrám duchovní spolu úzce souvisí; symbol i věc naznačená vzájemně se vysvětlují. Symbol — ať předměstský kostelík neb nádherná katedrála — znamená Jerusalembeský, *coelestis urbs Jerusalem*, onen nedobytný

¹⁾ Jan XVII., 11. 20. ²⁾ Ef. II., 20. 22.

velechrám, jenž ve své celosti tvoří velkolepou jednotu, velkého souhrnného Krista, jenž objímá celý svět.

„Podle mne“, řekla Johanna d'Arc svým soudcům, „Kristus a Církev jest totéž.“ Věru, že se nemýlila ve své naivní hloubce. Sám svatý Augustin nemohl lépe Církev vysvětliti, než když ji nazval člověkem, jenž hlavou tkví v nebi a údy svými zasahuje celý svět.¹⁾

Syn s Otcem a s Duchem svatým jsou j e d n o. Milostí posvěcující každý z nás jest j e d n o se Synem; každý též jest j e d n o se všemi, kdož jsou spojení s Kristem. Jak obdivuhodná jest božská jednota křesťanská! Ego et Pater unum. Já a Otec j e d n o jsme.²⁾ Já a vy j e d n o jsme; vy mezi sebou j e d n o jste.

Toto trojí j e d n o, sloučené zde na zemi v zásadní a základní jednotu, dovršeno bude na nebi v poslední věčné jednotě.

2.

Chápeme tedy, jaké místo v křesťanském životě zaujímá j e d n o t a. Jestli ideálním výrazem a posledním cílem našich osobních styků s Bohem. V nesčíslných starostech vzdejšího života potřebujeme velkého umění, aneb spíše velké milosti Boží a nejlepší vůle, abychom dosáti mohli oné usebranosti, bez níž není hlubšího života křesťanského; právem můžeme ji nazvati „vítězstvím jednoty v hloubi duše“.

Jednota však jest i dovršením v z á j e m n ý c h s t y k ů dítek Božích; víme dobře, že rušný život pozemský, jenž podkopává naše úsilí o jednotu s nebem, ochromuje i naše snahy o jednotu s bližním.

Bohužel, běžnou měnou mezi lidmi jsou úzkoprsé ideje, nedůtklivost, sobectví v nejrůznějším zabarvení, revnivost i lpění na vlastním omezeném hledisku. Leč zda jen pouhou náhodou hlasatel jednoty s Bohem jest zároveň i apoštolem jednoty s bližním? Věděl dobře svatý Jan Evangelista, že povinná jednota s bližním vyplývá logicky z povinné jednoty s Bohem v Ježíši Kristu.

Všichni jedno v Ježíši Kristu — hle, toť království křesťanského světa. Tvořmeť mezi sebou a s Ježíšem Kristem velkého Krista souhrnného; proto nezbytně musíme přijati i požadavek: „Býti jednoho ducha v Kristu.“ Jest to jed-

¹⁾ In psalm. 42. ²⁾ Jan X. 30.

nota téhož vnitřního principu, téže víry, téhož křtu, téhož Boha, Otce všech, jenž jest nade všemi, působí ve všech a mešká ve všech; jednota téže naděje¹⁾ a téže odměny na konci pozemské pouti.

Jak by tedy mohl vzniknouti hlubší spor mezi dítkami Jednoty? „Zapřísahám vás, bratři“, volá svatý Pavel, „skrze jméno Pána našeho Ježíše Krista, abyste všichni mluvili jednomyslně a aby nebylo mezi vámi roztržek, nýbrž abyste byli dokonalí v jednostejném smýšlení a mínění.“²⁾ Každý z vás říká: Já jsem Pavlův. Já jsem Apollův. Já jsem Petrův. Já však jsem Kristův. Zdali rozdělen jest Kristus? Nikoliv. Jen žijte důstojně evangelia Kristova, abych až přijda a vida vás, ať nepřítomen jsa slyšel o vás, že pevně stojíte v jednom duchu, jednomyslně zápasíte za víru v evangelium.“³⁾

Tvoříme jediné vojsko, spojené poutem svatým, ano, více než svatým, božským: Christus omnia omnibus. V každém zvláště a ve všech dotykem a středem spojení buď Ježíš Kristus.

„Jak?“ volá svatý biskup Hipponský, „sebe menší nepořádek vlasů tě mrzí, ale nic ti na tom nezáleží, že sváry a neshodami rušíš soulad těla Kristova?“⁴⁾ A pokračuje: „Slyšte, jak Kristus káže, abyste nežili v roztržkách neb z nás, jako ze svých údů, tvoří si tělo, jehož hlavou jest On, Spasitel náš.“

Tato jednota duší s Kristem spojených hned na počátku budila obdiv Židů, uzavřených ve studený a žárlivý nacionalismus. Podle nich pouze dítky Israele byly dítkami zaslíbení, pouze ony měly právo na království mesiánské; nikdy jim nepřipadlo na mysl, že by Kristus pod žezlem svým mohl spojit všechny národy. Bylo zapotřebí mnohého poučení, aby jejich ideje se rozšířily, a jim se dostalo pravého ponětí o obcování Svatých.

I musil přestati pak rozdíl mezi Židy a pohany. S hlediska nadpřirozeného — nemáme zde na mysli přirozené a nezbytné rozdíly mezi národy — není Řeka ani Římana, není Skythy ani barbara. Ti, kteří věří, kteří jsou pokřtěni, kteří žijí podle víry, tvoří jediný lid, věřící lid Kristův, království Boží na zemi.

¹⁾ Ef. IV. 3. 6. ²⁾ I. Kor. I. 10 ³⁾ Fil. I. 27. ⁴⁾ Sermo de utilit. jejun.

Toto pouto, jež víže duše, neobmezuje se pouze na zemi. Kristovo království zahrnuje všechny s Kristem spojené, ať jsou na zemi, v nebi neb očistci.

Smrt žádným způsobem netrhá tohoto svazku, jak představujeme si často nesprávně. Jen těm, kteří umírají ve hříchu smrtelném, otvírá propast, propast pekelnou. Ale duše, které v milosti Boží opustily tento svět, neztrácí žádné z podstatných vazeb je slučujících.

U lůžka umírajících třeba zvláště si připomenouti učení o obcování Svatých. Jest to spojení věřících duší, spojení povznesené nad prostor i čas. Obýváme týž dům, jež obývali naši drazí zesnulí; jestli zemřeli v milosti Boží, přesídlili se jen o patro výše. Jsouť v nebi neb v očistci, a náš vzájemný styk s nimi není nijak přerušen. Mezi nimi a námi sestupuje a vzestupuje modlitba: jejich modlitba prosebná, jsou-li v očistci; jejich modlitba dobročinná, jsou-li v nebi; naše modlitba výkupná neb díkůčinná, proniká-li do očistce neb do nebe.

Obcování svatých zahrnuje tři kategorie. K první náležejí svatí v nebi, kteří patří na Boha tváří v tvář; ke druhé duše, které trpí a čekají; k poslední všichni, kteří v zemi zásluh pracují ještě na svém zdokonalení. Ale všechny vespolek pojí rodinný svazek — život Kristův, i mohou obcovati spolu způsobem nejrozmanitějším. Duch svatý, jenž spojuje Otce i Syna, spojuje i všechny duše v Kristu sloučené.

Pryč tedy s každou představou neproniknutelných ohrad! Onen svět nerozděluje, ale sbližuje. Jistá zbožná paní psala své neteři: „Zde na zemi přemnohé věci duše oddalují a rozdělují. V pravdě blízcí jsou nám jedině ti, kdož žijí ve věčném světle. Na zemi nemůžeme se tak znáti, jak oni nás znají a pronikají, neb zde vždy nejlepší a nejpravdivější částka naší bytosti zůstává ukryta v hloubi duše.“¹⁾

V této knížce nemůžeme se zabývatí Církví vítěznou a trpící, neb práce zavedla by nás příliš daleko. Studii omezujeme pouze na Církev bojující.

Nesmírné vojsko Církve bojující, jež podle práva zahrnuje všechny lidi, vykazuje různé kategorie podle toho, jak v skutečnosti spojení jsou s božskou hlavou lidstva, s Ježíšem.

¹⁾ Eliška Leseurová: R. d. J. říjen 1913.

Kristus Pán jest předně a dokonale hlavou těch, kdo láskou jsou účinně s Ním spojeni, byť i nenáleželi k Církvi viditelné.

Jest též hlavou všech, kdo spojeni jsou s Ním věrou a zevní pobožností, ale nejsou již ve stavu milosti boží, jsou to údy ochromené, jež díky milosrdnému prostřednictví Hlavy a živých údů, mohou opětně nabýti života a pohybu.

Dále jest hlavou oněch, kdo trvají při Něm nadějí, a pro něž naděje jednoho dne změní se ve skutečnost. Posléze jest i hlavou všech, kdo náležejí Mu jen v možnosti a určením, ač v skutku se nikdy neobráť.

Svého času tázal se již svatý Augustin:¹⁾ „Tvoř-li pouze duše v milosti posvěcující živou část těla Kristova, jak se to má s dušemi v hříchu smrtelném?“

V odpovědi na to rozeznává svatý učitel nejprve kacíře, odpadlíky a rozkolníky, kteří byli kdysi údy Kristovými, ale zevním vyznáním odloučili se od pravé víry; potom ony údy, kteří ne zevně, ale v hloubi svého svědomí přetrhali smrtelným hříchem božské vazby s Kristem. První nenáležejí ani k tělu ani k duši svaté Církve, poněvadž odvrhli viditelná i neviditelná pouta s Kristem je vízíci. Druzí nezřekli se víry, i zachovávají pouze zevní s Ním spojení; proto náležejí k mystickému tělu Kristovu; že však pozbyli milosti Boží, nenáležejí k duši svaté Církve.

Tento náhled svatého učitele byl přijat do křesťanského slovníku.

Božský Spasitel má jediné přání: aby připojiti mohl ubohé odloučené údy a oživiti je svým svatým Duchem. Za Jeho příkladem i svatá Církev nemá od věků jiné ctižádosti: chce udržeti život údů živých, vzkřísiti údy mrtvé a zjednati ubohým nevědomým a odloučeným požehnání, jež plyne ze spojení s Ježíšem Kristem.²⁾

Kapitola II.

Smysl katolický.

1. Všichni pracují ke společnému blahu v s e c h.
2. Jednota v modlitbě.
3. Jednota v činu.

¹⁾ De unitate Ecclesiae P. L. XLIII. ²⁾ Proto měli bychom si zvláště zamílovati mši svatou za rozšíření víry a mši svatou za odstranění rozkolu. Obě tyto mše svaté, příliš málo známé, vynikají obdivuhodnou hloubkou a šířkou. Vane z nich dojemná péče svaté Církve o jednotu.

Jednota všech křesťanů není nijak nehybnou, ztuhlou federací, ale živým spojením živých duší, mezi nimiž Duch života vytváří vzájemné svazky, ustavičné styky a výměny. Spojení to jest v pravdě součinností křesťanskou.

Milosti a dary jednoho jsou majetkem všech. „Tak tedy vy, poněvadž horlíte o dary duchovní, snažte se o to, abyste oplývali ku vzdělání církevní obce, abyste starali se míti jich v hojnosti.“¹⁾

Bůh ve Své dobrotivé Prozřetelnosti — „podle míry daru Kristova“ — rozdává vědu, svatost a ducha apoštolského „ke vzdělání a zdokonalení těla Kristova“,²⁾ t. j. ku prospěchu celku a k užšímu spojení všech s Tím, který jest jich hlavou — s Kristem. Jestli tedy údové vzájemně si pomáhají, jestli tedy každý pracuje v míře své nadpřirozené působnosti, pak vzrůstá a zdokonaluje se celé tělo v božském životě.³⁾

Dary jsou různé: Bůh dal jedny za apoštoly, jiné za proroky, jiné za evangelisty, jiné za pastýře a učitele,⁴⁾ jiným svěřil rozdávání almužny neb konání skutků milosrdných. V těle nemají všichni údové téže činnosti. Ale každý má pracovati k dobru celého ústrojí. Nezapomínejme, že „my mnozí jsme jedním tělem v Kristu, každý jednotlivec však jest údem jeden druhému.“⁵⁾

Proto žádá svatý Pavel: „Lásku mějte nelíbenou! Vespolek srdečně se milujte, v uctivosti předcházejte jeden druhého, se svatými v potřebách jejich se sdílejte, pohostinství ochotně prokazujte! Radujte se s radujícími, plačte s plačícími!“⁶⁾ Ale svatý Pavel zná člověka; proto dodává ne bez jemné narážky: „Možno-li, pokud jest na vás, mějte pokoj se všemi lidmi!“ A o něco dále: „Lační-li nepřítel tvůj, nakrm jej; žízní-li, dej mu pít!“⁷⁾ Onť jak ty jest údem Kristovým.

Tak na základě učení o obcování svatých tytéž zákony, jež řídí vnitřní život Boží a tři Osoby dovršují v jednotě, řídí i obec křesťanskou a v jednotě dovršují různé údy sv. církve. Oživuje všechny duše týž život a všechny rovněž víže vzájemně totéž pouto milosti Boží.

¹⁾ I. Kor. XIV. 12. ²⁾ Ef. IV. 7. ³⁾ Viz Ef. IV. 16. ⁴⁾ Ef. IV. 11.

⁵⁾ Řím. XII. 5. ⁶⁾ Řím. XII. 9—11. ⁷⁾ Řím. XII. 18, 20.

Daleka tedy budiž dítek Božích všeliká idea osamotnění! Pravý křesťan není nikdy sám.

Není nikdy sám při modlitbě.

Modlí li se tak, jak naučil nás Božský Spasitel, nepraví: „Otče můj —“ ale „Otče náš!“ Množné číslo mu připomíná, že není sám, že kolem sebe má bratry, že jest členem křesťanské obce, kamenem velké budovy křesťanstva, a proto nemá práva ani v modlitbě — a zvláště ne v modlitbě uzavíratí se ve své těsné sebelásce.

Pohledme, jak blahoslavený Eudes vysvětluje vzbuzení lásky: „Bože můj, miluji Tě z celého srdce.“ „Pravím-li „z celého srdce“, myslím tímto srdcem Božské Srdce Ježíše Krista, Srdce Panny Marie, srdce všech andělů a svatých na nebi i na zemi, neb všichni jsou „jednoho srdce“.

„Pravím-li „z celé duše“, mám na mysli všechny duše, které spojením lásky jsou jedinou duší. Tato duše náleží nám, a jí máme milovati Toho, který nám ji dal.“

Tak světec modlil se se všemi, za všechny, za celý svět — modlil se katolicky.

P. Granier, jeden z nejslavnějších misionářů Východu, za dětství modlíval se nejraději společně se svým malým bratříčkem. Oba hošci byli jednoho srdce, a měli též jediný růženec. Každý chopil se ho za jeden konec a tak společně odříkávali své Zdrávasky. Vpravdě dojemný to symbol „Cor unum et anima una“ — „jednoho srdce i jedné duše.“ Pán Ježíš, který řekl: „Kde jsou dva neb tři shromážděni ve jménu Mém, tam jsem Já uprostřed nich“, byl dojista uprostřed těchto dvou zbožných dítek.

Jiným bezprostředním důsledkem jest duch jednoty a bratrství, který pobádá všechny dítky Otce nebeského, by horlivě účastnili se společných služeb Božích a pobožností, by svou osobní pobožnost přizpůsobili cyklu křesťanských slavností, by hleděli pochopiti symbolický smysl a cenu svatých obřadů, vůbec by byli „dobrymi osadníky“.

Takový dobrý farní osadník obcuje pravidelně službám Božím a zajímá se účinně o všechny podniky a práce své farnosti. Farní osada jest koutečkem křesťanského světa, částí velkého celku svaté Církve. Tu každý křesťan podle možnosti může uskutečniti velký život katolický. Milujme

tedy svůj farní kostel, milujme svoje duchovenstvo, ale bez velkého vyzvánění. Kdo miluje svou farní osadu, miluje i vše, co ji obsahuje, i co ji přesahuje, tedy celou Církev Boží s jejími rozmanitými činnostmi a mnohonásobnými potřebami; miluje Církev s bohatstvím jejího světského a řeholního duchovenstva, s její hierarchií, se všemi jejími řády, ústavy, kongregacemi. Láska k otčině nevylučuje lásky k velké společné vlasti. Proto pryč s každou těsnotou ducha! Srdce křesťana má býti veliké. Horlivý farní osadník musí býti i výborným katolíkem. Slovo „katolický“ znamená všeobecný. Nesmíme na to zapomenout. — Ale zda láska ke společné modlitbě, s osobami téže společenské třídy, téže osady, vylučuje všelikou formu modlitby individuální?

Nikoli. Modlitba katolická, totiž modlitba konaná u vědomí katolické jednoty, nevyžaduje nijak skutečného hmotného shromáždění. Modlím-li se sám, mohu svou modlitbu spojit s velkou modlitbou křesťanského světa. Naopak mohu modlit se s jinými, a přes to moje modlitba je sobecká. Jest velký rozdíl mezi modlitbou individuální a individualistickou. První může býti hluboká, široká, apoštolská, velká jako svět, druhá jest těsná, s obzorem velmi omezeným, slovem, ve vlastním slova smyslu není ani katolická.

Pravá modlitba katolická vyznačuje se číslem množným: Otče náš... Vyslyš nás! Smiluj se nad námi! Oroduj za nás!

Hlubší studium množného čísla v Otčenáši bystří vniterný duševní zrak: vidím dále, vidím výše, vidím daleko za okruh svého vlastního „já“. Neujdou mi tajné potřeby bližních, dbám o jejich věčné i časné dobro, nechci jen sám sloužiti Bohu, ale toužím, aby všichni moji bratři v jednotné úctě dětinně oslavovali Otce nebeského. Ano, vše ještě: Není mi dosti na tom, co ukrývá se pod Jeho otcovským pláštěm, ale hledím přivést tam — v lůno svaté matky Církve — všechny duše marnotratné, rozptýlené, zahánbené, všechny vůbec, kdo Ho neznají, všechny pohany, kacíře, nevěrce a odpůrce.

Mohu-li však tvrditi, že svůj Otčenáš pochopila ona duše, která se má za zbožnou, leč celou svou zbožnost soustřeďuje na sebe? Jiné duše ji nezajímají. V Otci nebeském vidí pouze Božstvo, jehož užívá jedině ke své službě, a k němuž vysílá denně steré drobné prosby o ten

neb onen malicherný prospěch. Kde zůstal katolický smysl?

Zda porozuměl svému Otčenáši onen dle zdání dosti dobrý křesťan? Nemožno s ním mluvit o postupu nebo úpadku života katolického, poněvadž ho nezajímá. Založen nový list neb časopis, jenž přináší zprávy z celého katolického světa. Vyšly nové knihy a přehledy, které projednávají důležité náboženské otázky... Ale prosím, dejte mu pokoj s takovými věcmi! Dosti má na různých zprávách, jež mu přinášejí jeho noviny — a přece je známo, že to nejsou noviny katolické, ano pohrdají věcmi katolickými a často je i překrucují.

A přece jaké perspektivy, smutné i radostné, otvírají se věrnému křesťanu, skloní-li se na chvíli nad mapou Evropy neb celého světa! Tu velkolepé naděje, tam hluboké smutky; zde vlada vystupuje nepřátelsky, a náboženství pozbývá půdy, onde zas království Boží utěšeně se rozvíjí... Ale všude prosvítá Prozřetelnost Boží, která vždy dosahuje svého cíle.... Hle, to všecko zasluhuje touž pozornost, jakou věnujeme stoupání a klesání peněz, výrobků a plodin; pravím „touž“ bez farizeismu, neboť člověk žije chlebem; ano touž alespoň, a ještě nekonečně větší, neb dítko Boží nežije pouze chlebem, ale vším, co se týče slávy našeho otce, jenž jest v nebesích.

Můžeme-li — máme tu na mysli vychování pro život křesťanský — proč bychom nevzbudili zájmu nejen pro nynější život katolický, ale i pro minulý, pro dějiny svaté církve? Proč tak málo křesťanů jest hrdé na svou víru? Z dvou příčin: Nechápu jejího bohatství, nevědí o životě božím ve své duši, neznají krásy své matky svaté Církve. A pro maličkost pozbývají odvahy a zmálomyslní. Myslí, že jsou ubozí a nepatrní, zatím kdy v pravdě jsou velicí.

Louis Veillot mával před sebou na psacím stole vždy Církevní dějiny. Dívil-li se kdo, odpověděl: „Jest to život mé Matky.“

Pochopil svůj Otčenáš.

3.

Znáti rozvoj mystického těla Kristova, jest dobře, ale lépe jest k němu přispívat. Kdo na chvíli zastavil se u rozdrobených katolických sil, zda nepřál si více jednoty a shody?

Tak snadno můžeme se vidět, spolu rozmlouvat, sjednotiti své iniciativy! Ale člověk příliš rád si hraje na samostatného rytíře. Nejednou i dělníci na téže vinici nejraději o sobě nevědí. Každý řevnivě hájí svého údělu, neohlížeje se — leda okem nepřejícím — na práci sousedovu.

V XVII. století psala jistá zbožná duše P. Olliverovi, zakladateli Sulpiciánů: „Jak uškodily Synu Božímu neshody mezi farnostmi a kláštery! Vždy mají cos proti sobě. Více se starají o svá práva než o blaho svých bližních. Kéž na-
dejde chvíle, kdy bez trpkosti a závisti podají si ruce ke společnému dílu!“¹⁾ Často v témže sdružení narážíme při každém kroku na zdi a ohrady. Každý uzavírá se ve svou specialitu a ostatního světa jakoby nebylo. Jak snadno mohl by na příklad onen slavný kazatel pomyslet na své bratry, kteří redigují časopisy a tak přispěti ke zdaru jich díla! Ale nikoliv. On káže, oni píší — smutné rozdrobení sil; i nedocílí se jednotné účinné práce. Tak žijeme v těsném okruhu, nestarajíce se o bližního, nedbajíce jeho vlivu na nás a našeho na něho.

Jakou neodolatelnou silou jest sdružení velkých duší, o mohutném rozpětí! Velkodušně chápou se všech forem práce apoštolské, rozumějí každé, nepohrdají žádnou, těžší z okolností a jich hluboký bystrozrak dává útlocitně přednost práci bližního, jemuž pomáhají podle sil. Tak zručně docílují jednotné, soustředěné práce, která při nepatrných „obecných výdajích“ má stonásobný zisk.

Nelze ovšem popřít, že příčinou smutného rozptýlení sil bývají těžké doby, nepříznivé okolnosti. Ale druhá příčina vězí v duši, a odtud nutno ji vykořeniti.

Jak často se stává, že nechceme znáti sobě rovných, znáti ani těch, kteří jsou nad námi a pod námi. Člověk tak rád sám začíná a vymýšlí. Zkušenost druhých zdá se mu nepotřebnou. Mládež obyčejně na novo začíná všechny pokusy starých. Kolik zde promarněného času! Dobro jednoho, sloužil-li pouze jemu, zatím kdy prospěti by mohlo ještě mnohým jiným.

Stáří nejednou zapomíná, že mělo své mládí, i nechce mladším rozuměti a opírá se každé nové myšlence. A přece kolik dobrého by mohlo způsobiti laskavé porozumění, dobrá rada, povzbuzení, dodání důvěry!

¹⁾ Život P. Ollivera od Moniera I. 174.

Pohrdlivě se usmívat, druhému méně zkušenému nevěřit, vše obracet na sebe, diviti se, jak to neb ono se mohlo státi — není věru velkým uměním. Pravý křesťan však má hledět povzbudit, káže-li povinnost, napomenouti, ale vždy s láskou, vysvětliti, jak věc dala by se lépe provésti, nikdy nelekat neb odstrašovat, ale povznášet a pomáhat. Jisté vzácné, ale skryté síly třeba vytušit. Nejedna skvělá iniciativa mohla vítězně proniknouti, poněvadž ve chvíli choulostivé dostalo se jí světla a tepla. Setkal se s duší vřelou, která nejen dovedla odkryti zárodek, ale zjednati mu i sluneční záři

Duch jednotě odporný jeví se různým způsobem: Onen na příklad závistivě hledě na práci svých bratrů, ostrou kritikou ji ztěžuje a podkopává. Jinému není vhod ona forma apoštolátu — ač sám neví, proč? I brojí proti ní a vůbec ji znemožňuje. Onen náhled někomu se nelíbí, tedy nestojí za nic. Kdosi nemůže vtěsnati v úzký rámec svých ponětí ono mínění, ač úplně svobodné, ana svatá Církev sama ponechává v té příčině úplnou volnost; ale že není pochopeno, musí býti podezřelé, nebezpečné. Pod různými záminkami křísí se spory dávno uhašené, obživují se sporné bytosti, dusí se v zárodku dobré iniciativy. Jakoby mimo stádo nebylo nepřátel! Proč nezustavujete dítkám Božím jejich svatou svobodu ve věcech úplně svobodných? Zda chcete tím splniti prosbu Kristovu: „aby všichni byli jedno?“

Jaký smutek jímá každou ušlechtilou snahu, zpozoruje-li, že v dané chvíli, kdy balon měl se povznést do výše, kdos úmyslně v něm způsobil trhlinu! Kolik dlouhých nocí třeba obětovati, aby škoda byla napravena! — Nezabolí vás, slyšíte-li z úst apoštola: „Po celý život útočili na mne moji nejlepší přátelé!“¹⁾ aneb výrok jistého nepřitele svaté Církve: „Sloužiti katolíkům — toť nevděčná práce; k tomu jest potřebí nadpřirozeného sebezapření.“²⁾

Hledejme vždy styku a ne srážky! V nové myšlenice přihlížejme k dobrým stránkám a nestavme se již předem nepřátelsky proti ní — „a priori“.

Snad namítneš, že nepřeješ si žádného naivního nadšení? Budiž, ale též ne žádných předběžných nepřemožitelných antipatií. Nemá-li idea životní síly, v určité chvíli zahyne sama sebou a naivní nadšení ti neuškodí. Ale měla-li

¹⁾ De Mun, Disc. VI. strana 334. ²⁾ O Montalembertovi mluví Le-nanuet: Předmluva.

budoucnost a tys ji v zárodku usmrtil, tvé ruce jsou potřísněny. Také zodpovědnosti nutno se obávati. Non occides! Nezabiješ!

Příliš často nedostává se katolíkům daru vřelé sympatie, jež neubíjí ducha rozvážné kritiky a čisté pravověrnosti; naopak, činí člověka bystrozrakým, povzbuzujícím, pohostinným a srdečně rozumným, poněvadž rozumně srdečným.

Nečetli jste nikdy: „Zda to není osudný zákon: Zlí ve své nenávisti jsou vždy za jedno, ale dobří nedovedou se sjednotiti?“

Děti tmy měly by více sebezapření než děti světla? Nenávist by měla býti mocnějším pojítkem než láska? Bude-li snad potřebí změnití výrok o prvních křesťanech: „Hle, jak se milují!“ — v jiný: „Hle, jak se kousají?“ Měl-li tedy pravdu, kdo řekl: „Není těžko s nepřáteli bojovat, ale s přáteli žíti?“¹⁾

Přečtěte si 17. kapitolu v evangeliu svatého Jana, kde Božský Mistr napomíná ustavičně k jednotě: „Otče svatý, zachovej je ve jménu svém, které jsi mi dal, aby byli jedno, jakož i my!“ „Aby všichni jedno byli, jako Ty, Otče, ve Mně a Já v Tobě, aby i oni v Nás jedno byli —“ „Aby byli jedno, jakož i my jedno jsme, Já v nich a Ty ve Mně, aby byli v jednotě dokonalé —“

Ježíš za nedlouho umře. Nebude již mluvit, jest to Jeho poslední přání. Ve chvíli rozloučení opakuje několikráte táž slova, v nichž zrcadlí se jeho duše.... Ale proč Božský Mistr tolik naléhá? Poněvadž ví, jak těžko bude člověku zachovati tento rozkaz!

Ach ano, toť pravda. Nemluvně v kolébce vztahuje ručky. Každý člověk jest mu přítelem, každý je může poladiti a celovat. Ale naivnost netrvá dlouho. Dítě vyrostlo. Již v první hře se soudruhem si uvědomí, že mezi dotekem a udeřením jest rozdíl pouhé minuty a intensity. Ostatně kdo žárlí, nepotřebuje bít. Zda jisté políbení není polibkem Jidášovým?

Máme však ještě jinou zkušenost. Kolem nás jest tolik zdí, ohrad a závor.²⁾ Vše opatřeno zámkem a klíči. Kolik vzájemné nedůvěry! Ale pravé ohrady a zámky vězí v duši. Lidé mají sice srdce, ale nemilují se. „Matinko“, ptalo se

¹⁾ Kardinál de Retz. ²⁾ Netvrdíme, že jednota jest synonymní s nerozdělením. Jednota jest harmonií hodnot. Hodnoty jsou nerovné, ale každá má právo na úctu a šetrnost. Láska k jednotě není komunismus.

dítě matky, „Pán Ježíš řekl: ‚Milujte se vespolek‘ a lidé zatím se rvou po celý čas“. Ano, poněvadž člověk jest současně i milovníkem, i odpůrcem jednoty.

V jisté chvíli životní umlká neláska. Stihne-li člověka velké utrpení neb soužení, hledá přirozeně u bližních opory. Tragika a řidkost zjevu dodávají jednotě cos posvátného, proto se říká „svatá jednota“. Ale jindy zůstává světskou. Člověk jest příliš malý, aby mohl dlouho milovati. Nic není těsnějšího než srdce lidské, jež si libuje ve své těsnosti.

Chápeme tedy již naléhání Mistrovo: „Buďte jedno! Potom poznají všichni, že jste učenci moji, budete-li míti lásku jedni k druhým.“¹⁾ První obce křesťanské, tak blízké tomuto napomenutí, byly mu, až na malé výjimky, věrny. Ovzduší míru a shody u nich panující překvapilo pohanský svět. Byl to příliš velký kontrast s jeho heslem: Člověk člověku vlkem.

Pátráme-li v průběhu věků, kdy a kde rozkvétala jednota, shledáme, že vždy tam, kde i život křesťanský dosáhl svého rozkvětu. Vizme na příklad missii parguayskou!

Je-li třeba protidůkazu, stačí si povšimnouti, jak nestálé jsou lidské spolky, federace, koalice, jichž jediným pojítkem jest zisk.

Dějiny vypravují, jak Karel V. v klášterním ústraní hleděl různé hodiny uvésti ve stejný chod. Když se mu to nepodařilo, divil se, jak mohl kdysi se pokoušeti o shodu národů. I tam, kde jest Bůh, těžko lidi sjednotiti; kde Ho však není, nemožno shody docílit.

Nemusíme ostatně hledati dokladů v dějinách. Vidíme sami, že i v lůně téhož národa po shodě více méně dlouhé, fanatičtí kdysi stoupenci chápají se revolverů a vzájemně se proklínají.

Jediný Bůh jest pánem jednoty a kdo ji chce dosáti mimo Něho, dozná jediné svatokrádežné parodie.

Kapitola III.

Eucharistie, svátost jednoty.

1. Eucharistie jest známkou jednoty.
2. Eucharistie dožaduje se jednoty.
3. Eucharistie působí jednotu.

¹⁾ Jan XIII. 35.

„Aby byli jedno, jakož i my jedno jsme, Já v nich a Ty ve Mně, v jednotě dokonalé.“

„Totof jest tělo Mé. Vezměte a jezte! To čiňte na mou památku.“ Hle, Svátost Jednoty! Člověk jest příliš slabý, i nemůže sám udržeti se v jednotě s lidmi a s Bohem. K tomu potřebuje nezbytně pomoci Boží. Měl-li však potřebí zvláštního přikázání, aby miloval, potřebuje i zvláštní svátosti, aby mohl zachovati velké přikázání lásky, které se zdá tak sladké. Touto svátostí jest Eucharistie.

Kristus chtěje lidi sjednotiti, aby na této smutné ne-svorné zemi mohl zavládnouti soulad a mír, podává všem týž pokrm, Své svaté tělo, Svou svatou krev, tělo a krev Boha-člověka.

Již věrou a svatým křtem spojeni jsme u velkou duchovní jednotu. *Una fides, unum baptisma.*

Leč máme zde ještě tělo Kristovo, jež sílí tuto jednotu. „Poněvadž jeden chléb, jsme my mnozí tělem jedním, neboť jsme všichni účastní jednoho těla.“¹⁾ Ukážeme zde, jak Eucharistie

- I. jest s y m b o l e m jednoty;
- II. jak se d o ž a d u j e jednoty;
- III. jak p ů s o b í jednotu.

1.

Slovo jest výmluvné. Schůze prvních křesťanů nazývána *obcí* neb *shromážděním*. Jejím hlavním konem byla *kollekt*a, *synaxe*.²⁾ Slovo „*kollekt*a“ má dnes jiný význam; za dávna naznačovalo jednotu všech účastníků oběti. Slova *Synaxe* — *Communio* — znamenalo ne tak spojení s Kristem, jako spíše vespolní spojení těch, kteří se účastnili oběti.

Ještě silněji než slovo vyjadřovala jednotu křesťanů při lámání chleba sama podstata ritu. Což jiného je Eucharistie než společná hostina duší? Zasednutí při témže stole, požívání týchž pokrmů bylo vždy znamením a počátkem jednoty. Starobylý výraz „stůl Páně“ jest velmi významný. Bylo by zajímavé zbádat jeho hloubku.

¹⁾ I. Kor. X. 17. ²⁾ „Tato svátost“, praví svatý Tomáš, „vyjadřuje jednotu všech údů svaté Církve. Odtud jméno „*commune unio*“ — *Communio* — společná jednota.“ „Touto obětí“, jak dí svatý Jan Damasceuský, „obcujeme s Kristem a skrze Krista spojení jsme vespolek jedni s druhými.“ III. P. q. 73. art. 4.

Leč i sám pokrm eucharistický zřejmě hlásá jednotu, jaká panovati má mezi účastníky svatého tajemství. V nejstarší modlitbě eucharistické prosí Církev Boha, aby silou nebeského pokrmu spojil věřící po světě rozptýlené, jako spojena jsou v jediný chléb zrnka obilná po návrších rozptýlená.¹⁾

Skvělým výrazem křesťanské jednoty jsou i naše kostely.

Za prvních dob museli se křesťané ukrývati v katakombách, nebo slaviti Eucharistii buď v domech soukromých, buď v bývalých chrámech pohanských, jež přizpůsobeny křesťanskému shromáždění, i jeho nejslavnějšímu úkonu, totiž účasti na svatých tajemstvích. Teprv později mohli si budovati chrámy, důstojné oběti eucharistické.

Vejděme do katolického kostela! Středem jeho jest oltář, k němuž vše se sbíhá. U protestantů hlavní věcí jest stůl s Biblí, kdežto stůl s Večeří Páně zaujímá místo vedlejší.²⁾ V kostelích katolických bývá kazatelna též na předním místě, ale srdcem budovy jest vždy presbyterium.

Nejednou již způsob stavby chrámové vykazuje společnou jednotnou práci. V Chratresu roku 1144 věřící sami se zapřáhali do vozů a vozili stavivo na staveniště. V St. Denisu muži a ženy s nadšením táhli zdaleka těžká břemena, často krajem neschůdným a bažinatým. Na mnohých místech cechy staraly se o malovaná okna, z chudých přinášel každý aspoň svůj kámen; dámy urozené připravovaly maltu a nosily zedníkům vodu. Vpravdě obdivuhodná krása velkého tohoto umění křesťanského záleží hlavně v tom, že nádhernými pomníky zvěčnilo společné nadšení hluboce křesťanských duší.

„Naše velechrámy vznikly společnou prací všech vrstev obyvatelstva. Chudáš obětoval pilné ruce, boháč své zlato, učenec svou vědu, umělec svého genia. V dějinách umění není podobného příkladu.“³⁾

Je-li již hmotný chrám výrazem jednoty křesťanské, naznačují ji tím živěji slavné obřady přesvatých tajemství. Vejděme do kostela! Jest právě mše svatá. Kristus obětuje, Kristus Sebe obětuje. Vše, co jest Kristem: Ježíš, kněz

¹⁾ Učení apoštolské — Didaché IX. 4. Svatí Otcové často pojednávají o tomto tematě, zvláště svatý Augustin: Serm. 127. ²⁾ Některé chrámy jsou ovšem výjimkou: příčinou toho jest buď sekta sama, jež věří ve skutečnou Přítomnost, aneb chrám býval katolickým. ³⁾ Emile Mâle: Závěr rozmluvy: Chateaubriand: „Spolupracovníci našich katedrál.“

a věřící, spojují se v jednotě jediného úkonu kněžského; úkon ten koná dvoji kněžstvo: kněžstvo svátostné -- kněz, kněžstvo duchovní — věřící, ale kněžstvo jediné.

Srdečnou jednotou vyznačuje se zvláště slavná mše svatá. Blíží se okamžik svatého přijímání. Nastává potřeba znamení společné jednoty. Co bude tímto znamením? Políbení pokoje. Za dávných dob celebrant políbil nejprve Hostii, potom políbení pokoje dal jáhnům, podjáhnům a sluhům oltářním, od něho pak toto znamení shody a lásky bratrské sdílelo se všem věřícím. Mohutný proud jednoty a lásky rozléval se v postupných vlnách celým chrámem od oltáře až do nejzazšího koutka lodi kostelní. Křesťan tulil se ke křesťanu, jak by chtěl vystoupiti výše. Ano, chce se povznést k Bohu, jíti za Synem Božím, Ježž kněz právě vznáší k Otci ve slavnostním pozdvihování. Stezky jsou úzké, ale nejisté kroky opírají se o silné, neb byť i jednotlivec se kolísal, celek stojí pevně, a každý může těžiti ze společné jednoty.

Ještě jiné obřady starobylé znázorňovaly společenskou jednotu eucharistických shromáždění. Dnes při slavné mši svaté málo kdo přistupuje ke stolu Páně. Za dávna všichni, kdo obcovali nejsvětější Oběti, účastnili se i svatých Tajemství. Pouze katechumeni a kajcníci byli vyloučeni. V basilice zůstali jediné praví křesťané. Každý přinesl na oltář svou částku chleba a vína. Ve chvíli sv. přijímání byla mu ta částka vrácena, ovšem posvěcená. Každý přinesl obět, která když stala se Ježíšem Kristem, vracela se ke všem. Oběti byly mnohé, ale na oltáři změnily se v jediného Ježíše Krista. A tohoto „jediného“ přijímali všichni. Dospělým kladena na dlaň posvěcená částčka; potom z kalicha, jež jáhen podával, pili božskou krev. Nemluvňata v náručí svých matek nemohla ovšem přijímati pod způsobou chleba, ale dostala aspoň několik kapek drahocenné krve. Nemocným a uvězněným donášeli svatou částčku poslové eucharističtí. (Mimochodem připomínáme, že jediný kalich nestačil, a proto připraveno jich více; před svatým přijímáním však vléval arcijáhen do každého z nich několik kapek z kalicha celebrantova. Nové prohlášení společné jednoty). Mnozí však pro velkou vzdálenost nemohli častěji obcovati mši svaté; proto odnášeli s sebou Tělo Páně, aby nebyli zbaveni účasti na sv. Tajemstvích. Za dob, kdy společné jich jednotě pro ustavičný styk s cizím učením hrozilo největší nebezpečí,

bylo potřebí nejúčinnějšího znamení jako neustálé živé vzpomínky jednomyslnosti křesťanské.

Leč první doba křesťanská ještě jinak vyznačovala symbolickou cenu „lámání chleba“; míníme tu spolucelebraci a „fermentum“ — „kvas“.

První bylo zvykem v Římě, v sídelním městě Hlavy křesťanstva. Mše svatá záhy sloužena na více místech. Na konci prvních století bylo jich dvacet pět. Každá taková obec měla svého kněze a své věřící. Papež však slavil svatá Tajemství na různých místech, kde stanovil shromáždění s představenými jiných obcí církevních. Při této příležitosti všichni společně s papežem sloužili mši svatou, podobně jak nyní se děje při vysvěcení na kněžství, kdy mladí novosvěcenci vyslovují slova kánonu spolu s celebrujícím biskupem. Poněvadž i lid obcoval mši svaté způsobem právě uvedeným, byla nejsvětější oběť novým potvrzením vzájemné jednoty: všichni účastníci se téže Bohoslužby, obětovali touž obět, požívali touž hostii. Avšak celebrant nezapomínal těch, kteří nemohli přijíti neb později měli se dostavit; proto nepožíval celé hostie, ale částčku zůstavil těm, kteří zítra neb jinde měli sloužiti nejsvětější Oběti. Až do IV. století papež a biskupové vzdálených obcí posílali si Eucharistii na znamení společného bratrství. Když pak při mši svaté nadešla chvíle, kdy hostie měla býti rozlomena, každý celebrant vpustil do kalicha částčku z hostie nové i částku hostie zaslané z daleka neb chované od věčerejška. Tím prohlásil své spojení s nejvyšším Arcipastýřem i se všemi sesterskými Církvemi.

Nyní tento zvyk sice zanikl, ale každý kněz dobře ví, že slouží mši svatou „una cum famulo Papa“ — v sjednocení s vrchním Pastýřem a s celou Církví.

Šťastnou myšlénkou uveřejněna v poslední době mapa polokoule, na níž podle linií naznačených možno sledovati eucharistické Tajemství v různých denních hodinách v rozmanitých částech světa. Je-li v Římě sedm neb osm hodin, totiž chvíle, kdy svatý Otec v Římě slouží mši svatou, jest v Paříži tři čtvrti na sedm, v Brasilii čtyři atd.

Bez ustání slouží se na zeměkouli mše svatá, při každé — jsou průměrně čtyři najednou — kněz jmenuje papeže, i spojuje se s Hlavou křesťanstva; ve spojení s ním modlí se za veškeru Církev po celém světě.

Eucharistie jest nejen znamením jednoty, ale žádá též jednotu.

Zmínili jsme se o stavbě chrámů katedrálních. Dobrovolní dělníci byli vždy vítáni; ale jich velké množství potřebovalo pořádku. Proto sdružovaly se osoby téhož řemesla a téže farnosti v spolky a cechy. Každý cech měl svou korouhev, svou trubku. Na dané znamení vydali se na cestu a buď v mlčení buď za zpěvu došli na staveniště.

Všimněme si jisté zajímavé okolnosti. Kdo vstoupiti chtěl do cechu, musil odpustiti svým nepřátelům. Nechtěl-li, vyňali z vozu jeho dar, který považován za nečistý, a žadatele vyloučili ze sdružení. Tak na příklad stalo se při stavbě chrámu svatého Petra v Normandii. Zda to není dojemné a praktické připomenutí slov svatého Evangelia? „Přinášíš-li dar svůj k oltáři, a tam se rozpomeň, že bratr tvůj má něco proti tobě, zanech daru svého na oltáři a smiř se s bratrem svým.“¹⁾

Jistý prelát rozhněval se velmi na svého spolubratra. Když však modlil se Otčenáš a došel k páté prosbě: „Odpust nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim viníkům“ — zastavil se a volal, že se nemůže dále modliti, že musí se dříve smířiti se svým spolubratrem.

Svatý Pavel velmi přísně vystupoval proti nelásce. Nesváry a roztržky byly hlavní vadou Korintanů. Někdy i při bratrských hostinách došlo ke trapným neshodám. Někteří nepřišli včas, jiní nečekali na druhé, bohatí nedělili se s bratry, zůstavovali chudé u dveří a i jinak je zahanbovali. Také chování však se neshoduje s přijetím Těla Páně.²⁾ Bylo třeba účasti obecné, obecné v čase i prostoru: na témž místě, u téhož stolu, v témž duchu lásky.

Představme si některou z prvokřesťanských agap.³⁾ Křesťané obklopovali svého biskupa neb jeho zástupce as podobně, jako apoštolové Božského Mistra při poslední Večeři. Obvykle byla táž hostina jak na večer Zeleného čtvrtku. Schůze konala se v domě nějakého zámožnějšího bratra, jehož jídelna s orientálními koberci a rohožkami se poněkud večeradlu podobala. Někdy scházeli se též na terase ve stínu široké záclony. Tam zasedli Židé vedle těch,

¹⁾ Mat. V. 23, 24. ²⁾ I. Kor. XI. 17—22. ³⁾ Agapy — hostiny lásky.

kteří nebyli Židy, vedle pohanů. Vzácné věru vítězství nad nesmířitelným nacionalismem židovským!

Ale na tom ještě nebylo dosti. Byli tam pánové, byli i otroci. Ale nebylo rozdílu mezi boháčem a chudásem. Jako bratři seděli vedle sebe. Začalo se modlitbou, potom čteny listy svatého Pavla neb zprávy z dalekých krajín. Představený předložil nějakou pravdu svatého učení, o níž rozmlouváno; tomu neb onomu domlouval, napomínal celé shromáždění a pak vysvětlil některá slova Božského Spasitele neb svatého Pavla. V přestávkách předkládány společné zásoby, a každý zbožně a radostně účastnil se vešpolné bratrské lásky. Na konci vzal představený chléb, lámal jej, nalil do kalicha vína kolik bylo potřebí, modlil se hlasitě a vztáhnuv ruce, žehnal chléb a víno. Nato každý dostal svůj díl a přijímal. Takový byl alespoň ideál, jak můžeme jej vyčísti z prvního listu svatého Pavla ke Korintským.

„Konstituce apoštolské“, jež upravily ceremonie počáteční — první to nárys nynějších obřadů mše svaté — zaznamenávají, že svaté přijímání má se konati v tichosti, „sine strepitu“. Hymnou společně zpívanou ukončena schůze.¹⁾

Hymna se skončila, ale důkůčinění nemá znáti konce. Posílení silou s výsosti, posílení svatým pokrmem, božsky opojení, mají šířiti kol sebe život křesťanský. „Zpívejte a hrajte Pánu ve svých srdcích“, píše apoštol národům křesťanům efezským, „děkujte vždy za všechno ve jménu Pána našeho Ježíše Krista“.²⁾

3.

Eucharistie značí jednotu, žádá ji — ale více ještě: Eucharistie působí jednotu.

Eucharistie spojuje nás skutečně s Ježíšem Kristem. Víme, že Ježíš Kristus jest hlavou. Přijímáme-li Eucharistii, spojujeme se s Kristem, s celým Kristem, nejprve s hlavou a následkem toho i skutečně se všemi údý.

Již svatý křest v jedno spojil všechny, kteří jsou v Ježíši Kristu. Jich živým a životním společným svazkem

¹⁾ Tak třeba rozuměti svatému Pavlu, když píše: „Psallendo omnes communicent“ — „Zpívající, všichni přijímají.“ Zde se jedná o zpěv mezi svatým přijímáním, zvaným dnes „Přijímání“ — „Communio“. Verš byl přizpůsoben okolnosti; všichni ho uměli nazpaměť. ²⁾ Ef. V. 19.

jest život tří božských osob, kterého se všichni účastní. Ke spojení tomu přistupuje nový jednotící princip: Tělo Boha-člověka. Tento nový dar má tak nesmírné účinky, tento nový způsob spojení jest tak obdivuhodný a neslýchaný, že možno ho nazvat novým sjednocením.

Milostí Boží máme Boha duchovně.

Eucharistií máme Boha tělesně.

Eucharistie předpokládá milost. Vyžaduje tedy přítomnosti Boží. Bohu duchovně přítomnému přináší Eucharistie Ježíše. Ježíš tělesně přítomný tvoří ze všech přijímajících ne sice novou jednotu, ale jednotu užší, intensivnější.

Rozlomte hostii — každá její částka jest celý Kristus, a přece všechny jsou jedinou hostií. Rozdejte mnoho svatých přijímání! Všechna ta přijímání, i všechna ostatní kterékoli doby, kteréhokoliv místa — jsou též jediný Ježíš. Též nerozdělený život Kristův, jež hostie ve svatém přijímání přináší křesťanu, víže vespolek všechny křesťany. „Poněvadž to jest jeden chléb, jsme my mnozí jedním tělem.“¹⁾ Tento výrok není metaforou, ani neurčitou jednotou citovou, ale jednotou skutečnou, účinnou, ústrojnou.

Jaký rozdíl mezi tímto učením a těsnotou protestantskou!

„Mše“, prohlašuje XXI. článek Vyznání augsburského z roku 1530, „není výkupnou obětí za hříchy živých a mrtvých, ale spíše jest to přijímání, v němž kněží a věřící přijímají svátost, každý pro sebe“.

Divné věru jest to sblížení dvou protikladů: „Communio“, to jest „společná oslava“ — a „každý pro sebe“! Jak zúžuje se odstředivé slovo „Communio“, nedovolujíc, aby sahalo dále za vlastní „já“, aby nemohlo dosáhnouti konců světa!

Ale svaté Církvi, pravé a věrné přechovatelce myšlenky Kristovy, blásá Eucharistie cos jiného: vidí kolem oltáře veškeré vykoupené lidstvo, živé i mrtvé; vidí celou církev, v Kristových darech obětních s Kristem spojenou; vidí křesťana, jenž přijímá, an skrze Krista, jenž jest hlavou, spojuje se se všemi údý Kristovými.²⁾

¹⁾ I. Kor. X. 17. ²⁾ Jak chladný a mdlý jest protestantismus! Každého, kdo cestuje Anglií neb jistou částí Němce, zabolí dojista pohled na ubohé bývalé kostely katolické, jež stojí pusté, mrtvé, prázdné. — Dostanou-li se mé řádky v ruce některého člena pobloudilého, ale drahého církve reformované, prosím ho, aby porovnal svou víru s věrou kato-

Dobře zrozuměná láska k Eucharistii učí nezbytně milovati i bližního. Bližní jest cosi z Krista Pána. Přijímáme-li Krista, spojujeme se úzce i s bližním. Od fysického těla Kristova k Jeho mystickému tělu, od přijímání hlavy ku přijímání údů není tak daleko, jak se obyčejně zato má.¹⁾

Jest to oblíbená myšlenka svatého Tomáše Akvinského. „Eucharistie“, praví, „není jen spojením s Bohem, ale i ve-společnou jednotou všech přijímajících“.²⁾ U něho zbožnost jest v úzkém spojení s učením. V jeho modlitbě pro kněze před mší svatou čteme: „Ó lásky nejhodnější Otče nebeský, dejž ať Tělo Jednorozeného Syna Tvého, Pána našeho Ježíše Krista, iež na sebe vzíti ráčil z Marie Panny, tak přijímám, abych Tělu Jeho duchovnímu přivtělen a údům Jeho připočten býti zasloužil.“³⁾ Opakování slov: tělo, p ř i v t ě l e n, k ú d ů m p ř i p o č t e n — jest patrně úmyslné: tělo fysické, tělo mystické; dvojit spojení, dvojit sjednocení; neb vlastně „sjednocení jediné ve dvojit části“.

Monsabré narážejí na slova svatého Tomáše praví: „Čím více vchází v nás Ježíš Kristus, tím více vcházíme láskou jedni v druhé. Úsilí o sjednocení lidí ústavy filantropickými jest marné. Toho nelze docílit bez oné sebe-oběti, jež prýští z milosti Boží.“⁴⁾

Vyřídili jsme křesťanské agapy z prvních věků svaté církve. Po takých schůzích v ovzduší jednoty, kde podáván chléb jednoty, i kalich božského nápoje jednoty, zda možno bylo nežiti v lásce a v shodě? „Cor unum et anima una.“ „Jedno srdce a jedna duše.“⁵⁾ Proto pohané volali v údivu: „Hle, jak se milují!“⁶⁾ Nikdo neohlížel se na rozdíly společenské, zda vedle něho sedí pán či otrok, prostý nebo vzdělanec. Na mysli tanula mu jen nejvyšší společná přednost, jednota v Kristu: jedna víra, jeden křest, jeden chléb.

Za časů svatého Pavla účast na témže chlebě budí v bohatém Filemonovi účtu k otroku Onesimovi. Ale přeletme myslí několik věků! Sloužící slavného francouzského ministra

lickou a prohiédl, na které straně jest život, teplo, štěstí a délka! Doufám, že jednou všem č e t n ý m duším dobré víry, jež nejsou v Církvi katolické, budu moci ukázati, jak prostým způsobem mohly by se dospídati pravdy.

¹⁾ K lepšímu porozumění poslouží rozjímání „čtení“ z *breviáře* na slavnost Božího Těla. ²⁾ Viz *Illa P. q. 73. art. 2)* ³⁾ *Oratio ante missam.* ⁴⁾ *Expos. Dogm. VI., str. 280.* ⁵⁾ *Skut. apošt. IV. 32.* ⁶⁾ *Tertul. Apot.*

Turenne blíží se ke stolu Páně. Náhle si všimne, že za ním rovněž ke stolu Páně jde jeho pán. Uctivě ustupuje s cesty, šeptaje: „Prosím, račte napřed!“ „Zde nejsem pánem“, zní odpověď, „zde jest jen jediný Pán. Zůstaň jen na svém místě!“

Zda všichni pánové, kteří jdou ke sv. přijímání, rovněž laskavě smýšlejí o svém služebnictvu? Zda všichni služebníci, kteří přijímají Tělo Páně, chovají rovnou úctu ke svým pánům?

Jaká láska září tam, kde žijí duše podle víry! Jistý vznešený pán¹⁾ navštívil klášter Sestřiček chudiny, které ošetřují chudobné starce a stařeny. Když vycházel z domácní nemocnice, tázal se představené: „Kdo dává vašim dcerám zmužilost a odvalu k takovému životu?“ Představená se usmála a neodpověděla. Zatím došli ke kostelním dveřím. Když vešli, ukázala představená na svatostánek řkouc: „To On tam!“

Snad pouhou utopií měl by býti okružní list, začínající slovy: „*Mirae caritatis*“ — „Z obdivuhodné lásky“, kde Lev XIII. doporučuje jako hlavní prostředek shody a jednoty časté a dobře pochopené svaté přijímání?

Leč zda Eucharistie, jež dovede sloučit nejrůznější vrstvy společenské, nemá dosti síly k dosažení shody mezi národy? Ve vlasti i za hranicemi vidíme nejednou kostely přeplněny a mnoho věřících přijímá Tělo Páně. Tedy na obou stranách, u národů přátelských i nepřátelských tolik svatých přijímání a tak málo shody! Tolik společných jednot a tak málo pravdivé lásky! Věru, podivná bytost — ten člověk! Jak těžko jest mu milovat, jak těžko bližního milovat! Jak těžko jest mu žít s ním v míru! Jakou nepřemožitelnou silou jest často pohraniční horstvo, řeka, pomezí kámen, že tak dovedou duše rozdělit! A to jsou křesťané, kteří slyší denně při mši svaté: „*Pax Domini sit semper vobiscum!*“ — „Pokoj Páně zůstaň vždycky s vámi!“ Ovšem mluví se nejprve pokoj svědomí, ale tím není vyloučen jiný způsob pokoje. Srdce ímá hoře, slyší-li v kostele zpívat: „*O salutaris hostia, bella premunt hostilia*“ — a zatím národové válčí proti sobě, a válka zuří v nás i kolem nás!

Ovšem nemožno pod záminkou pokoje a míru zanedbat požadavků spravedlnosti, které jsou životní potřebou

¹⁾ Maxime du Camp.

národů! Ale válčí-li proti sobě vlády, zda tím jest jednotlivec oprávněn k nenávisti?

Nikoliv. Záští vždy zůstane záštím a nikdy nebude věcí svatou. Záští ponizuje člověka a uráží Boha, který žije a chce žít v srdci lidském. Bojovat poctivou zbraní, zápasit třeba až do krve, v potřebě domáhati se na protivníku práva — jest cos jiného; nenávidět jest rovněž cos jiného. Udatnost jest krásná vlastnost, též síla, vytrvalost, ale nikoliv záští, jemuž Bůh zlořečil, a nad nímž Kristus vykřikl kletbu!

Leč jdeme dále! Přes nejrozdílnější snahy a náhledy, je-li jen víra táž, i život Boží v duši týž, není porušena základní jednotu. Hle, dva odpůrcové přistupují ke stolu Páně. Ale vizte, daleko za předělnou stěnou, snad od včerejšího boje prostrčenou, víže oba nezlomné pouto duchovní.

Nuže, která vrozená choroba rozhodává náš život? Jak můžeme býti tak úzce spojeni a přece tak hrozně rozdějeni?

Svaté přijímání jest kvasem, jenž plodí panny. Proč nemohlo by zploditi duše milující spravedlivost, duše soucitné a mírné?

Pax Domini sit semper vobiscum!

Poslední úvaha. Zdá se, jako by pochopení Eucharistie postrádalo u mnohých žádoucího rozsahu. „Účastníci se na Eucharistii“, mluví mnozí, „znamená přijetí Ježíše“. Přijetí, ano, ale též Ho dáti. Ano, přijetí Ježíše, avšak celého Ježíše, a tedy nejen spojití se s hlavou, ale i s Jeho údý, s celou svatou Církví. Na to chtěli bychom ještě upozorniti.

Svatý Fulgenc řekl svým věřícím velmi vážné slovo: „Vy, kteří jste mystickým tělem, přijímaјce Jeho fysické tělo, přijímáte vlastně to, co již jste.“ Nemohl rozdělit, co Mistr sloučil tak úzce, vinný kmem od ratolestí. Za jeho dobv více rozuměli „Obcování svatých“, i více rozuměli vzájemné shodě údů Kristových. Dnes jakoby každý chtěl mít Eucharistii pouze pro sebe.

Ale pravá účast na hostii neobsahuje jen touhy po osobním držení nebeského pokladu, leč rovněž touhu, obětovati se způsobem co možná nejširším všem účastníkům tohoto všeobecného pokladu. V tom tkví rozdíl.

Až do XII. století převládal tento názor se svou dojemnou ozvěnou lásky k bližnímu.

V prvních dobách svaté Církve účast na svatých Tajemstvích nebyla považována jediné za spojení duše s Kristem, ale též za vzájemné spojení všech v Kristu. Takový jest význam slova „Communio“, společná jednota, svaté přijímání.

V pozdějších dobách útočily bludy na skutečnou přítomnost Páně v nejsvětější Svátosti, proto od spojitelnosti částek hostie obrácena pozornost více na stránku statickou: na ustavičnou přítomnost Páně v hostii. Idea „účast celku na hostii“ ustupovala ovšem nikoliv úplně, ale přece tolik, aby zasluhovala za zmínku, „adoraci“, kterou jednotlivci vzdávali Pánu skutečně přítomnému.

Prvotní hledisko neupadlo v zapomenutí, ale posunuto u mnohých, ač bezděky a nenápadně, na druhé místo.

V naší době za dvojího hnutí — ve prospěch častého svatého přijímání a přesnějšího pochopení liturgie — chce Eucharistická Oběť zaujati své pravé místo vedle Eucharistické Přítomnosti, ne-li před ní. V Eucharistickém Přijímání pak usiluje se o hlubší porozumění, že účast jednotlivce na Hostii jest účastí na všech přijímajících skrze Hostii, i že oba rozdílné výrazy „Communio“ (přijímání) i „Communio Sanctorum“ (obcování svatých) získají nesmírně vzájemným sblížením; že ona duše přijímá Božského Spasitele způsobem široce křesťanským, široce katolickým, která Ho přijímá proto, aby skrze Něho zasáhla všechny duše s Ním spojené a spojití se mohla s nimi v jednotě jediného nadpřirozeného celku: unus panis, unum corpus — jeden chléb, jedno tělo.

Nezdá se vám, že pobožnost k Eucharistii vpravdě pochopená tím jen získá, právě tak jako pochopení naší velkolepé jednoty?

Kniha druhá:

Zákon lásky k bližnímu.

Kapitola I.

Proč máme milovati.

1. Bližní — tot Ježíš Kristus.
2. Příkázání vpravdě nové.

Jeden ze zákoníků otázal se Pána Ježíše: „Které přikázání jest první ze všech?“ Ježíš odpověděl: „První ze všech přikázání jest: Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého.... To jest první přikázání. Druhé pak jest podobné tomu: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého.“ Božský Spasitel chtěje se přesvědčiti, zda zákoník zapamatoval si dobře naučení, žádá, aby vše opakoval. Zákoník věrně opakuje, co mu pověděno: „Milovati Boha z celého srdce svého.... a bližního jako sebe samého jest větší věc než všechny zápaly a oběti.“ Pán Ježíš vida, že odpověděl moudře, řekl jemu: „Nejsi daleko od království Božího.“¹⁾

Milovati bližního převyšuje oběti. „Přinášíš-li dar svůj na oltář a rozpomeneš se, že bratr tvůj má něco proti tobě, zanechej daru svého před oltářem, a jdi prve a smíř se s bratrem svým a potom přijď, obětuj dar svůj.“²⁾ Tedy když vykonal jsi prve oběť ke cti bližního, vykonej druhou ke cti Boha Nejvyššího!

Zdá se, jakoby Pán Ježíš dával přednost lásce k bližnímu před službou Boží. Ale ve skutečnosti obojí přikázání jest vlastně jediným příkazem. Tu i tam chceme dosáhnouti Boha; chceme uctít Boha v Bohu, Boha v bližním, tedy Boha v obojím případě. Proto láska, kterou milujeme své bratry, jest ctností božskou, poněvadž Bůh jest jejím předmětem.

Velká to pro nás čest, pro nás ubohé lidi! Snad si stěžujeme někdy, že Bůh jest nám tak daleko, zatím kdy vpravdě jest nám blízko, v každém z našich bratří. Oni — toť Já, hlásá nám Božský Spasitel, když praví: „Cokoliv jste učinili jednomu z bratří mých, mně jste učinili.“³⁾

Bůh touží ustavičně s námi obcovati. Proto zvláště miluje jméno Emanuel. „Emanuel“, „Bůh s námi!“ Nebylo Mu dosti, že přišel jednou v chudých jesličkách, že přichází k nám Svou milostí, že přichází ještě důvěrněji a útlocitněji v Eucharistii. Chce ukrýti se i v každém z našich bližních. Každý křesťan jest schránkou Boží, každý chová v sobě Nejvyššího a Tomu, kdo jest všechno, půjčuje své nic, aby nekonečný Bůh mohl s námi prodlévati. „Vpravdě, pravím vám, oni — toť Já, Já, jenž mluvím vám, Já, Syn Boží.“ Zda řekneme, jak řekli Židé, když Pán jim mluvil o Eucharistii, že jest to řeč tvrdá?

¹⁾ Marek XII. 28—34. ²⁾ Mat. V. 23—24. ³⁾ Mat. XXV. 40.

O ne, naopak, jest sladká a milá. Na každém kroku, Pane, mohu tě potkat. Díky spojení s Tvou božskou Osobou, nemohu se ani pohnouti, leč jedině v Tvé božské přítomnosti. Pohlédnu-li na sebe, jsi tu, pohlédnu-li na bližního, jsi tu rovněž. Všude, chci-li, mohu Tě viděti, neb jsem obklopen živými svatostánky. Bůh žije a chce žíti v každém z nás. Každý z nás, buď skutečně neb v možnosti, jest spojen s Kristem a skrze Neho jest účasten života Božího. Poněvadž všichni žijeme neb máme žiti životem božským v Kristu, má mezi námi vládnouti velmi něžná láska.

Jak bychom se tedy mohli diviti, označuje-li Božský Spasitel tuto lásku za znak života křesťanského: „Po tom poznají všichni, že jste učedníci moji, budete-li míti lásku jedni k druhým.“¹⁾

Z pouhé sympatie milovati dovedou i zvířata, dojista i pohané. Ale z nadpřirozené pohnutky milovati údy Kristovy - to jest ryzí láska křesťanská. Právem žádají učitelové duchovní, abychom v bližním viděli Boha neb Ježíše Krista.

Svatý Ignác praví: „Považujte druhé vždy za své představené a zůstavte jim první úlohu!“

Mnich vyučený ve škole svatého Bernarda radí: „Ve styku s bližním nehleďte na zevního člověka s jeho skořápkou z bláta,²⁾ ale zastavte se jedině u vnitřního, jenž stvořen jest k obrazu Božímu a vykoupen drahocennou krví Ježíše Krista; jestli on chrámem Ducha svatého, přibytkem Kristovým, i určen k věčné blaženosti.“³⁾

Není těžko nešťastným pohrdati. Ale Kristus označuje právě ubožáky za zvláštní znamení své božské přítomnosti. Všichni mají právo na lásku, ale chudý nejvíce. „Cokoliv jste učinili jednomu z bratří mých nejmenších, mně jste učinili.“

Tato slova zapamatovaly si duše plné víry, i daly příklad lásky, která i pod hadříky chudáka dovede naléztí Pána Ježíše.

„Často“, píše svatý Jeroným,⁴⁾ „nosila Fabiola na ramenou ubožáky a přemáhajíc přirozený odpor, omývala jejich hnilící rány; vědělať dobře, že obvazujíc jejich rány, ošetřuje rány Pána Ježíše“. Svatý Martin, svatá Alžběta

¹⁾ Jan XIII. 35 ²⁾ Výraz latinský jest velmi silný: „exteriorem hominem, tanquam sacculum stercorum, relinquens.“ ³⁾ Stimulus Amoris para. II. cap. XI. ⁴⁾ List 84.

Durynská, svatá Anděla z Foligno¹⁾ a mnoho jiných bylo nadšeno touže myšlenkou. Nejednou se pak stalo, že náhle místo chudasa spatřili před sebou Krista Pána. O svaté Markétě Marii Alacoque se dočítáme, že byla nejšťastnější, mohla-li ošetřovati své nemocné sestry.

Bermier, výtečný křesťan a laik, nemohl kdysi navštívit Pána Ježíše ve Svatostánku. Aby si to vynahradil, prosil, aby mu přivedli chudasa, aby se tak mohl těšiti zvláštní pozornosti Božského Spasitele.

Podobný příklad vypravuje Jakobina Pascalová o svém nemocném bratrovi „Poněvadž nemohu přijati Tělo Páně, nahradím si to dobrým skutkem; nemohu přijati Hlavu, chci přijati Jeho údy. Proto přiveďte mně nějakého ubohého nemocného, jemuž dostane se téhož ošetření jako mně.“

Nad portálem velké nemocnice v Bernu čteme slova: „Christo in pauperibus“, „Kristu v chudých“. Slova ta měla by zdobiti všechny nemocnice a chudčince. Ano, zbožná mysl měla by je čísti, byť i ve formě poněkud změněné, na každém domě, do něhož vcházíme. Jak mocně by se roznítla naše láska k bližnímu! (Mimochodem připomínáme zde nápis na průčelí kollegia Mongré u Villefranche, vystihující se vzácným pochopením účel výchovy:

Christo in adolescentibus
sub invocatione B. Mariae Virginis.)

Všichni lidé jsou povoláni k životu nadpřirozenému, k životu Kristovu. Též v pohanu mohu a mám viděti — ne sice ve skutečnosti, ale v možnosti — úd Ježíše Krista; tím více tedy ve věřících. Je-li má láska k bližnímu často mrtvou ctností, zda ne proto, že má víra přestala býti ctností živou?

2.

Nevím, zda oceňujeme dosti tyto divy, i vznešené závazky z nich vyplývající? Každý křesťan jest druhým Kristem. Pán Ježíš rozmnožuje Sebe nejen Eucharistií, ale i křtem. Bůh jest všude. Kristus žije v nás i mnohých jiných. Naši bratři tvoří nesmírné vojsko druhých Kristů. Zda mé umění, nejvzácnější umění pravého křesťana, dovede za lidskou silhouetou viděti božskou podobu a božské určení? Jsou křesťané, s nimiž žiji a potkávám se, pro

¹⁾ „Toužícce ošetřovati Pána Ježíše a obvázatí rány Jeho svatého Člověčenství, prosila, aby jí v nemocnici svěřili nějakého odporného nemocného.“

mne skutečně bratry? Je-li tomu tak, nepostrádá snad moje brátrská láska božského podkladu? Miluji své bratry v Bohu? Miluji v nich Boha? Nejsem však pouze v životě pozemském spojen se svými bratry; nás všechny víže věčné božské pouto a proto naše příbuznost přesahuje daleko těsné obrazy dnešní chvíle.

Tímto poutem jest božská přítomnost (přítomnost Boží v každém z nás), povznesená nad prostor i čas. V Bohu vždy můžeme spolu obcovati a vzájemně si pomáhati.¹⁾

Poněvadž jest přítomen v nás, můžeme tu naň působiti modlitbou. Poněvadž v bližním jest též přítomen, působí naše modlitba na Něho i v bližním, kde rovněž přebývá.

V této božské povaze lidského bratrství, jak vidíme ji na Kristu Pánu, zjevuje se zvláštní původnost a nedostižná novota lásky k bližnímu. Svatý Jan měl pravdu, když řekl: „Nové přikázání...“ „Mandatum novum“.

Jest známo, jak až do časů Krista Pána zacházel člověk s člověkem. Otroctví zůstane vždy hanbou pohanského světa. Na jeho vykořenění musila víra pracovati po celá staletí. Kde víra mizí, otroctví opět zvedá hlavu. Slabá novorozenátnka házena rybám za pokrm. Jindy stačilo, že hanebná modla ústy bezbožného kněze dožadovala se oběti, a již vrženo dítě v náruč rozžaveného Molocha.

Časem ovšem některý filosof vystoupil proti heslu: homo homini lupus, žádaje, aby člověk přestal považovati bližního za vlka, ale aby v něm viděl člověka. Nikdo však nežádal viděti v bližním více než člověka, viděti v něm samého Boha.

Musel přijíti Pán Ježíš a hlásati světu: „Člověk — toť druhý Já.“ To není pouhá představa, ale pravda: „Váš bližní — toť já. V každém z vašich bližních žiji Já, Ježíš. Nechť vaše víra v Něm hledá: ve skutečnosti — aneb v možnosti — jsem tam přítomen“

Všimněte si postupu:

Člověk považovaný za zvíře.

¹⁾ Le Gaudier: „Dokonalost duchovního života“ svazek III., kapitola II. Podobně se vyjadřuje P. Judde: „Máme něžné a věrně milovati všechny, kteří touží věrou a týmiž svátostmi jsou křesťané jako my a tedy jako my spojení s Pánem Ježíšem. Rámě není těsněji spojeno s okem a oko s hlavou, jako věřící se svým Spasitelem když Pán Ježíš doporučoval milovati své bratry, doporučoval jistým způsobem sebe Sama.“

Člověk považovaný za člověka.

Člověk považovaný za pravého Ježíše Krista.

„Cokoliv jste učinili jednomu z bratří Mých nejmenších, Mně jste učinili.“ V učení Kristově nejedno tajemství jest hlubší a méně pochopitelné než jiné; ale není dojemnějšího nad tajemství lásky k bližnímu, kde Božský Spasitel každého z našich bratří činí novým Kristem.

Od té doby svět se bude vzdělávati podle nového vzoru. Prečtete si, co píše svatý Pavel Filemonovi o otroku Onesimovi: „Pavel, vězeň pro Ježíše Krista... prosím tě za svého syna, jehož jsem zplodil v okovech, za Onesima, jehož ti posílám. Ty ho přijmi jako mé srdce. Snad proto odešel od tebe na krátký čas, abys ho obdržel na věky, ne již jako otroka, ale jako bratra milého. Ano, bratře, ať mám z tebe užitek! Pán občerství mé srdce v Kr.stul“

Vizte toho ubohého otroka! Římský zákon — souhlasně s filozofy — nazývá ho vyvrhelem. Svatý Pavel jmenuje ho „svým srdcem“. Otrok? Ne, více než otrok, milovaný bratr! Svatý Pavel přeje si, aby byl přijat jako on sám. Myšlenka, že přání jeho bude splněno, obveseluje jeho duši v Kristu.

Autor známého „Quo vadis“ velmi dobře vystihl povahu tohoto „nového přikázání“. „Nevím, jak křesťané mohou žít“, praví Petronius. „Vím jen, že tam, kde ujímá se jich víra, mizí rozdíl mezi boháčem a chudákem, mezi pánem a otrokem, mezi vítězem a přemoženým; zůstává jediný Kristus i milosrdenství, dosud nikdy nepoznané a dobrota, jež přičítá se všem instinktům člověka, zvláště nás Římanů...“ To nejvíce budí odpor hrdého pohana. „Já křesťanem? Nikdy! Musel bych milovati naše nosiče bithynské, naše egyptské lazebníky, dojista i bližního suburrského! Ne, nemohu! Takové ohyzdné bytosti nezasluhují lásky, ale opovržení!“

„Cokoliv jste učinili jednomu z bratří Mých nejmenších, Mně jste učinili.“ Přikázání vpravdě nové, a to tak nové, že mnozí po staletích je opět a opět nalézají.

„Láska k bližnímu?“ volá pověstný socialista,¹⁾ „neznám jí! Toť mysticism! Nadarmo mluvíte mně o lásce a bratrství. Jsem přesvědčen, že mne nemilujete.“

Budiž — ovšem nevidím-li ve vás nikoho jiného leč vás; ale já za vaší rozčilenou a svraštěnou tvář vidím — v možnosti — Ježíše Krista.

¹⁾ Proudhon: Ekonomické protiklady I., strana 228.

Proudhon neslyší: „Mysticism! Vím dobře, že vás nemiluji!“

O tom souditi můžete pouze sám. Jistý nosič marseilský potkal na ulici známého otce chudiny, P. Calage T. J., i řekl mu: „Nenávidím tě.“ „A já - “ odpověděl klidně oslovený. „ó kdybys věděl, jak tě miluji!“ Kterému knězi nepřihodilo se cos podobného? Komu z nich uvědoměly občan nevmetl jednoho dne ve tvář refrén té staré písně? „Obětavost?“ volá Proudhon, „popírám ji! Toť mysticism! Mně mluvte jen o právu a majetku, o jediném to kritériu spravedlnosti a nespravedlnosti, společenského dobra a zla!“

Filosofie protikřesťanská získala si již celé řady těchto popíratelů: „Uznáváme jediné s p r a v e d l n o s t. Dejte nám pokoj s láskou k bližnímu! My chceme svá práva. Až je obdržíme, darujeme vám vše ostatní.“

Ale přitom se zapomíná, že pouhá lidská spravedlnost, spravedlnost bez lásky, jest často barbarskou ctností. Zda nezahání více obstojná mzda, suše do dlaně hozená, než halířek podaný milujícím srdcem? Srdci nepostačí pouhá spravedlnost. Kteří jinak smýšlejí, zapomínají, že otázka styků ekonomických zvrhla by se v pouhou otázku „žaludkovou“, kdežto vpravdě jest otázkou šetrných ohledů, jak praví pan Harmel; to jest vzájemné úcty, srdečnosti, vůbec lásky. Zapomínají, že spravedlnost nikdy nezaplní propasti, naopak, spíše ji otvírá; v každém případě ji ukazuje, vymezující přesně její pokraje. Vizte strmou zeď! Trochu nasypané země mírní svah, tvoří téměř jakoby most. Ale spravedlnost kope jámu: „Ať každý zůstane na svém místě!“ — Vzájemné styky jsou pouze administrativní, úřední. Není v nich srdce, a není ho ani třeba. A přece jen srdce dovede rozdíly vyrovnati. Ale právo staví duše drsně proti sobě, nepřátelsky tváří v tvář. Vždy hotovy jsou k boji, vždy bez lítosti, bez ohledu usilují postihnouti slabosti a chyby, aby z nich mohly těžiti. Jediná добрota se sklání, spouští padací most — a snad ho ani nepotřebuje. Láska vše vyrovnává.

Založte po celém světě všechny možné spolky. Je-li každý z nich pouze velkým hromadným sobcem, nevykonali jste ničeho, z předělné barikády neodstranili jste ani stébla. Naopak, v pevnostní zdi učinili jste nový otvor pro nový válečný stroj, vyzbrojili jste nový zástup k novému urputnému boji. A mělo by to býti cílem?

Spravedlnost jest hrozná, neb vymezujíc právo, staví se bojovně proti všemu, co se jí opírá. Někdy spravedlnost a pokoj se objímají, ale jen na papíře. V životě a ve skutečnosti — poněvadž při vykonání spravedlnosti není lásky — nejen si nepodávají ruky, ale obracejí se zády k sobě.

Láska nevštmá si rozdílů, ale podobností; vše dovede osladiti a proto vždy má spravedlnost provázeti. Kdyby na zemi vládlo pouhé právo, svět by byl velkým popravištěm. Co jiného znamenalo by staré přísloví: Summum jus, summa injuria? Svrchovaná spravedlnost, svrchovaná nespravedlivost? Kdo chce pouhou spravedlnost, vydává se v nebezpečí, že bude nespravedlivým.

Ctnost, kterou nutno představit s mečem po boku, budila by nedůvěru, kdyby jiná sesterská ctnost jí nepoučila, jak zadržeti meč v pochvě.

Tato sesterská ctnost sluje láska.

Kapitola II.

Až kam má sahati naše láska.

1. Vzor lásky k bližnímu.
2. Požadavky lásky k bližnímu.
3. Její odměna.

1.

Poznali jsme již, proč máme milovati bližního: bližní — jest Ježíš Kristus. Až kam má sahati naše láska?

Pán Ježíš mohl říci: „Milujte se, jak se milují bratři!“ Bohužel, zkušenost učí, jak to bývá s bratrskou láskou; tento nepopíratelný důkaz vyvrací všechny utopické sny jistého humanitarismu, jenž prý dovede vykořeniti všechny neshody mezi občany i národy. Pravá láska bratrská jest ovšem krásná.

Božský Spasitel mohl ještě říci: „Milujte se, jak se milují vojáci, kteří bojují pod týmž praporem, týmž křížem!“ Kdo snášeli spolu válečné námahy a nebezpečí, kdo spolu prožili těžké neb slavné chvíle, vědí dobře, jaké posvátné pouto víze je vespolek.

Kristus Pán mohl též užítí stejného příměru jako svatý Pavel: „Milujte se, jak údové lnou k tělu, kterému náležejí!“¹⁾ Taková jednota jest velmi úzká. Trpí-li jeden úd,

¹⁾ I Kor. XII. 26.

trpí s ním všechny údy; raduje-li se jeden úd, radují se spolu s ním všichni údové.

Ale zanechme lidských příměrů! Pán Ježíš vybral si vzor ze Svého světa: Chcete věděti, co má býti vzorem vaší lásky? Moje láska k vám. „Milujte se vespolek, jako já jsem miloval vás!“¹⁾

Až kam sahá tato láska Ježíšova? Až k vrcholu lásky, „in finem“, do konce, nejen až do konce Jeho existence na zemi, ale až k nejvyšší intenzitě její něžnosti.

Co jest nejvyšším důkazem lásky? Umřítí v potřebě za ty, které milujeme. Ježíš se za nás vydal. Zda milujeme tedy podle vzoru Ježíšova, neumíme-li pro bližního snést trochu námahy, nedovedeme-li se za něho obětovati?

Láska více dává z toho, co jest, než z toho, co má. Většina bližních netouží po drobtu našeho majetku, ale lační po drobtu našeho srdce. Bez oběti není lásky. V každém našem dobrém skutku musí býti vřelá krupěj naší krve. Pouze za tuto cenu bude naše láska k bližnímu uznána za pravou. „Dáti“ neznamená vždy dáti život, ale dáti „něco“ ze svého života, neb jinak nedáváme vlastně ničeho.

Ale naše láska k bližnímu má ještě vznešenější vzor; ne lásku Bohočlověka k lidstvu, ale samu vzájemnou lásku Otce a Syna. „Aby ta láska, kterou jsi mne miloval, byla v nich.“²⁾

V evangeliu jsou dvě neb tři také „jako“, při jichž čtení se zdá, že Kristus Pán snad zapomněl, jak úzké a těsné jest srdce lidské.

Jedná-li se o naše osobní povinnosti, nepraví Pán Ježíš: „Buďte dobří“, ale „buďte dokonalí“ a dodává: „jako Otec váš nebeský dokonalý jest.“³⁾

Pro styky s bližním, jak jsme viděli, nežádá méně dokonalého pravidla. Jeho „jako“ nutí vystoupiti velmi vysoko.

Naše vzájemné styky mají napodobiti styky tří božských Osob. Žádná z nich v zevním působení nejedná nezávisle na druhých. I bylo by žádoucno, abychom i v nepatrných svých skutcích nezapomínali na zájmy svých bratří v Kristu.

2.

Vedle tohoto překrásného ideálu našich styků s bližním, jak chudé jest učení morálky, jež nechce znáti Krista.

¹⁾ Jan XIII. 34. Svatý Pavel opakuje po Něm: „Žijte v lásce, jakož i Kristus miloval nás.“ (Ef. V. 2.) ²⁾ Jan XVII. 26. ³⁾ Mat. V. 48.

Hledá pro lidi pojítko, jež by zabezpečilo jednotu a vykořenilo příčiny všech sporů. V tavírně společných zájmů chce slít různé egoismy v jedinou pevnou slitinu, v níž jednotlivé složky pozbyly by všeho, co bližního uráží aneb mu překáží.

Snad docílí tohoto divu chladný proud solidarity?

K tomu jest potřebí proudu zcela jiné intensity, teploty zcela jiného žáru, a úplně jiné vítězné síly.

Já měl bych se podříditi zájmům všech? Můj vlastní zájem žádá, abych se na ně neohlížel. Získám právě tak, ne-li více, vlastní žárlivě stráženu samosprávou než dobrovolnou služebností!

Nejprve já! Druhým podám ruku jen tehdy, kyne-li mi zisk. Vím, že závisím na lidech; jest to pro mne dosti bolestné. Získávám sice při tom, ale nevyhledával jsem toho. Těžiti budu rád i v budoucnosti, ale ne trpěti! Bude-li mně to překážeti, setřesu se sebe všechnu závislost. Proč bych se měl druhým obětovati, nyní neb později? Nynějšek postačí úplně k mému štěstí. Ať jiní starají se sami o sebe!

Není divu. Morálka solidárnosti, není-li založena na Bohu, na Kristu, nemá síly, aby přiměla jednotlivce k péči o bližního. Solidárnost konstatuje, co jest; ale nepovznese-li se výše, nemůže stanoviti žádného práva!

Až kam má sahati naše láska k bližním? Až k Bohu.

Velká čest pro člověka, že bez Boha nelze uspokojivě rozřešiti žádného problému lidského. Kam přichází Bůh, tam padají modly. Kult pravdivého Boha není částí kultu „já“.

Proč jsem na světě? Abych si získal nebe. Ano, ale též, abych dopomohl k tomu i svým bratřím. Hle, tot onen velkolepý podnik, jehož se má každý zúčastniti.

Láska dobře zřízená ovšem žádá, abych začal od sebe; ale proto nezapomenu na své spolubližní, kteří jsou mým druhým já, dosáhnou-li nějakého dobra, budu se starati, aby i jim se ho dostalo. V ústrojí tělesném nepracuji jednotliví údové pouze pro sebe a ještě méně proti sobě. Svatým křtem jsme všichni jedno v Kristu, jsme údové jednoho těla. Jsouce přidružení k Ježíši Kristu, jsme sdružení i vespolek mezi sebou, a proto ve jménu a v zájmu božské jednoty máme pracovati na rozvoji své jednoty s bližními.

Povinnost žádá, abych nikomu neškodil. Ale povinnost rovněž vyžaduje, abych jim byl prospěšným. Nemám práva jim překážeti, naopak mám jim pomáhati.

Bližní, s nimiž se stýkám, stali se svatým křtem mými bratry v Kristu.

Ve jménu oddanosti k Ježíši Kristu, ve jménu společné účasti na božském životě, víže všechny údy Ježíše Krista táž povinnost obětavosti a lásky.

Není pochyby, že v nejednom případě nutí člověka již sama přirozenost, aby miloval své bližní. V hloubi duše své má spontánní dar vřelé sympatie. Ale tato ušlechtilá instinktivní snaha podlehne dnes neb zítra žárlivosti, surovosti, škodolibosti, které v srdci sousedí s náklonostmi nejvroucnějšími a nejhlubšími. Kolikráte již maličkost změnila náklonost v odpor! Člověk jest tak malý a každé malichernosti tak snadno přístupný. On — tak velký — dá se svěsti.

Bylo potřebí výslovného prikázání lásky, bylo potřebí i vznešeného vzoru lásky, aby láska jeho odolala všelikým nárazům, aby vytrvala přes nešetrné zacházení a zapomenutí.

Chcete, aby v lidstvu zavládla opět láska? Starejte se, aby jednotlivci žili životem vpravdě křesťanským a pak uvidíte.

Zdává se mnohým, kteří nesprávně chápají učení křesťanské, že není dobře příliš proniknouti se životem Kristovým i účastí na božském životě neb přítomností tří božských osob v naší duši. poněvadž také osoby si příliš zamilují samotu a sebranost, a na bližního zapomínají.

Ovšem, hlubší porozumění tajemstvím svaté víry nejednou povznáší duši rozjímavou až k pouhému prostému nazírání. Ale varujme se pomyšlení, že by duše největší modlitby nebyly též dušemi největší lásky. Za nedlouho ukážeme, že apoštolát modlitby není méně plodným apoštolátem.

Ještě jedna poznámka. Duchovní spisovatelé učí shodně, že duše, dosáhnuvši nejvyššího stupně mystického spojení — kdy podle zdání jest jediné zaujata Bohem — jest rozněcena právě i nesmírnou touhou po spáse duší. Když Bůh přitahuje duši k Sobě, nevzdaluje ji od společnosti bližních, byť se i uzavřela za mříží klášterní. Odlučuje ji pouze od vlastního já, od hříchu, od malichernosti a samolásky, vůbec od všeho, co ji isoluje. Nikdo nemá větší lásky k bližnímu jako duše plná lásky Boží.

Svatý Jan pravil: „Kdo miluje svého bratra, zrodil se z Boha“¹⁾ to jest pravým křesťanem. Můžeme větu obrátiti a říci: „Kdo narodil se z Boha, to jest, kdo je pravým křesťanem, miluje svého bratra v míře své lásky k Bohu.“

Ostatně dějiny podávají důkazy velmi zřejmé.

Zdalo by se, že vzpoura proti Bohu nevylučuje vzpoury proti člověku. Ale vizme! Člověk odepřel Bohu lásku a poslušnost — Adam a Eva. Hned na to člověk člověku odpírá lásku a dopouští se vraždy — Kain a Abel. Bez věrné lásky k Bohu není věrné lásky k člověku... Dva volají na sebe: Kamaráde! Ale každý ví, že před chvílí tasili proti sobě smrtící zbraň. Nikdy neteklo tolik krve, jako v době, kdy člověk „vynalezl“ bratrství. Svědkem jsou: francouzská revoluce, kommuna, soviety. Člověk člověku není bratrem, leč uznává-li Boha za Otce a Ježíše Krista za prvorozeného bratra

Nejen u člověka souvisí těsně spolu obojí láska, ale i u Boha, neb zdá se, že Bůh stejně cení lásku k Sobě a lásku k bližnímu. Každý by myslel, že Bůh, než připustí duši do věčné slávy, zpytuje, jak se zachovala vůči Němu. Ale Pán Ježíš neklade jaksi na to důrazu; v Jeho řeči vystupuje zřejmě otázka našich povinností vůči bližnímu: „Tehdy řekne král těm, kteří budou po pravici: Pojdte, požehnaní Otce mého a vládněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa; neb lačněl jsem a dali jste mi jísti, žíznil jsem a dali jste mi pít, nah jsem byl a přioděli jste mne, nemocen jsem byl a navštívili jste mne...“
... „Pane, kdy jsme tě viděli lačného a nakrmili jsme tě?“

„Amen, pravím vám, pokud jste to učinili jednomu z nejmenších bratrů mých, mně jste učinili.“

Potom řekne k těm, kteří jsou na levici — k zavrženým: „Odejděte ode mne, zlořečení, do ohně věčného, který jest připraven ďáblu a andělům jeho, neb lačněl jsem a nedali jste mi jísti... Amen, amen, pravím vám, pokud jste toho neučinili jednomu z nejmenších bratrů mých, mně jste neučinili.“²⁾

Myšlenka Božského Spasitele jest jasná. Kdo věrně plní své povinnosti k bližnímu, věrně plní i své povinnosti k Bohu. Naopak, některá duše věrně koná duchovní cvičení, ale opomíjí lásku k bližnímu. Vezměte však duši, jež chápe

¹⁾ I. Jan IV. 12. Možno připomenouti ještě ze svatého Jana III. 15: „Kdo nemiluje bratra svého, zůstává v smrti“ — a obráceně: Kdo zůstává v životě, miluje bratra. ²⁾ Mat. XXV. 34 — 35.

pravou nadpřirozenou lásku a podle toho též jedná. Nemusíte se jí tázati, zda miluje Boha. Miluje Ho beze všehpochyby.

„Žádný, kdo nečiní spravedlnosti, není z Boha, a kdo nemiluje bratra svého“, píše svatý Jan.¹⁾ Můžeme pověděti též opačně: Kdo miluje bratra svého, ne pouhou láskou instinktivní jako zvířata, ani pouhou sympatií, jako pohané, ale skutečnou láskou nadpřirozenou, ten jest spravedlivý.

A svatý Jan napsal ještě: „My víme, že jsme přešli ze smrti do života, neb milujeme bratry.“²⁾

3.

Nuže, vizme první odměnu nadpřirozené lásky.

Milovati — míníme tu lásku k bližnímu podle Krista Pána — milovati prospívá na prvním místě tomu, kdo dává svou lásku.

Mohou to osvědčiti jistá obrácení. Snad někdo nemůže se odhodlati k poslednímu kroku. Poradte mu, aby dal almužnu, aby přispěl k nějakému dobrému skutku! Nic nepřipraví ho lépe na splnění vůle Boží. Bližní, v němž se skrývá Bůh, v určité chvíli zjeví mu Boha. Snad vyjádříme to lépe, řekneme-li: „Bůh, jemuž jsi v bližním pomohl almužnou lásky, odpoví na ni darem víry.“

Báseň Mistral zaznamenává ve svých „Vzpomínkách“ velmi poučný příběh:

Jistý invalida, který měl zlou ženu, byl by rád splnil slib, za mladých let učiněný, že vykoná pout do Říma. Ale pro chorobu nemohl slibu dostáti. I žádal, aby synové to za něho vykonali. Synům se však nechtělo, jen nejmladší ochotně svolil. Na cestě dostalo se mu zvláštního vidění: spatřil matku a bratry v plamenech pekelných. Jak je zachrániti? „Bratři nemůžeš zachrániti, byli neposlušní otce; matku snad, vykoná-li před smrtí trojí skutek lásky.“ Úloha byla nesnadná. Dítě vrátilo se domů a nepoznáno, prosilo u dveří otcovského domu o almužnu. Na doléhání manželovo udělila mu žena třikráte almužnu. Byla zachráněna. Více než legenda ukazuje moc almužny pravdivá událost ze života P. de la Colombièra.³⁾ Jistý šlechtic zjevil se po své smrti Sestře Marii de Lyonne, řeholnici z řádu Navštívení Panny Marie, kam vstoupila 1. března 1680. „Ach“.

¹⁾ I. Jan III. 10b. ²⁾ I. Jan III. 14. ³⁾ P. Perroy strana 119.

řekl jí, „jak Bůh jest svatý a spravedlivý! Nic není malého před Jeho okem! Všecko váží, trestá a odměňuje.“ „A došel jste milosrdenství?“ „Ano, poněvadž jsem miloval chudé.“

Prospívá-li však láska k bližnímu duši, jež miluje, jak by neprospěla těm, kdož jsou jejím předmětem? Nutno vyznati, že opravdová láska jest řídká, řídké i bratrství, založené na milosti Boží, jak jsme je chtěli vylíčiti. Proto mnoho dobrých podniků živoří, mnoho obětí zůstává bez užitku, mnoho mrtvol nedočká se života.

Prorok Eliseus různým způsobem zkoušel vzkřísiti syna Sunamitky, ale nadarmo. Postavil se před mrtvolu a mluvil k ní, ale dítě se nepohnulo. Dotýkal se ho holí, ale mrtvola zůstala mrtvolou. Konečně sklonil se nad ní, položil ústa svá na rty zesnulého, srdce své na jeho hrud', a hle — srdce dítěte počalo tlouci. Ožilo. Člověk odolá všemu: rozumu, síle, vědě, schopnostem. Ale nedovede opřít se tomu, kdo mu dobře činí, zvláště je-li dobro to nadpřirozené. Oči jeho se otevrou, srdce měkne, předsudky se rozplývají, staré hněvy umlkají a mizí nedůvěra sebe zastaralejší. Ovšem takový závazek není dílem jedné chvíle. Někdy ani sám jeho původce nebývá svědkem. Bůh nejednou chce touto obětí rozmnožiti zásluhu apoštolovy. Ale dříve neb později láska zvítězí. Není příkladu, že by kdy byla přemožena, i možno a priori tvrditi, že nikdy nebude. *Beati mites, possidebunt*.... Válečné stroje prorážejí kovové desky, aby daly smrt, láska Kristova proráží kovová srdce, aby dala život. Je-li mírná, trpělivá, pokorná, skromná, omlouvá-li ráda své bližní a vše pro ně snáší jako pravá láska nadpřirozená, pak jest jista svým vítězstvím.

Nejvíce tedy musíme dbáti, aby naše láska k bližnímu byla božskou ctností, to jest, aby jejím předmětem byl Bůh; toho nelze však dosáti jinak, než ukážeme-li Krista žijícího neb chtějícího žíti v každém členu velké rodiny Boží.

Ostatně, nepostrádáme tak lásky jako spíše ducha víry v lásce ¹⁾ Bratrství zesvětštěné dříve nebo později zhyne. Má-li žíti, potřebuje nezbytně božského ovzduší. Vraťme mu je!

¹⁾ List svatého Barnabáše velmi krásně líčí lásku na víře založenou. *In nobis, in domicilio nostro, Deus habitat*.... Tedy nehledme na člověka, ale na Boha v člověku. *Non in hominem respicit, sed in eum, qui in homine habitat.* (XVI.)

Kapitola III.

Jak máme milovati.

1. Povinnost almužny.
2. Pochopení chudého.
3. Účinná láska zbožných osob.

Asi před čtyřiceti lety jistý oblíbený vypravovatel uvedl jako charakteristickou známku současné společnosti „téměř naprostý nedostatek lásky k bližnímu“¹⁾

Nedlouho po válce oznamovala vzácná knížka „Paříž soucitová, dobročinná a sociální“, že jediné hlavní město čítá na 9060 dobročinných ústavů. Snad číslo ukazuje na přílišné rozdrobení dobré vůle, ale jinak soucitné hnutí, k bídě se sklánějící, jest skutečnou ctí naší doby.

Zdálo by se, že oboje tvrzení si přímo odporuje. Méně však, než jak se zdá na první pohled.

Není pochyby, že s vděčností a útechou třeba uznati velký rozkvět mnohých velkolepých ústavů dobročinných. Ale „láska“ a „její různé projevy“ neznamenaají totéž.

„O lásce bratrské nemáme potřebl vám psáti“, píše svatý Pavel.²⁾

Zda jest to tak jisto?

Nemůžeme se zde rozepsati o rozmanité činnosti lásky bratrské. Omezíme se zde pouze na povinnou lásku v našich každodenních stycích.

Ostatně nebude těžko i v jiných případech řídit se tímž pravidlem.

1.

Pomáhati podle možnosti svým bratřím — jest naší povinností. „Lačněl jsem a dali jste mi jísti, žíznil jsem a dali jste mi píti, nah jsem byl a přioděli jste mne“

Jest to sice nejnižší stupeň lásky bratrské, ale neméně potřebný.

V této příčině mnozí neznají pravého katolického stanoviska.

Svatý Pavel řekl: „Divitibus saeculi praecipe facile tribuere, communicare.“ „Bohácům tohoto světa prikazuji, ať dobře činí a bohatnou v dobrých skutcích,

¹⁾ Bournouf, Revue des Deux Mondes 1888. IV. 240. ²⁾ I. Thess. IV. 9

ať jsou štědrými a sdílnými."¹⁾ Jejich bohatství náleží jim, výlučně jim. Církev vždy hájila práva soukromého majetku, byť i sebe většího. (Ovšem bylo-li nabito a zachováno prostředky docela poctivými.) Bludné jest však mínění, že majetku svého mohou užívatí jedině pro sebe, a že veškerý nadbytek náleží výhradně jim, jejich pohodlí a blahu. Ne, ne. Dříve než budete se starati o rozmnožení svého přebytku, připomeňte si, že co nadbývá, má se dostatí těm, kdož postrádají věci potřebných.

Bohatství, a zejména velké bohatství, nepotřebuje se tolik chrániti před žárlivou cizí zálibou tříd méně šťastných, jako spíše před zneužíváním svého vlastního majetku. Jsou-li boháči nenáviděni, jsou ne proto, že jsou boháči, ale že špatně užívají svého bohatství.

Když Msgr de Ségur sbíral příspěvky na útulek pro chudé učedníky, odpověděla mu jistá dáma: „Monsignore, tohoto roku nemohu ničeho dáti, neb jsme na zimu museli koupiti za 25.000 franků kořenovitých rostlin.“ A vznešená dáma byla přesvědčena, že jest dobrou křesťankou. „Ach, kdyby ta dobrá dáma znala naše kořenolísté rostliny“, dodal Msgr de Ségur později s povzdechem.

Tento fakt není jediným příkladem. Jaké šílené částky peněz stojí na příklad přípravy k jistým slavnostem, nádherné toalety a skvostné ozdoby!

Snad někdo namítne, že podobné téma jest banální. Bohužel jest banální, až příliš banální, ale ne pro toho, kdo na ně poukazuje, ale pro ty, kdož ho k tomu přiměli.

Asi kolem 25. června 1914 — tedy dříve než se jim dostalo více práce — přinesly pařížské noviny zprávu, jedny s obdivem, druhé s oprávněnou trpkostí, o jistém plese „drahokamů“, pro nějž doslovně pověděno, byly přímo vyplněny klenotnické krámy v ulici Míru. Oděvy dam zářily démanty a v nádhře závodily smaragdy, rubíny, chrysoprasy a safíry.

Dojista ulekla by se nejedna z půvabných dam — nescoucí na hlavě neb na živůtku chléb dvou set rodin — kdyby si připomněla, že pro nejmenší perlu v čelence neb náhrdelníku musili potápěči hroužiti se v oceán, zápasiti na život a na smrt se žraloky a s mořskou travou, vydávati se v nebezpečí buď oslepnutí neb dostatí souchotiny, aneb zmizeti navždy v bezedné hloubi.

¹⁾ I. Tim. VI. 17.

Nořte se odvážně 40krát—50krát denně, pokorní hledači perel polyneských! Na čtyři tisíce mil od vás dále jistého večera bude se mladá křesťanka těšiti ušlechtilou radostí, že jest královnou plesu, že nádherné perly, které jste našli v mořské hlubině, zvyšují obdivuhodně její krásu, že leskem svých klenotů zastiňuje všechny své sličné soupeřky.

Lidé užívají někdy výrazů budících hrůzu. „Jísti peníze“, jaké hrozné pořekadlo! Bohužel pro mnohé jest pravdivé.

Ostatně nemusíme ani prohledávati mořské hlubiny kol ostrovů Tuamotuských! Stačí otevřít jisté zásuvky a skřínky toaletních stolků! Jaké bohatství bychom tam nasbírali! Kolik zamyšlených dobrých děl mohlo by se zroditi! Kolika ubožákům mohli bychom pomoci, kolik roztrpčených srdcí neočekávanou almužnou přesvědčiti, že láska ještě nevymřela!

Ovšem, bylo by nespravedливо, ano i nebezpečno, kdybychom tak tvrdili o všech. Již Seneka rozeznával dvojí druh lidí: předně ty, kteří jedí z nádoby hliněné s touhou po nádobí zlatém, a ony, kteří ze zlatých nádob jedí s touž prostotou, jakoby měli hliněné. Pán Ježíš mluví o dvojích chudých a o dvojích bohatých. Jsou boháči, kteří lpí na svém bohatství, kdežto jiní jsou od něho odloučeni. Pán nehaní těch, kdož mají, ale ty, kteří nezřízeně lnou ke statkům pozemským; rovněž neblahoslavi člověka, jenž nemá ničeho, ale skromného, jenž nezávidí boháči.

Jediná vlaštovka, ano i několik jich, nedělá léta.

Za jednu marnivou dámu, jež svůj oděv zdobí démanty, mnoho jiných klade své drahokamy ve dlaň anonymní lásky a zaměňujíce slova satanova ve slova křesťanská, šeptají duchovnímu pastýři chudých oveček: „Učiňte, aby toto kamení se stalo chlebem!“

2.

Tedy třeba dávat, třeba umět dávat, to jest pochopiti almužnu pochopením bídy. V žalmu čteme hluboké slovo: „Blahoslavený, kdo se povznesl až k pochopení chudého a nuzného.“ Co to znamená?

Bossuet ve svém druhém kázání na svátky svatodušní trefně vysvětluje přikázání, i poučení: „Zda pocítili jsme kdy, že jsme údové jednoho těla? Kdo z nás trpěl s nemocnými? Kdo spolucítil se slabými? Rozhlédněte se ko-

lem sebe! Jaká zde bída, jaké utrpení a zoufalství tolika zubožených rodin! Zdá se mi, že zevšad slyším tak úpěnlivé volání bídy, že div srdce nepukne žalem — a zatím nedoléhá ani k našemu uchu.“

„V prvních dobách křesťanských spatřil-li kdo chudého v kostele, považoval chudobu úda Kristova za chudobu celého těla, i za výčitku své vlastní necitelnosti. Proto mnozí rozdávali své statky¹⁾, aby nikdo nebyl vinen bídou některého ze svých bratří.“

Ale Bossuet předvídal námitky a proto pokračuje: „Nikdo nemůže předstírat, že dnes nejsou statky všeobecným majetkem, neb láska k bližnímu zůstane vždy všeobecnou. Statky ovšem nejsou již společné společným držením, ale sdílnou láskou. Takový jest duch křesťanské víry.“

Proč nedostává se mnohým tohoto ducha?

Snad pro nedostatek víry? Ano; již jsme též na to poukázali.

Snad pro nedostatek srdce? Ano. u dosti velkého počtu, příliš zaujatých svou sobeckou samoláskou. Ale třeba zmíniti se ještě o jedné příčině. Bohužel, dosti časté!

Míníme tu nedostatek pozornosti.

Jsmo vpravdě podivně uschopnění, projít životem a téměř ničeho v něm nevidět. Pozorovací dar náleží mezi nejvzácnější.

Žije se a nevidí se. Máme oči otevřené, ale nepozorujeme ničeho aneb velmi málo.

Zjev tento jest nápadný zvláště u mládeže. Již Laiontaine řekl o ní:

„Věk tento jest bez soucitu.“

Ale není to pravda. Mládež má srdce, ale nemá oči. V tom vězí hlavní nedostatek. Myslíte, že ta neb ona potřeba jest mládeži lhostejnou? Nikoliv, ale nevšimla si, že by kdos tam mohl něco potřebovati. Kolik příkladů mohli bychom uvést! Zkuste jen a uvidíte.

Po Novém roce vracejí se studenti z vánočních prázdnin do kollegia. Náhle otevrou se dveře a do jejich kupé vchází mladý telegrafista. Otevřením dveří přivalila se vlna ledového vzduchu. Studenti sraštili obočí. A přece mají teplé kožíšky, kdežto ubohý telegrafista choulí se pouze v tenký nákrční šál. Studenti jsou veselí. Nabízejí si vzájemně doutníky a cukrovinky. Zda nabídnou též ubohému

¹⁾ Skutkové apoštolští V. 1.

hochu? Nenapadlo jim to. Musím poslušně slyšet svého mladého souseda, který hned porozuměl. Byl to nedostatek soucitu? Ne; snad jen ostýchavost vůči neznámému, ale hlavně bezděčný egoism. Nepomysli na to.

Kolik utrpení jest na světě, poněvadž nikdo na to nepomyslí.

Pohledme na jiné kollegium, tam na předměstí! Na každé společné procházce potkávají se studenti s bosými dětmi v chudých hadřících. Naslouchej, o čem hoši rozmlouvají! Slyšíš: auta, aviony, sporty, cesty Myslíš, že všimli si té bídy jim tak blízké, jak mořské vlny bokům lodním, na něž dorážejí?

Když o prázdninách za letního jitra vycházejí mladí studenti s tenisovou raketou, potkávají na břehu mořském malé děti. Ubohé vstaly již ve tři hodiny ráno, aby za odlivu vyhrabávali červíky pro udice. Snad povšimli si jich naši hráči, totiž tak, aby pocítili trochu výčitek, že mají život tak příjemný a snadný, kdežto ony tak trpký? Odpověď bude táž, jako odpověděla by tanečnice, zdali ve skvostné výkladní skříni spatřila též potápěče tuamoturské. Většina lidí ničeho nevidí a nemyslí.

Před válkou musila jistá mladá švadlena až do noci pracovati, aby mohla uživit svou starou nemocnou matku. Svěřila se mi s bolestným úsměvem: „Jak večer přijde jedenáctá, musím si pod víčka vkládati dřívka od sirek, aby se mi únavou nezavíraly.“ Kdo, prosím vás, kdo zvláště z milovníků jemného prádla na to kdy pomyslí?

Kdo pomyslí na těžké chvíle některých matek, kdy děti mají hlad a chleba není?

„Kolik let jest vašemu chlapci?“ tázal se jistý pán pastýře. „Jedenáct“, odpověděl tázaný. „Jedenáct? Toť věk mého Pavla.“ Pavel byl hezký a urostlý hoch se zdravou růžovou tváří. Pastýř zahleděl se na mladého pána a řekl: „Mladý pán dojistá jí maso.“ Řekl to beze vší trpkosti. Při dalším vyptávání pověděl, že má osm dětí, pro něž denně vydělá — bylo to před válkou — 30 krejcarů. Jak s 30 krejcarů mohou žít dvě dospělé osoby s osmi dětmi?¹⁾

Znám ještě jiné smutné věci, na které rovněž nikdo nepomyslí. Ztrpme tedy, že časem nám je kdos připomene.

¹⁾ Raymund Brucker, dělník anarchista, později katolík, učinil jednou bolestné vyznání: „Ani nevíte, co to jest cítiti hlad v žaludku svých dětí“

Bez velikého srdečného bystrozraku žádný věk lidský nemá soucitu.

Paní de Sévigne řekla své dceři, paní Griquanové: „Bolí mne tvé plíce.“ Kolik lidí cítí utrpení svých bližních a s Kristem praví: „Lito jest mi zástupů.“ „Misereor super turbam.“

A přece tento zástup tvoří jako my i s námi mystické tělo Kristovo. Zda bolí nás jeho bolesti? Zda dusící se hrud' dusí i naši? Nevola-li apoštol, jenž tak dobře znal učení Kristovo: „Kdo trpí, abych netrpěl s ním?“ Jsme právě tak křesťany, jako byl svatý Pavel.

A poněvadž prostředky ochranné jsou bez porovnání lepší než léčebné, budeme se snad méně starati o nové podniky dobročinné — jsouť to jen kousky hedvábné tkaniny, vržené na nesmírné cesty vodní — jako spíše o provedení dokonalého křesťanského pořadku společenského.

Dobře činí, kdo pro ubohé souchotináře zařizuje sanatoria, ale lépe jedná, kdo odstraňuje nezdravé díry, v nichž bují tuberkulosa. Dobře činí, kdo jako dobrý Samaritán ujímá se chudšů na cestě ležících, ale kdo ubožákům zjednává potřebných podmínek životních, zdá se mi, že činí lépe. Haec facere, illa praesertim non omittere. Obojí snaha jest potřebná, ale tato nejvíce. Jaké světlo na rozluštění sporů mezi třídami společenskými vrhlo by oboustranné pochopení naší jednoty v Kristu?

Jak milé a snadné styky by nastaly, kdyby před podepsáním pracovní smlouvy pomodlily se obě strany Otče náš! Mohl by potom zaměstnavatel s dušemi svých dělníků, vykoupených jako on drahocennou krví Ježíše Krista, povoláných jako on k božskému životu zde i na věčnosti, zacházeti jako s „hmotou lidskou“, jak se vyjadřovali pohané? Mohli by se pak dělníci považovati za nevolníky a zžíratí se touhou po zkrušení své závislosti?

Jediná myšlenka ovládala by oba antagonismy, myšlenka téže nadpřirozené příbuznosti. Nad různoběžnými zájmy vznášela by se jednotící vůle svědomité součinnosti, pod okem jediného společného Otce, za pomoci jediného společného Bratra — Pána Ježíše — Jenž sám mozolně pracoval v dílně nazaretské, a nad Jehož kolébkou zpívali andělé: „Pokoj lidem dobré vůle!“

U obou stran nastane pak péče o společné zájmy: každý bude hleděti, aby nepřekážel bližnímu a nečinil mu

obtíží; každý přijme v duchu víry přidělenou sobě částku na práci, již na tomto světě zasluhuje na odměnu časnou, na onom světě na odměnu věčnou. Hle, toho se dožaduje duch křesťanský a sám jediný nejen žádá, ale i zachovává.

Mnoho křesťanů, ano i katolíků, kteří častěji přijímají, utvořili by si svůj vlastní těsný katolicismus, katolicismus bez lásky, někdy i bez lidskosti.

Na to zvláště poukazují nepřátelé svaté Církve a proto na ni útočí. Ale to není vina učení katolického, tak čistého a dokonalého; zavinily to naše nedokonalosti a naše nedůslednost.

Tvoříme jedinou jednotu v Kristu; proto každý má osobní účast na společném dobru. Nejsme na zemi, abychom užívali bližních ke svému prospěchu, naopak máme si vzájemně sloužiti. Jestli Bůh k uctění vzácných ctností poslušnosti, chudoby a sebezapírání, podřídil některé ze Svých dítek jich bratřím, jsou zavázáni všichni, kdož těší se bohatství a autoritě, aby se neuzavírali žárlivě ve své výsady, ale aby pamatovali na chudé a maličké, a v míře své možnosti hleděli osladiti osud svých méně šťastných bratří.

Ostatně velkolepé iniciativy, oživené hlubokým duchem křesťanským, pronikají poněkud téměř všude, jak ve prospěch tříd pracujících a jejich zaměstnavatelů, tak i k velké radosti všech, ač dosud řídkých, kteří zajímají se o choullostivý problém života lidového.

Ale tyto iniciativy nejsou všude pochopené, ne vždy podporované, ano, někdy i potírané těmi, kteří nejvíce by se měli jich ujímati. Iniciativy ty potřebují velké obezřetnosti, aby nesešly na bezcesti, velké energie, aby vytrvaly; úspěchem jsou jisty jen tehdy, zůstanou-li věrny zásadám dogmatickým, jež pověděl Apoštol národů a jež papežové hlásali světu ve svých velecenných encyklikách, snad až příliš málo známých.¹⁾ Ale nedostížně bolestnější než bída tělesná jest bída duchovní.

Jistý náš mladý akademik navštívil Cluny, kde byl svědkem následujícího výjevu. K výkladní skříni, v níž vystaven byl krásný krucifix, blížili se tři hošci. Nejmladší musel vystoupiti na špičky, aby viděl a pak všichni tři si

¹⁾ Každý katolík alespoň v podstatě měl by znáti na příklad encykliku Lva XIII. „Rerum novarum“ o postavení dělnictva, i Pia X. „Motu proprio“ o křesťanské lidové akci.

prohlíželi ten podivný, nevidaný předmět. Nejstarší řekl: „Pobledte, jak tomu člověku udělali nešťastnou tvář!“ Nevěděl, že ten člověk jest Syn Boží, který za nás umřel. Nejmladší se tázal: „Proč sklání hlavu? Vyhlíží, jakoby plakal, vid’?“ Děti se neposmívali, ale chtěli rozumět.¹⁾

Takových dětí, které neznají Ježíše, které se neumějí modlití, j mž nikdo nevypravoval o Matce Boží, které nikdy nepřijaly Těla Páně a které žijí, jakoby toho všeho vůbec nebylo, takových dítek jest mnoho a mnohem více, než si myslíme.

Snad jste slyšeli o dvou vojínech, kteří umírajíce na bojišti, povzbuzovali se navzájem k modlitbě. Ale zapomněli se modlití a nemohli si připomenouti ani jediné modlitby. I začali hledati ve svých vzpomínkách, až po dlouhém hledání vzájemnou prací našli první slova Modlitby Páně a pozdravení andělského. Opakovali tedy bez ustání: „Otče náš“, „Zdravas Maria“ na způsob litanie, až smrtelný chrapot přerušil jejich poslední modlitbu.

Jen ten, kdo jako polní kaplan v nemocnici neb zákopec skláněl se nad umírajícím, ví, jaká to bolest, nezůstane-li v ubožáku téměř žádné víry. Poslední hodina života měla by býti dobrou sklizně, zatím však třeba teprve zasévat a minuty letí a smrt kvapem se blíží. Umírající mladý hoch otvírá oči. „Velebný pane, shledám se ještě se svou maminkou? Prosím vás, řekněte mi to!“ Chtěl rozumět, chtěl býti ubezpečen. Jak nelidskými jsou ti, kteří těchto maličkých zbavují věčné jistoty!

Za nynější doby dar světla náleží mezi nejvzácnější. Mnozí pohrdají Církví a jí nenávidí jediné proto, poněvadž jí neznají. Slova Božského Spasitele čím dále tím více zůstávají pravdou: „Nevědí, co činí.“

Čím hmotnější a nižší jsou potřeby lidské, tím více budí soucitu; čím méně se dotýkají země, tím více unikají lidskému bystrozraku.

Nedovede se každý skloniti k bídě duševní. Kdo však dovede, kdo svým povoláním jest k tomu zavázán, buď dnes neb později, nechť o tom přemýšlí. Široká tobolka jest dobrá, široké srdce jest lepší, ale nejlepší — poněvadž oběmu rozkazuje — jest široké a hluboké pochopení bídy.

„Má-li mně býti bolest snesitelnou“, řekl kdosi, „musí to býti bolest druhých.“²⁾

¹⁾ R. Bazin: „La douce France“, strana 91. ²⁾ H. Bordeaux: „Hle, hodina duší“, strana 279.

Nikoliv. Kdo pochopil chudého, o němž mluví žalmy a evangelium, nechce nic mít společného s tímto drsným egoismem. Naopak, jest jeho přímým opakem.

3.

Většina osob, které čtou tyto řádky, jsou osoby zbožné.

Mnozí však předstírají, že některé dobré osoby jsou vlastně zlé, poněvadž mají zlý jazyk. Všude jinde prý vzdělávají, ale zde boří. Při rozmluvě s Bohem jsou cukrem, ale s bližním, zvláště který se jim nelíbí, pelyňkem. Neslyšeli jste již často výčitky: „Proč chodí tak často ke svatému přijímání, když ubližuje dobré pověsti svých bližních? Lépe méně zbožnosti a více lásky!“

Snad tato výtka se nás netýká, ale poněvadž ji nejdnou slýcháme, musíme hledět se před ní uchrániti.

Jak snadno — i dobrá duše — vysměje se bližnímu, kritizuje ho, vysloví svůj úsudek o papeži, biskupech, faráři, představených, o sobě rovných, a to někdy tak ostře, že kdyby si byla vědoma co činí, dopustila by se těžké chyby.

Jak snadno možno něco napovědět, čeho se hned každý domyslí; jak lehko možno svěsti rozmluvu na pohoršlivou půdu. Jak výmluvné bývají narážky, potřásání hlavou, lehký úšklebek, pomlčka! Někdy již pouhý útrpný úsměv sousedí s pomluvou.

Jak často pronásledují se v rodině i osoby milující! Říkává se: „Zlý škodí, dobrý radí.“ Věru, nic není pravdivějšího. Nestejně pochopení, různé sympatie bývají příčinou neshod a hádek. Nic nedovedou si učiniti vhod; a přece, ač nemohou se snést, o živý svět nechtěli by se opustiti.

Pohledme však dále za úzký rámec rodinný, na pole společné práce! Jak bezstarostně chybuje se proti lásce i při práci apoštolské! Tu řevnivost vůdčích osobností, tam neshoda u volbě prostředků, onde tajné tyranství. Ten neb onen se musí vzdáliti, poněvadž nechce jíti touže cestou, a názory se neshodují. Pole činnosti jest sice společné, ale zápréh různý a proto místo aby si pomáhali, překáží si a se ochromují. Kolik osob nevidí ničeho dobrého, leč co konají samy neb jejich přátelé.

Říkává se, že ženy jsou u větším nebezpečí chybovati proti lásce.

Bolestný výkup dvou vzácných předností.

Ženy jsou nadmíru bystrozraké. Má-li muž pět smyslů, žena jich má sto. — Ženy jsou též apoštolské, to jest, velmi rády sdílejí se s jinými, co objevil jejich bystrozrak.

Proto snadno pochopíme, že nejsou-li skutečně dokonalé,¹⁾ bude jim těžko nezavaditi v rozmluvě o dobrou pověst svých bližních, zvláště, sejde-li se jich trochu více.

Ve společnosti — pro nikoho to není tajemstvím — dobré vlastnosti se sčítají, kdežto nedobré se násobí. Jsou-li však v této příčině muži bez úhony? Bohužel, nikoliv.

Řevnivost, žárlivost, malichernost najdeme u nich. Žádný stav, i sebe světější, není před vadami těmito jist. Zdálo by se, že proselytism a sektářství nemají nic společného, a přece od špatně pochopeného proselytismu k sektarismu jest pouze jediný krok.

Ale zanechme těchto bolestných příkladů. Hle, tu máte osobu velmi soucitnou a obětavou. Jen útlocitná láska vykazuje jisté nedostatky. Má tvrdé tahy, i nepřijemnou rozmluvu. Třeba dvakráte se rozmysliti, než ji oslovíte, tážíce se s povzdechem: „Se které strany možno se dnes odvážiti?“ Tak nejednal Božský Spasitel.

„Buďte nedostižně dobrými“, říkával výtečný P. Chaumont, zakladatel „Dcer svatého Františka Saleského“. Výraz není příliš silný. Naopak potřebujeme převeliké dobroty, chceme-li býti aspoň poněkud dobří. Usmívati se na toho, kdo nás vyrušuje, zapomenouti na nedostatek pozornosti, ochotně každého vyslechnout, vždy pomáhati a odpouštěti, býti nejen vždy dobrým, ale též to ukázati. Hle, to jest ne-li svatost, aspoň nejjistější cesta k ní.

¹⁾ Jisté ženy v tom ohledu vynikají jemnocitnou ušlechtilostí s příděchem duchovní přepjatosti, snad náhradou za většinu. Magdalena de Lamoignon, jež na povzbuzení svatého Vincence z Pauly obětovala se chudině, vytýkala Boileau-ovi jeho satiry. Básník se tázal, zda může napsati satiru na sultána, známého nepřítele víry křesťanské. „Ne, pane, toť korunovaná hlava a panovníkům náleží úcta.“ „Tedy na ďábla, O tom již možno přece nepěkně psáti; natropil již tolik zlého.“ „Pane, ďábel jest i bez nás dosti potrestán; hleďme, abychom o nikom nic zlého nemluvili a nechodili je hledati.“ — Podobných vrtochů nemají ovšem všechny ženy; ostatně nejsou naprosto potřebny.

Kniha třetí.

Zákon solidarity.

Kapitola I.

Tajemství našich nadpřirozených vlivů.

1. Všichni mají vliv na každého a každý na všechny.
2. „Nic nepřichází na zmar.“

1.

Většina křesťanů ví sice, že jsou vykoupeni, ale neví, že mají s vykoupením spolupůsobiti a též pracovati na spáse svých bratří.

Bůh chce všechny lidi spasiti, ale tato Jeho vůle není naprostá. Bůh neřekl: „Proti jejich vůli, bez nich a bez jiných chci je spasiti“ — ale s nimi, jimi a díky jejich bratřím“.

Připomeňme si, že se svobodnou vůlí Boží spolupůsobí na spáse světa ještě jiné dvě svobodné vůle: nejprve každá jednotlivá lidská vůle a potom ostatní svobodné lidské vůle celkem. Jinak pověděno: Každý jest pánem svého určení, a v jisté míře, o níž promluvíme, všichni jsou pány určení každého ze svých bližních.

Nás zajímá pouze tento poslední bod. Připomíná nám zákon vespolečné závislosti, zákon úzké solidarity všech křesťanů ve světě nadpřirozeném.

Na vysvětlenou užijeme příměru spojených nádob, jenž výborně se hodí na svět nadpřirozený. Jsouce vštípeni v Krista, jsme spojeni Jím se všemi svými bratry. Pohne-li se povrch vody v jedné trubici spojených nádob, hýbe se voda ve všech jejich částech. Dolévá-li se voda zde, stoupá i tam; malíčko sice, ale přece. Klesá-li tu, všude klesá. — Každý závisí na všech, a všichni na každém. Nikdo z nás nekoná ničeho samojediný. Obtížíte-li jednu nohu koulí, překáží v chůzi celému tělu. Zbavíte-li nohu překážky, uvolníte celé tělo.

Tak každý záslužný neb trestuhodný skutek kteréhokoliv údu prospívá neb škodí celku.

V den, kdy začali jsme žiti, byli jsme přioděni mocí, přiblížiti k Bohu své bratry, aneb je od Něho vzdáliti.

Pohne-li se jediný atom ve světě fysickém, pohnou se všechny atomy. Ve světě nadpřirozeném spojuje nás s bratry společný život Kristův, můžeme jim pomáhati, můžeme jim i škoditi, a jejich spása může záviseti na dobru neb zlu, které jim působíme.

Pán Bůh zavázal se uděliti nám všech prostředků, nezbytně ke spáse potřebných. Těch dostává se spravedlivě každé jednotlivé duši. Ale co se týče přehojných milostí, které prostředkům nezbytně potřebným dodávají plné hodnoty účinné, Bůh obyčejně žádá, aby byly obdrženy společensky, to jest společnými zásluhami všech. Poněvadž každý křesťan jest údem Kristovým, zdraví celku má nutně i vliv na zdraví každého jednotlivce; ale též i moje zdraví přispívá ku blahu celého ústrojí.

Spasitelem světa jest Ježíš; vše, co jest Ježíšem: Hlava i údy. Na prvním místě On, On, Hlava; na druhém závazně i my, údové; On jest Spasitelem – psaným velkým písmenem – my spasitelé – psaní malým písmenem; ale v pravém smyslu spasitelé v úloze činné, spasitelé mocnější, než jak si představujeme.

(V mluvě theologické platí následující přesné rozdělení: Jediný Kristus zasloužil pro nás *de condigno*, to jest v přesné rovné hodnotě. Tvorové, kteří pro sebe mohou *de condigno* zasloužiti vzrůst posvěcující milosti, mohou pro jiné zasloužiti jedině *de congruo*, to jest prostou slušností, že se tak náleží.)

Jaké tedy důležité dílo máme před sebou: můžeme u většího množství duší oživiti přesvědčení, že nejen my těžíme z vykoupení a z tajných hnutí milosti Boží, jimiž vzrůstáme ve svatosti, ale že můžeme i v duši bližního činně vyvolati jisté možnosti a příležitosti milosti Boží, že nejen my sami můžeme zakoušeti přílivu jejího, ale přitáhnouti k němu i svého bližního. Přichází-li pomoc Boží příliš zvolna k té neb oné slabosti, můžeme usplňiti její volný chod, můžeme prohloubiti působení milosti Boží, můžeme urychlití spolupůsobení duše s ní, můžeme dopomoci Bohu k většímu vítězství; slovem, nejsme pouze vykoupeními ve smyslu trpném, ale i vykupujícími ve smyslu činném.

Bůh v boji s lidskou svobodou, jež nechce povolití, jen zdánlivě jest přemožen. Setrvá-li duše v odporu, nadejde pro ni jednou den, kdy spravedlnost uvede vše v rovnováhu, i vrátí Pánu, co Mu náleží. Ale Pán Bůh činí často

lépe: svobodu lidskou kručí jinou lidskou svobodou. Ona duše odporovala milosti Boží. Ano. Ale tam daleko časem a prostorem jiná duše se modlila, trpěla a se obětovala. Nuže, jednoho dne odpor jest zlomen. Mramor stál pevně a neporušeně. Pod ním však začalo klíčiti seménko, podle zdání velmi slabé; kámen se pozdvihl, padl, roztříštil se — a objevily se pokorné zelené lístky a vítězné lodyhy.

Odkud to seménko? Duše, již zkrušila blažená lítost, nedoví se toho. Bůh ví všechno. Jak by však duše byla uchválena, kdyby mohla nahlédnouti v toto vzájemné působení a spatřiti skutečnost, oku našemu neviditelnou?

Kdo silným duchem víry zahleděl by se ve svět nadpřirozený, spatřil by, jak v ovzduší nás obklopujícím poletuje nekonečné množství klíčících zárodků. Každý svobodný čin jest slavným. Rozsévá sémě. Nejkratší minutka času může zúrodniti svět.

Ještě jiný, méně hodnotný příměr. Ve světě fysickém působí jisté vlny na jemné přístroje a přinášejí zprávy z nedohledných dálek. Svět mravní brázdí též vlny, ovšem neviditelné, které vnikají až do hloubi srdce, kde osvětlují temnoty, které dosud vzpíraly se světlu, kde probouzejí city, jež podle zdání spaly věčným spánkem, kde mrtvé vůle křísí k životu.

Moc, uvéstí v pohyb tyto nadpřirozené vlny, aby vyvolaly účinnou ozvěnu, nenáleží pouze několika řídkým vysílatelům a vzácným zasvěcencům, velmi od sebe vzdáleným. Není pochyby, že svatých jest málo; ale každý opravdový křesťan, jenž se modlí, jak se náleží, jenž pracuje, jak se náleží, i žije, jak se náleží, to jest ve stavu milosti Boží, může i má svou modlitbou a prací, i svým životem, zasáhnouti i jiné duše a snad velmi mnoho duší.

Výteční stavitelové a inženýři provádějí nádherné i odvážné stavby a mosty. Ale nikdo nepomyslí na ty, kteří ve světlých temnotách neviditelného světa — a ten jediný platí — pracují na vzdělání Těla Kristova a za cenu zásluh, jedině Bohu známých, zhotovují milosti Boží množství můstků, jež spojití mají s Kristem všechny duše odloučené

Jaká velkolepá činnost! Moci doplňovati milost Boží, dodati jí účinnosti a z každého svého slova a skutku učiniti pracovníka na království Boží. Bůh touží odpustiti Třeba napomáhati tomuto hnutí neskončeného milosrdenství — a mně dovoleno to vykonati. Moje modlitba, moje oběť

— sleduj ji! Čeho dosáhnou na konci své dráhy? Odpuštění Božího, jež sestupuje v neznámou duši; milosrdné nebe čekalo s tímto odpuštěním na nepatrný skutek člověka.

Bůh touží duši osvititi Musíme však přispěti na pomoc tomuto hnutí nekonečné moudrosti. Jest to v mé moci. Moje modlitba, moje oběť, sleduj je! Hle, jak stoupají drobnými dětskými kroky až k vrcholu ohromné námořní svítilny! Tam vše již připraveno k ozáření temného obzoru! Ale Bůh čeká až slabá ruka dotkne se elektrického knoflíku. Pak proudy světa rozlejí se po tmavém nebi a oně lodi, vězící v nebezpečí, budou spasným signálem: ukáží jí místo nebezpečné a ujistí ji, že přístav již není daleko.

II.

Zda to možno? Ubohé krůpěje lidského potu mohou božské Krvi dodati účinnosti? Dodati? Proč ne? Nic neschází oběti, je-li nekonečné ceny. Ale naše lidské úsilí ponáhá, aby zásluby Kristovy byly nám přivlastněny, aby nás vůbec zasáhly.

Vykupitel jest jen jediný. Ale každá hluboce křesťanská duše má býti Jeho spoluvykupitelkou. Bůh ráčí nás potřebovati. Volá li nás k součinnosti, činí to ne proto, že by se Mu nedostávalo moci a síly, ale z převelikého milosrdenství ráčí žádati na naši slabosti, aby přinesla svůj malý dodatek. Jak vznešená jest tedy důstojnost člověka! Jeho nicota může pracovati na velkém díle spásy světa.

Každý křesťan má býti druhým Kristem; v osobním svém životě má se připodobniti Kristu myšlenkami, city, náklonnostmi a vůlí. Každý však má též býti druhým Kristem též tím, že životem svým obnovuje daleko sahající moc Kristovu; tedy ten bude nejvíce Kristem, kdo dovede nejípe dovršiti dílo vykupitelské, dodáváje svému životu nejvyšší svatosti, svému slovu nejsilnějšího záru apoštolského, svým dobrým touhám nejmocnější intensity, i pokornému přijetí svých povinností nejvyššího vzletu.

Apoštol neb odpadlík! Slova ta platí o každém křesťanu. Každý má mohutnost spasiti svět. Ale tím nechceme říci, že po libosti může spasiti neb ne. Křesťan již proto, že jest křesťanem, nemůže nemíti účasti na božských dějinách svých spolubližních. Jest buď váhou živou neb mrtvou, či lépe řečeno, jest buď nástrojem dobrým neb špatným, a takový škodí.

Dvě kategorie duší dělí se o svět: duše v milosti Boží a duše ve hříchu smrtelném. Není jiného rozdělení. Není Žida ani pohana, jsou jen živí a mrtví, a nic jiného.

Kdo žije, již tím, že žije, prospívá.

Kdo jest mrtev, neškodí pouze sobě, ale šíří nákazu v celém ústrojí, jež zbavuje doplnění, na něž mělo právo a na něž spoléhalo. Odtaté rámě již ovšem samo sebou jest nehybné a hodí se jen k zahrabání; ale zbavuje též tělo přemnohé pomoci.

Více než ve světě fysickém — nepřichází nic na zmar ve světě mravním; vše má svůj odraz, svou ozvěnu. Pracujeme buď s Bohem nebo s peklem.

Svým určením jsme „sluhy sluhů Božích“¹⁾ Všem přátelům Božím máme usnadniti jejich úlohu, alespoň jim nepřekážeti. Nuže, kolik překážek na cestě lidstva k Bohu vyvolává jediný hřích! Kolik zárodků nákazy uvádí v mystické tělo Kristovo jediný hnijsící úd?

Nikdo nemůže se ohlížeti pouze na sebe. Již proto, že jsme údy souhrnného Krista, musíme pracovati k jeho blahu, a tedy alespoň neškoditi.

Joinville vypravuje ve své kronice výprav křížových, jak účinně pomáhala Matka Boží křesťanům proti Saracénům. „Byla by nám ještě více pomáhala“, dodává, „kdybychom byli nerozhněvali Jí a Jejího syna“. O tom byli přesvědčeni sami Saracénové. Královský jezdec setkal se v Damašku s jistým starcem, který se ho tázal, zda jest křesťanem. Když tázaný přisvědčil, řekl: „Zasluhujete výtku. Sám jsem viděl, jak král Balduin s 300 vojiny porazil 3 000 Saracénů, a nyní tak se dáváte věsti svými chťci, že vás považujeme za zvířata v poli.“

Nebudme méně bystrozrací než tento starý Saracén.

Kapitola II.

Moc příkladu.

1. Vždy máme vzdělávati.
2. Naše činnost, o které sami nevíme.
3. Nutno předvídati dosah našich skutků.

¹⁾ Tak se nazývají papežové v závěru svých encyklik.

Jak jsme viděli v předešlé kapitole, má každý z nás vliv na celek tím, čím jest.

Ale každý má též vliv na celek tím, co dělá, neb spíše, co jiní ho vidí dělati. Je-li již náš ukrytý život tak nesmírného dosahu, nemůžeme se diviti, že co zevně se jeví, světlo neb úskalí, bližnímu buď prospívá neb škodí.

Kdekoliv jsme, i když jsme sami, neviditelná pouta vízí nás s bližním. I nejnepatrnější z našich lidských konů¹⁾ může míti mnohonásobnou ozvěnu. Ale co říci o konech, které mají svědky? Musí tím mocněji působiti na jiné.

Zde jest na příklad velmi nadaný spisovatel; slouží pravdě. Spisy jeho jsou oblíbenou četbou. Kolik duší myslí jeho myšlenky, sdílí jeho nadšení, vystupuje na jeho úroveň! Onen autor však jen kazí a otravuje. Spisy jeho kolují ve 100.000 exemplářích; stotisíckrátě rozsévají nákazu. Zemře-li autor, díla jeho budou dále duše zabíjeti. Není pochyby, že duše, které zvadly jeho dotekem, pouze samy sobě mají přičítati, že podlehly pokušení; ale jak se zodpovídá autor za ty všechny oběti?

Snad se bude vymlouvat, že psal pouze pro sebe a chtěl se bavit. Nemožno. „Může-li vzdělaný spisovatel, svou vlastní práci opojen, zapomenouti, že jiní přijdou napít se z jeho číše? Zda může s pohrdáním setrástí prach se svých prací na ty, které navštívil, jakoby s pohrdáním chtěl host na hosta sestrástí prach se svých sandálů?“²⁾ Nikoliv, sám to ví dobře.

Budiž, uznávám tento příklad. Ale u porovnání s činností tak důležitou a velkolepou, jak jest malé a nepatrné, co jsem učinil, čeho jsem se dopustil, co jsem si dovolil!

Míníte, že chcete-li koho usmrtiti, potřebujete velkého kusu olova neb ocele? Jediná krůpěj stačí, aby nádoba přetekla; nepatrné udeření přivodí gangrénu, jizlivé slovo rozpoutá revoluci a malé neporozumění vyvolá záští neb končí rozvodem. Ohromné laviny začínají pohybem brstky sněhu, města lehají popelem odhozením špatně zhasnuté zápa'ky, největší lodi ztroskotají se nárazem kousku ledovce.

Duše jest tak útlá a choulostivá, že i při sebe méně nedůtklivé povaze rozruší ji každá maličkost. Zavzní-li v po-

¹⁾ V mravouce nazývá se lidským konem kon svobodné a rozumné bytosti. Bezděčné kony našeho života slují kony člo-
v ě k a. Zde mluvíme pouze o konech prvních. ²⁾ De Mun v řeči, kterou přijímá Regnieria do francouzské Akademie.

koji, kde leží housle, nějaký silný zvuk, struny na houslích začnou se chvěti. Duše, toť velejemné varhany; každý, i nejslabší zvuk má v nich svou ozvěnu, někdy až do nekonečna prodlouženou.

Dojista dívali jste se nejednou, stojíce na mostě opření o zábradlí, jak děti házejí do vody kaménky. Kámen byl velmi malý, ale rozvlnil celou hladinu. Kola na ní se tvořící šíří se dál a dále, byť i břeh byl sebe vzdálenější. — Usedneme si na chvíli vedle těchto roztomilých bezstarostných malých hráčů a zastavme se na chvíli, ne u jejich osoby, tak zajímavé temnou dosud budoucností.

Dětský věk přijímá různé vlivy s tak úžasnou snadností a bezděčnou ochotou, že osoby, jež přijdou s ním do styku, měly by se míti zvláště na pozoru.

Neznáme-li dosahu toho neb onoho slova neb skutku před kteroukoliv osobou, tím více třeba uznati svou neznalost, máme-li za svědka dítě.

A zatím s jakou svobodou mluví se před těmito hroznými zapisovateli! Všechno se před nimi dělá, o všem se mluví, vše se ukazuje, dojista s přesvědčením, že dítě nerozumí výrazům drzým a neslušným.

Leč kdo to může věděti? Snad dítě všemu nerozumí, ale letmo pochopí jisté věci a jimi hledí uhodnouti vše ostatní; ještě štěstí, neběží-li k druhu neb družce, aby se dopídilo ta emství.

A vy myslíte, že to vše nemá dosahu? Nic není bez dosahu, co se dělá neb mluví před dítětem, nic není bez dosahu, co dítě může viděti a slyšeti. Vše na ně působí a to tím mocněji, čím méně duše odolává dojmům. Není ještě otužilá! Železo jest žhavé, kujné. Stačí jedna neb dvě dobré nebo špatné rány kladivem, aby učinily z něho zbraň buď pro Boha nebo pro peklo.

Kdo přemýšlí o úžasném vlivu prvních mladistvých dojmů,¹⁾ želí, že mnoho lidí nedbá, aby ty dojmy byly nejčistší a nejušlechtlejší.

Nedostává se psychologie, nedostává se mravního smyslu. Každý náš poklesek, každé poblouzení před těmito roztomilými, ač nebezpečnými svědky, zůstává upomínku, kterou zatím dítě odhodí v koutek své hlavičky, jako odhazuje hračku v hloubi skříně. V této chvíli nechápalo ještě.

¹⁾ „Políbení matčino“, řekl Angličan West. „učinilo ze mne malíře“.

Ale upokojte se. Jednoho dne pochopí — a kdo bude mít první zodpovědnost?

Co platí o mládí, platí jistou měrou o celém životě. Nikdy před nikým nemáme práva dopustiti se něčeho, co by svěsti mohlo ty, kteří nás vidí a slyší, nikdy, i kdyby to byly osoby dokonalé, které dovedou se zlému vlivu opřít a jemu odolati.

Vsichni máme zlé náklonnosti, zvláště jistou hlubokou neupřímnost, jež hledá, jak omluviti naši zbabělost. Vidíme-li druhého jednati s podobnou zbabělostí, všechny naše mohutnosti jsou ještě více povzbuzeny ke zlému; vášním, již uvnitř hrozivě se zvedajícím, dostává se podnětu i zevně, a my máme před sebou zřetelný a makavý doklad, že se často dělá, co se nemá dělati. Když pak ochranný stud ustoupí na druhé místo, zlo má volnou cestu k útoku. Hřích druhého jest téměř omluvou našeho vlastního hříchu. Dosud strhli jsme se vůbec na to pomyslit. Každý by se zarděl, kdyby z temné hloubi jeho srdce zjevně vystoupila ona tužba, onen nepokoj, k němuž se vůbec nechce ani znáti. Nyní však vidí ho zjevně před sebou ve formě nezdravé evidence. I zdá se mu v té chvíli, že jeho vlastní hříšná touha jest vysvětlena, snad i ospravedlněna. Vidi, že není jen sám zlý — toť první krok, kterým přestává býti dobrým.

Kolik duší kleslo, protože viděly jiné klesati!) Útěk jediného vojína může býti příčinou útěku celého oddílu. Kdo příliš ukazuje své utrpení, oslabuje odvahu celého svého okolí. Učinme, co učinil onen statečný voják, který, byv těžce raněn, hned vytahoval kapesník, ne aby zastavil tekoucí krev, ale aby si zacpal ústa a nemohl křičeti: „Nesmím jim naháněti strachu.“

Vždy máme se starati, abychom vzdělávali, a ne káceli a bořili.

Vzdělávati? Jaké to krásné slovo! Vzdělávati znamená stavěti, budovati, tedy duše povznášeti, jim ke vzrůstu pomáhati, ale nikdy oslabovati, ponížovati a ještě méně hubiti.

¹⁾ Za revoluce francouzské tázali se sedmi set invalidů, zda uznávají za vinna svého velitele, maršálka de Sombreuil. Z počátku nikdo se nehýbal. Potom vystoupilo dvanáct nespokojenců, a hned na to sto padesát.

Svatý Augustin vypravuje ve svých „Vyznáních“, že za mladých let přidružil se ke studentům, jichž heslem bylo: „Vše bořit.“ Odtud jejich jméno „Eversores“.

Jak přísně — vším právem — soudíme nepřítel, jenž kácí pomníky, boří kostely, plení vesnice a města, vůbec šíří zkázu a zhoubu. Eversores, ničitelé! Ale mnohem horší jsou, kteří usmrcují srdce, kdož duše strhují do bláta. „Běda“, volal jednoho dne Božský Spasitel, „běda tomu, skrze něhož pohoršení přichází! Lépe by bylo, aby žernov osličí zavěšen byl na hrdlo jeho a on pohroužen byl do hlubokosti mořské! Běda světu pro pohoršení!“ A Pán dodává: „Pohoršuje li tě ruka tvá, utni ji a vrhni ji od sebe! Lépe jest tobě vejíti do života bezrukému nebo kulhavému, než abys maje obě ruce neb obě nohy uvržen byl do ohně věčného. A jestli oko tvé tě pohoršuje, vylup je a vrhni od sebe; lépe jest tobě jednookému vejíti do života, než obě oči majícímu uvrženu býti do pekelného ohně.“¹⁾

Bohužel jsou duše, které hravě pohoršují, hravě učí bližního hřešiti.

Pohoršovati znamená provozovati řemeslo pekelné, olupovati Boha o vyvolence ne-li navždy, aspoň na čas. Pohoršovati znamená zabíjeti duše. Nevím, kdy by měl odvahu, vzít se stolu nůž a vrazil ho vesele v srdce bližního? A co jest tělo u přirovnání k duši? Bohužel, svět jest pln vrahů duší lidských, vrahů milosti Boží v duši lidské.

Kdo ve chvíli, kdy svádí ke hříchu, přemýšlí o jeho ohyzdnosti? Vášní zaslepen nevidí ničeho.

Není-li zatvrzelý, upokojí se v hloubi srdce myšlenkou, že bude později hříchu litovati. Ano, ale co bližní? Zda víš, že svedený neb svedená budou litovati? Popřeje jim Bůh času? A popřeje-li, kdo ví, zda budou chtít? Ty jsi postavil duši na svah. Zda víš, že tento pád neb několik jiných neuvrhne ji ve věčnou propast? Ty snad se zastavíš, ale tvůj bližní, tvůj bližní? Bude-li se na úpatí svahu jednati o nešťastnou věčnost, kdo bude za to zodpovědným?

Hle, toť jest hrozné nebezpečí chyby dvou osob; není svůdce zodpovědným pouze za svůj hřích, ale i za hřích bližního, i za veškeré potomstvo, z tohoto hříchu zrozené. Každý cizí hřích uvaluje na svědomí dvojí vinu. Dojista alespoň dvojí, snad i nekonečné množství jiných.

Mat. XVIII. 6—7.

Naskýtá se ještě jiná myšlenka: náš vliv působí často právě ve chvíli, kdy nejméně se nadějeme. Jeden z našich velkých apoštolů nemocnic pařížských stanul u lůžka mladé operní baletky-souchotinářky, která svým nezřízeným životem v krátké době podkopala své zdraví, i své síly. „Ale nikdy“, řekla nemocná knězi, „i uprostřed největších a nejhorších poblouzení nezapomněla jsem se pomodlit před spaním ‚Zdravas Maria‘. Proč? Jedině proto, že při odchodu z pensionátu jedna z mých družek, tušíc snad nebezpečí, v nichž se octnu, vymohla na mně slib, že každého večera, stůj co stůj, pomodlím se ‚Zdravas Maria‘.“

Dostála slibu. Mohl-li misionář přes ohromné překážky přiblížit se k nemocné a v poslední chvíli smířiti ji s Bohem, děkoval za to jedině přímlově nejsvětější Panny, ale po Matce Boží oné dobré přítelkyni, která na ubohé vymohla onen přátelský slib.

Neznáme, jakou cenu má duše, nevíme, jak na věčné určení té neb oné duše může účinkovati i nejnepatrnější skutek, slovo, myšlenka. Netušíme, s jakým zájmem sleduje nebe naše prostřednictví; nedovedeme si představit, jak i nejmenší události našeho všedního života chovají sémě nových světů, i jak závisí na nás, na naší buď velkodušnosti neb nedbalosti, zda sémě to bude pošlapáno, či zda se dočká svého rozkvětu k radosti celého světa.

Kdosi chtěje podati živý obraz smutného potomstva jistých našich konů, vymyslí následující příběh; nevím, zda se zde dobře hodí slovo „vymyslí“.

Mladá Bretonka přijata do služby v Paříži u jisté křesťanské rodiny. Jednoho dne obdržel domácí pán celou řadu divadelních lístků. Zavolal sloužícího: „Zde máte, nepotřebuji toho. A čeho nemůžete použít, vhodte do pece.“ „Do pece? Mám několik přátel a též musím pamatovati na ostatní služebnictvo.“ Jedině mladá Bretonka nechce. „Ale pojdte s námi“, domlouváno jí se všech stran.

Následující neděle ve vzdálené vesnici v osm hodin večer staří manželé rozmlouvají spolu u krbu. „Škoda, že Anna Marie není s námi. Přece psala . . .“ „Co chceš, dojista nemohla přijít.“ „Myslíš?“ „Pán přece slíbil, že ji bude chovati jako vlastní dceru, že ji nikam nepustí, že za to ručí.“ „Nevím ani proč, ale mám jakousi nedůvěru.“

Ubohá stařena se nemýlila. Anna Marie, dosud nevinná, téže chvíle seděla v první řadě předměstského divadla, kde se představovaly bezejmenné hanebnosti.

Zda domácí pán ví, kdo jest vrahem její nevinnosti?

Snad mi namítne někdo: „Nepomyslí na to.“ „Ale to jest právě chyba.“

Můžete činiti co chcete, můžete sirku odhoditi podle libosti, ale hodíte-li ji do koše na papíry — nejste li zodpovědným za požár?

Každý, jak chce. může si vyjít na ulici, ale je-li jeho oděv pohoršlivý, zavinil zlo tím způsobené. Věru, až překvapuje, jak bezstarostně si počíná většina lidí.

Kdo na to pomýšlí, že „nynějšek“ hude mítí neb může mítí „v pozdější době“ svou ozvěnu? Lidé žijí, pracují, vzdělávají se neb zanedbávají, uvykají libůstkám a tyranii, nestarajíce se, že jednou to všechno opět se najde ve své chvíli a na svém místě. A přece nikdo přes všechny postupné změny a metempsychosy nemůže tvrditi, že tento nynější případ psychologický není nijak ve spojení s oním případem svědomí doby minulé a dávno zapomenuté.

Nesmíme začínati přemýšletí teprve ve chvíli, kdy podkopy vybuchly. V předcházejících dnech a nocích viděl jste tajemné osoby, any tam daleko do zákopů nosily zásoby dynamitu. Možná, že nedojde k výbuchu; ale dojde-li, byl jste o tom zpraven.

Poněvadž všechny naše kony mohou mítí potomstvo, jest naší povinností starati se, aby bylo čestné. Vloudí-li se již do příčiny zárodek smrti, buďte jisti, že dnes neb zítra zjeví se tento zárodek v jejím účinku, ledaže by závažné opačné vlivy tu a onde ho neochromily.

Jedná-li se o potomstvo, ne již metaf. rické, ale skutečné, ne o potomstvo abstraktní, ale o pravé otcovství a mateřství; principy zachovávají celou svou hodnotu.

Nikdo není nucen založiti domácnost, ale rozhodne-li se pro stav manželský, musí věděti, že může odkázati pouze to, co má. A má-li co, zda odkaz skutečně prospěje dědicům?

Tedy v řádu přirozeném i nadpřirozeném tajemství povolných vlivů a vzájemného působení člověka na člověka jest pro nás neproniknutelné, plné velikosti, někdy i tragiky.

Řada tohoto vlivu jednotlivce na všechny táhne se téměř do nekonečna. Ovšem není potřebí zřetelně tušiti

celý obsah nějakého činu, aby zůstali ve spojení s nejvzdálenějšími závěry daných soudů.

Původce příčiny podléhá pravomoci účinků. Události jsou logičtější než lidé! Snad již zapomenuto na čin počáteční, ale proto tento netíží méně řadou zjevů, které vyvolal.

„Nepředvídal jsem.“

„Ale měl jste předvídati.“ Jsme-li zodpovědni za důsledky svých konů, byť i nejasně předvídané, můžeme být i zodpovědni, že jsme nepředvíдали, kdy bylo třeba bdít. Ovšem, velká část našich skutků nebude vykonána s rozmyslem — toho nemůžeme zameziti. Ale může-li kdo omluviti nedostatek rozvahy?

Až příliš často se zapomíná, že opatrnost jest ctnost, ctnost základní, a že jejím předmětem jest právě předvídání důsledků našich činů.

3.

Mnozí — snad příliš mnozí — řídí se při svém jednání otázkou: „Co si o tom lidé pomyslí?“ A přece na tom tak málo záleží.

Raději tažme se vždy: „Nač to bude? Jakou ozvěnu ve společnosti, která mne obklopuje, bude mít toto slovo, ten skutek, to jednání, ten krok, to svolení vnitřní nebo zjevné? Přinesou štěstí nebo neštěstí, blaho nebo zkázu? Budou rozsévati naději, malomyslnost, revnivost neb odevzdání do vůle Boží?“ Žádá to již vlastně na nás i Písmo svaté: „Mandavit illis unicuique de proximo suo.“ Každý z nás má pečovati o svého bližního.

Pečují-li však dosti o svého bližního oni vlažní křesťané, jichž neblahý vliv skýtá nevěrcům vítanou zbraň? Právě dosti, aby zahanbili Církev a vzbudili k ní opovržení a ne dosti, aby jí získali vážnost a čest. Bylo by věru lépe, kdyby nenáleželi ke stádu. Více mu škodí než zjevný nepřítel.

Jsme zodpovědni za úctu, jakou naše okolí chová k Ježíši Kristu a k Jeho učení. Na nás záleží, má-li se mluvíti pohrdlivě: „A to má býti věřící křesťan? Věru, toť velmi málo! Ne, takovým nechci býti!“ Aneb s obdivem: „Hle, co dovede víra učiniti z člověka! Jaká to božská krása! I já se chci pokusiti.“

Odpad těch neb oněch katolíků, příčina, proč mnoho

duší nevrací se v lůno svaté Církve, pocházejí většinou z vlažnosti, lhostejnosti a z podivného katolicismu přemnoha katolíků, kteří obratně dovedou vnější, snad i horlivou pobožnost spojit s jistou lehkomyšlností, která lidi mate. Ráno mše svatá a večer zapovězený ples. Časté přijímání, ale v takovém oděvu, že u mřížky oltářní nutno upomenouti na slušnost. Obcování mši svaté, ale s tak patrnou roztržitostí, že jasně viděti, jak účast na svatých Tajemstvích jest pouhou rutinou. Horlivá účast na dílech lásky k bližnímu, při čemž se však nemálo chybuje proti lásce. Zvláštní osobní katolický život, ale při tom taková neznalost společenských závazků, jakých se dožaduje naše svaté náboženství, že zdá se nám, jako bychom se octli ve zlatém věku starého pohanství.

Dojista mnoho duší navrátilo by se k Bohu pravdy, kdybychom se v pravdě ukázali učedníky Božími.

„Pojďme kázat!“ vybízel svatý František Serafínský své spolubratry, když vyšli z kláštera za almužnou. „Ale Otče Františku, nejdeme přece na kazatelnu.“ „Náš příklad bude naším kázáním.“

Jistě světec nejednou jim vypravoval, co řekl mu cnen venkovan alvernský, když ho prosil o zapůjčení osla na delší cestu. „Jsi-li skutečně onen Otec František, o kterém se tolik mluví? Nuže, starej se, abys byl tak dobrý, jak se o tobě myslí, neb mnozí ti důvěřují.“

Bylo by žádoucí, aby někteří lépe si uvědomili svůj vliv na bližní a lépe předvídali důsledky své neopatrnosti, nedbalosti a své neprozřetelnosti.

Za doby carů velitel Kostrový nikdy nečetl listin, které mu byly předloženy; podpisoval je, o obsah se nestaraje. Jistý úředník použil toho a mezi papíry vložil následující zprávu: „Posléze přesvědčil jsem se o své úplné neschopnosti. Zde jest seznam mých hlavních omylů“ Když Stolypin, předseda kabinetu, obdržel listinu, rovněž jako ostatní podepsanou, ihned žádost potvrdil a nesvědomitého úředníka propustil.

Kolik lidí bez rozmyslu podpisuje listinu, jež je odsuzuje a v níž zaznamenány jsou všechny jejich nedbalosti a viny, o nichž nevědí, a jež zavinili svou neprozřetelností!

V knize našeho života jsou řádky psané obyčejným inkoustem. Známe je dobře. Ale mezi řádky textu píše neznámá, neuprositelná ruka šťávou pomerančovou. Při-

blíže papír k ohni! Dodejme si odvahy a čtěme! Spatříme tu množství písmen a hieroglif, snad hustě psaných, snad i obsahu skličujícího.

Ale — snad někdo namítne — pak nemožno klidně žít. Má-li pod mými kroky bujetí neznámé rostlinstvo, bude lépe odsouditi se k nehybnosti.

Nikoliv, pryč s bezpodstatnými obavami, pryč s neváčasnými vrtochy! Znati svůj vliv neznamená ustavičně se strachovati. Netřeba obávati se zodpovědnosti, ale třeba umět najíti ji tam, kde jest, přijati ji neohroženě, ale nepřeháněti a též před ní neutíkat.

Se vši rozhodností zavrhněme právo: nevěděti, kam směřují naše činy.

Kdosi napsal rozmluvu, kterou na konci své dráhy životní měl Pilát se svým přítelům:

„Za doby, kdy jste byl v Judsku vladařem, povstalo jakési vzbouření pro jistého člověka, zvaného Kristem. Nepamatuji se na podrobnosti; vím jen, že se vydával za jednoho z bohů nebeských. Vy jste jej dal ukřižovati, není-li pravda?“ „Může býti. — Nepamatuji si.“

Snad se někdo omluví, že umyl své ruce v tekoucí vodě. Zbarvila-li se na červeno, nebylo možno čehosi upozorovati Voda plyne tak rychle

Zadržte ji však na vteřinu a dejte si práci poněkud přihlídnouti. Často bude míti barvu výčitek a vaše rty zašeptají: „A b occultis meis munda me.“ „Od skrytých nepravostí mých očisť mne!“

Naše skutky jsou jako sněhová koule. Zahřejme si — bude to spásitelným rozjímáním — a sledujme okem váhu těchto malých hrud, jež naše ruka mrštila tak daleko! Hleďte, jak se nesou prostorem, jak tíží klesají k zemi Ale některé spadly na horský svah, po němž řítí se vždy hlouběji a hlouběji Zdály se při východisku tak nevinné Snad občerstvily dobročinně nějakého nešťastníka Ale snad též zaviniy lavinu snad tam kdesi v rokli leží ranění a nedej Bože, snad i mrtvolý!

Jsme na světě pro dvojí: sobě získati ctnost a bližnímu štěstí.

Jsme skutečně — v celé žádoucí míře — hotoviteli štěstí svých bližních?

Kapitola III.

Hříchy opomenuté povinného dobra.

1. Hříchy opomenuté a jejich nebezpečí.

2. Hříchy nedbalosti při pramenech života a v rozvoji života.

Jednati — jak jsme viděli — plodí. Leč pásmo našeho vlivu rozšíří se obdivuhodně, řekne-li, že nejednati, když se má jednati, plodí rovněž.

Potomstvo pozitivní v případě prvním, negativní ve druhém.

Zda věnovali jsme dostatečnou pozornost jsoucnosti i dosahu svých opomenutí, svých zanedbání?

Bylo to v Argonském lese za posledních dnů války koncem října 1918 na pomocné stanici ve sklepích fary senecké. Jediná schůdná cesta spojovala nás se zadním oddílem. Udržení její svěřeno několika vojínům, kteří především měli se starati o ucpání děr, způsobených bombami. Ale jak to bývá, i mezi nimi bylo několik nedbalců. Vložili do děr trochu kletí a kamení, a cesta na pohled byla v pořádku.

V noci učiněn útok na nedalekou vesnici. Pokoušíme se dostat na druhý břeh Airy. Doznáváme ztráty a naše pomocná stanice za nedlouho jest přeplněna. První americké auto odjíždí s raněnými. Cestou má dáti znamení druhému autu, druhé třetímu atd. Ale po odjezdu prvního auta čekáme marně na následující. Raněných přibývá. Ubozí sténají: „Nikdo pro nás neprichází.“ Štábní lékař vysílá cyklistu na zvědy. Prostá věc. Cesta v jisté vzdálenosti byla zatarasena. V noci tudy projížděla těžká jízda americká. Za temna jedno z kol uvízlo v nedobře ucpané díře, vůz se převrátil a cestu po celé šířce zatarasil. Na upravení cesty musilo se čekati až do rána. Zatím zemřelo několik vojáků, které rychlá pomoc mohla zachrániti.

Ještě jiný příběh, jež vypravuje jistý filosof.

Dělník, trápen výčitkami svědomí, že v ocelové tyči zůstavil slámu, pustil se znovu do práce, chtěje odevzdati pouze dílo dokonalé. Andělé později mu ukázali, jak svou svědomitostí předešel velkému neštěstí. Železná tyč byla vložena v mostní trámoví, které při přechodu pluku bylo by povolilo a tak by bylo utonulo na šest set vojáků.

Pravdivé události jsou neméně výmluvné. Stačí všimnouti si jejich dosahu, kterého ovšem nelze se dopočítati. Vojín nedbale na stráži stojící, usnadní útok nepřátelský; dělník nesvědomitě pracující, zaviňuje trhlinu, pád, neštěstí... právě tak jako studující medicíny, jenž nedbale pracuje, jest zodpovědným za lidské životy, jež nedovede zachrániti pro nedostatek lékařského vzdělání.

Naše nedbalost zasahuje nejen tělo, ale i duši, nejen zájmy soukromé, ale i zájmy svaté víry, nejen život národní, ale i život církevní.

Za doby odluky Církve od státu, stihly víru katolickou ve Francii těžké rány. Katolíci nedbali a se nestarali. Tu a tam ozval se nějaký protest, až příliš platonický. Následkem toho nepřátelé opanovali situaci. A s jakým pohrdlivým tonem obraceli se na netečné: „Protestovali jste, ale to nestačilo.“¹⁾

Jest známo, že přemnoho osob nehlasuje z pouhé nedbalosti. Ve Francii na příklad z 11 a půl milionů oprávněných hlasů — dostaví se ke hlasování jen něco více než polovina. Ostatní nehlasují buď z netečnosti, z lhostejnosti neb vůbec, že se jim nechce. Výsledek jest znám. Mnoho vinníků mělo by se bítí v prsa a volati: „Mea culpa!“

Příkladů mohli bychom podati do nekonečna. Zatím jen několik celkových úvah.

Hřeší se konáním zapovězeného, hřeší se nekonáním přikázaného. Jinak pověděno: Možno se dopustiti, možno i opustiti, opomenouti. Proto křesťan, vyznávaje hříchy své, praví: „Zhřešil jsem mnoho, myšlením, slovy, skutky a opomenutím dobrého.“

Hřích posledního druhu jest tím nebezpečnější, poněvadž zřídka kdo si ho povšimne. Jistá poblouzení budí brůzu, stínem ještě více vzrůstají, každý se jich střeží. Ale tento hřích nemá stínu, ano nemá vůbec ani těla. Jest to sice skutečnost, ale nehmatná, neviditelná. Neexistovati — toť jeho bytost. Není to přítomnost, ale nepřítomnost. A kdo si povšimne skutečnosti, jež se jeví nepřítomností?

Proto člověk snadno spojuje ideu nepřítomnosti s ideou nevinности.

A přece jistá zdrženlivost jest zločinem! Kolik křesťanů, kdyby bystře a s odvahou nahlédli ve svoje svědomí, musilo by uznati svou vinu!

¹⁾ Vlastní slova presidenta Brianda.

Poslyšme, k čemu přiznává se jistý moderní spisovatel! Není to pouhá satira, ale smutná pravda.

„Vyznávám, že byl jsem na kázáních, ale nenaslouchal jsem jim; že žil jsem v hluboké neznalosti autorů katolických doby minulé i nynější; že svému náboženskému vzdělání věnoval jsem pozornost — jen letargickou; že neměl jsem Bible; že, já katolík, nikdy jsem nepřečetl celého Evangelia, ani života Krista Pána;¹⁾ že v milosti Boží viděl jsem jen bromosvod a ne oděv svatební, záruku a ne hodnotu, že modlitbu rozjímavou považoval jsem za pouhou svačinu neb za cosi ještě menšího.“

Jakých ztrát doznávají přemnozí tak zvaní křesťané nedostatkem bystrozraku a velkodušností! Ostatně téměř všichni, kdybychom chtěli býti upřímnými, museli bychom poněkud změnit obvyklé vzbuzení víry, naděje a lásky, i říci: „Můj Bože, věřím nedosti pevně. Miluji tě polovinou svého srdce, své duše — polovinou, snad ještě méně — své mysli.“

Fontenellovi připisuje se následující smutné slovo: „Kdybych měl plnou dlaň pravdy, hleděl bych ji neotevřítí.“ Toť věru hrozné! Mohl rozsévati světlo, štěstí, ctnost, ale nechtěl. Byl obklopen živými bytostmi, ale nechtěl jim pomoci, aby mohly žít; i musí vyznati: „Ty duše nesmrtelné mohl jsem zachrániti. Ale nechtěl jsem podati jim ruky, ba ani jim ji otevřítí.“

Ovšem jest rozdíl mezi přísnou povinností mluvit a jednati: „Dal jsem tě domu Israele, abys mu byl hlavou, abys ho osvětloval a chránil“ — a mezi všeobecnou povinností péče o bližního: „Mandavit unicuique de proximo suo.“

¹⁾ Pohledme, jak námořní důstojník (P. Dupouey v listě své choti) píše o nedostatku četby v životě křesťanském: „Čas, jež věnujeme knihám nicotným, jest vlastně odňat četbě dobrých knih. Co se mne týče, obávám se velmi těchto hříchů nedbalosti. Jsou-li naše dobré touhy příliš slabé, pozbyl-li — jak dť Bossuet ve svých překrásných „Pozdviženích“ — obraz Boží v naší duši na síle a moci, dojísta jedině proto, že jsme dopustili, aby náš duch zmarněl v pochybné společnosti. Pozornost věnovaná marným věcem znamená méně síly, obezřetnosti a hloubky v hledání vůle Boží. Jinak podobné knihy nebyly by nebezpečné. — Dojísta bychom se ulekli, kdybychom viděli ovoce a nebezpečí hříchů nedbalosti. Říkáváme, že pokušení nás překvapilo, a vlastně sami neumíme se před ním chrániti, jak by bylo třeba.“

V obou hypthesách různí se povinnost přísné spravedlnosti od povinnosti pouhé lásky; ale v obou bytuje a často má velkou důležitost.¹⁾

Jsme zodpovědni i za to, co měli bychom věděti; za to, co můžeme vykonati, i za to, co mohli bychom vykonati, kdybychom byli dbali o rozvoj svých sil.

Vydáme účet nejen ze zásluh získaných, ale i z těch, které ve svých poměrech byli bychom mohli získati. Věru, kéž jednou pochopíme, jak potřebují lidé, čeho by se jim mělo dostat. Kolik v té příčině jest nedostatků zde i tam a trochu všude!

O dobrý skutek méně — znamená nejenom, že onen dobrý skutek nedočká se života, ale že s ním i tisíce jiných bylo udušeno v zárodku. Tys překazil onen ctnostný kon, ono dobré slovo, onen velkodušný čin! Spočti, kolik dobrého by vzniklo z toho všeho! Ty nemluvíš, kdy máš mluvit, nejednáš, nepřemáháš se! Ublížil jsi všem, kdo potřebovali tvého slova, tvého činu, onoho vítězství nad sebou! Zůstavuješ za sebou krvavou vlečku.

Škoda, že tak málo lidí hledí se v tom ohledu poučiti. A přece vše, co zanedbáváme, má svou ozvěnu ve světě neviditelném.

Ale pryč s úzkostlivostí! Hleďme jen, aby naše svědomí dobře bylo poučeno o své zodpovědnosti.

Kdyby byl svatý František Xaverský nešel na missie, jaká mezera by vznikla v nadpřirozených dějinách Asie! Kdyby Luter nebyl zbloudil, jakým vítězstvím těšil by se katolický život v Evropě! Lidé si stěžují, že království Boží dlouho nepřichází. Ale zda všichni, kdož měli přijíti, dostavili se k práci, kdy nadešla chvíle? Každý má přinést svůj kamínek na velikou stavbu Vykoupení. Kristus Pán pracuje na ní již po dva tisíce let, kolik tu vidí bídného staviva, nedobře otesaných kamenů, špatné práce! On, Pán jest vždy při práci, na které má velkou, převelikou částku; ale jinak jest s jeho spolupracovníky: zde stávka všeobecná, tam soukromá, onde nedbalost, netečnost, ano většina křesťanů ani neví, že mají spolupracovati na vykoupení. Nejvíce však bolí Mistra, že právě ti, od nichž se nadál nejvíce, stojí netečně a lhostejně, a ještě možno mluvit o štěstí, nechopí-li se ten neb onen — tajně neb zjevně — motyky a nepodkopává skály, na níž stojí Církev.

¹⁾ „Lidé málo hledí bližnímu způsobiti radost“ La Brugère.

Je-li jistou měrou každý křesťan zodpovědným za spásu všech, tím více ti, kdož svým povoláním se přidružili k Božskému Spasiteli.

Tuto pravdu připomínal vždy P. Lallemant budoucím misionářům, které připravoval na jejich vznešené povolání. „Jsou duše“, pravil, „kterým chce Bůh pomoci jedině námi. Odepřeme-li neb budeme-li nedbale pracovati, zůstanou ty duše bez pomoci. A přece nikdo nemyslí na tento druh chyb, které jsou vpravdě hrozné. Bůh ví, jaký mu z nich vydáme účet“.)

Jsou-li již na zemi důležité, někdy i hrozné ozvěny našich nedbalostí, jak tedy tím více na onom světě. Dante-ovi vytýkáno, že v poslední okruh pekelný odsoudil duše, které se sice za života nedopustily ničeho zlého, ale též nevykonaly nic dobrého; žily bez hanby i bez zásluhy. Přesné učení theologické žádalo by ovšem bližšího určení neb opravy.

Zajímavá jest okolnost, že Pán na posledním soudu vytýká odsouzencům pouze hříchy „opomenutí“: „Lačněl jsem a nedali jste mi jísti, žíznil jsem a nedali jste mi píti“ atd. Samá zanedbání. Jest zřejmo, že Pán nechce podati dokonalého výčtu a že nevylučuje jiných chyb. Ale důraz, s jakým poukazuje na hříchy „opomenutí“, měl by nás upozorniti na jejich důležitost. My na ně myslíme nejméně a Pán nejvíce. I třeba zlepšiti svůj způsob nazírání.

2.

Lépe a hlouběji pochopíme neblahé následky hříchů „opomenutí“ i jejich tragický dosah, zastavíme-li se na chvíli u dvou typických příkladů, vzatých u pramenů života i v rozvoji života.

Rodiče na příklad místo aby užívali svatě manželství, pohrávají jen s životem a nechtějí břemene, nechtějí dítek. Zda tuší, jakou škodu působí tím mystickému tělu Kristovu, omezují-li proti vůli Boží počet jeho údů? „Co na tom“, namítne mnohý, „je-li o jednoho člověka na zemi méně“. O jednoho? Nikoliv, o tisíce. Člověk obyčejně má potomstvo a jeho dítky rovněž. Ale strom bývá obětován v zárodku. I nevyroste nic ze země; všechny ratolesti, jež slunce chtělo obťžiti plody, jsou odsouzeny k nicotě. Jeden člověk

.) „Poučení duchovní“ P. I. Lallemanta, kapitola VI., art. 2.

nepřišel na svět a s ním velké množství. Když Kain zavraždil Abela, volal Hospodin (jak zní originální text): „Hlas krve volá ke mně.“ Jaké slovo! Kain chtěl zabít pouze jednoho, ale ve skutečnosti potomstvo bez konce vymazáno z knihy života.

Ve čtvrtém aktu Rostandova dramatu „Orlík“ mladý vévoda Zákupský vidí před sebou nekonečnou pláň wagramskou. I vzpomíná na všechny válečné výpravy svého otce. Kolik tisíců lidských obětí leží tam pod zemí! Náhle vstávají mrtví a trpké výčitky činí synovi toho, který je tam přivedl. Vévoda se hrozí — dýchá odsouzení z těchto nesčíslných kostlivců.

Množství obětovaných na pláni wagramské? Množství též obětovaných a neméně tragicky jistému egoismu manželskému, i špatně pochopené opatrnosti. Jaké vojsko tvořili by všichni „opomenutí“

Kdo může vypočítati nesčíslné ozvěny těchto smutných opomenutí?

O kolik vyvolenců oloupeno nebe, o kolik apoštolů svatá Církev!

„Panie“, pravil Tobiáš. „Ty víš, že pojmu-li choť, chci Tobě dátí potomstvo, aby chválilo Tvé jméno na věky věkův.“ Také jest přání Boží. — „Dobrovolně umenšili jsme počet spravedlivých“, řekl Limerel své ženě v pověstném dialogu Bazinově.¹⁾ Jaký rozdíl mezi biblí a počínáním lidským.

Netoliko umenšen počet údů Církve vítězné, ale i Církvi bojující nedostane se udatných vojinů.

Jest málo kněží, málo řeholníků. A potřeby Církve svaté vzrůstají, hlavy diecézí volají ku práci na vinici Páně, duše zmírají hladem, mnohonásobná činnost křesťanská dožaduje se pracovníků, žeň již bílá, leč kde jsou dělníci? Odkud má přijítí dorost kněžský a řeholní, není-li dítek nebo jen velmi málo?

A co vlast? Kde najde obránců?

Kněz jest násobitel. Rodiny, jež křesťansky plní svou povinnost, mají pečovati, aby Církev vždy měla s dostatek těchto nadpřirozených násobitelů.

Ale i v rozvoji života zaujímá opomenutí své tragické místo.

¹⁾ La Barrière. Třeba čísti celou stránku.

Vychovávati znamená povznášeti, ke vzrůstu pomáhati. Není-li dítě vychováno, nedosáhne nikdy výše svého určení, které svět tolik potřebuje.

Jaké poblouzení, chtít vychovávati, na vrchol povznášeti, ale opomíjeti Boha, jedinou výši, která ovládá všechny jiné. Jaké to vychování, v němž vynecháno jediné, které vše ostatní vysvětluje a bez něhož nic netrvá. Mládež učí se všem vědám, opomíjí se jediné učení o Bohu. Jakoby „otázka Boží“ byla sama sebou „konfesionální“ a nebyla především otázkou filosofickou, elementárně filosofickou, první otázkou všeho a vpravdě jedinou!

Při jistém křtu mělo dítě odříkati „Věřím v Boha“. „Neumím.“ „Čemu jsi se učil ve škole?“ „O obratlovcích.“ — Při jisté hodině náboženské na předměstí anienském tázal jsem se — jest tomu as dvacet let: „Kdo zakazuje krásti?“ „Městský četník.“ „Čím budeš po smrti?“ „Kostrou.“

Nejvíce zarmucuje, že podobné výsledky jsou zamýšlené. „Nač obtěžovati svědomí dítěte? Až doroste, může si vybrati.“

Zásada psychologicky nesprávná. Člověk se řídí vždy nějakým katechismem. „Pravíte: „Ve dvaceti letech může si vybrati.“ Jaká naivnost! Již dávno si vybralo. Nedali jste mu katechismu církevního, i vybral si katechismus svých nepravostí a vášní — Zda snadno vytrváš na dobré cestě s katechismem svaté církve? A jak to jest s druhým katechismem?

Nejedni rodiče namítnou: „Dítě se přece neučí ničemu zlému.“ Budiž; ale též neučí se všemu dobrému, které by mělo vědět. Vyznejte, kolika věcem se neučí, jež by mělo znáti.

Nechceme se obracet proti světským učitelům a učitelkám, z nichž přemnozí želí takových smutných „opomenutí“; vinu má vyučování, vyučování oslabené, ostříhané, ochuzené, Bohoprázdné, jaké vnucují slavní malí velcí muži, „obrové dětinskosti“.

Jak velkým a vznešeným jest učitel! Jakých vzácných darů se mu dostalo! Nejen ví, ale dovede i jasně podati, co ví. Dovede silně i lahodně na chovance působiti; dovede bez úkoru samostatnosti vkročiti na pomezí těžce přístupné, dovede vniknouti v kraj téměř neproniknutelný, dovede zvítěziti nad jakýmkoliv odporem: umíněným i netečným,

bezděčným i vypočítavým. Šťastní učitelé! Tito pokojní do-
byvatelé jsou pány světa.

Výraz není příliš silný, ale plný důsledků.

Vychováním zmocniti se duší, aby je mohl Bohu dáti, jaká zodpovědnost, jaká čest! Ale dotýkati se bezedných hlubin, tušiti propasti, rozechvěti, byť i mimovolně, otázky věčnosti, ale nemíti ničeho, čím naplniti tyto hloubky a pouze slovy pozemskými sytiti duše, po nebi žízniící, jaký úpadek!

Již kdo věrně chce plniti svou úlohu, potřebuje nema-
lého úsilí, aby ničeho neopomíjel.

Neřekl li, čeho neměl zamlčeti neb jinak mohl říci, jak
hněte toho, kdo vyučuje a zná tíhu své úlohy. Neukázal
jasně celé pravdy, zůstavil temnoty, vyvolal poznání jen
částečné, oslabené, nedostatečné; nedostávalo se mu po-
třebné sebevlády.

Co teprve ten, jenž nucen jest svým úřadem neb po-
sláním — snad sobě pokládá i za čest — zůstaviti pod-
statnou věc úplně ve stínu! Jak palčivé slovo pověděla
ona ubohá učitelka, Bazinem zvěčnělá, jež umírajíc, šeptala:
„Byla jsem rozsévačkou prázdných zrn.“ Hle, opomenutí
v celém svém světle!¹)

¹) Mimo těchto hlavních zanedbání ve výchování státním, zda
netřeba upozorniti ještě na jiná, která mnozí vytýkají výchování tak
zvanému svobodnému neb katolickému, buď v rodině (nedostatek vy-
chování křesťanského smyslu a smyslu čistoty), buď v pensionátech
dívčích neb v kolegiích (na příklad nedostatek vzdělání společenského
a občanského). Těmto choulostivým problémům můžeme věnovati jen
malou zmínku, ovšem s přáním, aby vážné příslušné studium záhy je
prohloubilo aspoň v částech nejpotřebnějších.

Část druhá.

Tři velké prostředky apoštolátu.

Kniha první.

Apoštolát zevní horlivosti.

Kapitola I.

Povolání rozsévače.

1. Vroucí velkodušnost.
2. Pronikavý bystrozrak.

1.

„Vyšel rozsévač, aby rozséval.“

Můžeme činit, cokoliv chceme; každý náš krok, každý čin nese zárodky. Všechny nedočkají se zúrodnění, ač jsou k tomu schopny všechny; ano, i naše opomenutí nejsou zbaveny hrozné moci plodivé. — Vedle těch, kdož mimovolně rozsévají, stojí zde ještě zástup vybraných duší, jimž nepostačí uzavřené ovzduší egoismu, jež se dusí v jeho těžkém povětří; proto hledají rozlehlé pláně, kde by zatknouti mohly svůj pluh a pak za ranní mlhy i slunečního žáru rozsévaly zrnka na všechny strany.

„Vyšel rozsévač, aby rozséval.“

Otevřte se, daleké prostory! Odvážné duše chtějí vás dobýti!

Vzhůru tedy, rozsévači!

Ve světě jest mnoho těsných duší. Velkodušnost náleží mezi velmi řídké ctnosti. „Mám-li vše, čeho potřebuji, co mně po druhých?“ Tak myslí většina.

„Co mně po nich, mně? Blaho druhých, radost druhých, utišení bolu druhých, věčná spása druhých, na tom mně jedině záleží.“ Tak mluví valná menšina. Mají povolání rozsévače.

Snad jste si již všimli muže, nesoucího pytel plný úrodných zrn, an za prvního ranního úsvitu vychází z domu. „Proč tak časně“, tázali jste se snad, „když vše ještě odpočívá aneb probuzeno, opět se hrouží v příjemný sen? Proč takový spěch, když ještě jest hustá mlha, neb věje ostrý vítr?“

Co ho pohání? Slyšte! Třeba obětavosti? Tu jsem. Tam čeká práce. Kde? Již tam spěchám.

„Ale to bude tvrdá práce“

„Na tom nezáleží. Jsme snad stvořeni jen pro měkkou práci? Čím tvrdší, tím lepší.“

Velkodušný, bystrozraký, bez sebeklamu, chápe se instinktivně věcí nejvznešenějších. Takový jest apoštol. Jeho srdce hoří žárem. Vypravuje se, že ďábel zjevil se jednou svaté Brigitě „Jak se jmenuješ?“ tázala se světice. „Jsem zosobněný chlad.“

Apoštol jest znamenán znamením Božím. Žár ho ztravuje. Satan jest chlad. Nemiluje; dovede jen nenáviděti. Apoštol hoří, jeho srdce plane ohněm. Miluje. A poněvadž miluje, zžírají ho nekonečné touhy; chce dobývati, duše jeho žízni a žízeň tu nelze ničím ukojiti. Nechápe některých lidí, jako na příklad: „Neházej světu svého srdce; svět jest špatně cvičený pes, nikdy ti ho nevrátí.“¹⁾ Takového egoismu, toho syna Satanova, apoštol nezná, ano pohrdá jím. Svět není mu psem ani vlkem, ale zástupem duší, jež chce dáti Kristu.

Jistí lidé — ubožáci — mají vše, čeho jim třeba. Jejich klidu neruší žádná touha. A jestli někdy — jsou to jen trpasličí přání. Dojista nechápou, co za světové války řekl jistý mladý muž „V srdci mám nesmírnou ctižádost a sny obrovské“ „Ne, ten opravdu přepíná“ Cítíte chlad, jenž mrazivým dechem dusí nadšení?

Zde nejedná se o podniky šílené; duch krkolomný není duchem apoštolským a chut po dobrodružstvích není žízni po spáse duší.

Ale tvrdíme: Běda tomu, kdo libuje si v malicherném úzkoprsém životě! Běda tomu, kdo netečně by hleděl na záhubu světa, jen když jemu se nic nestane. Běda sobcům!

Mnich, bandita neb rytíř — říkával P. Chicard.

Nuže, jaké máme ctižádosti? Nastane li ticho v našem nitru, v kterou stranu letí naše touhy? Někdy mladistvé sny podobají se rackům, kteří za bouře vznášejí se k nebi,

¹⁾ Goethe.

ale pak vichrem sražení hledají úkrytu v dutině vln neb ve hnijských zbytcích, jež moře vyvrhlo na břeh.

Ale za klidného ovzduší a jasného nebe jsou mladí ctížádostivi jako hejna stěhovavých ptáků, kteří střídajíc se v čele pohyblivého trojúhelníku, letí v tak přímé čáře, že zdá se, jakoby v bezmračném blankytě měli své ukazovatele cesty, našemu oku ovšem neviditelné.

A pohled sleduje ty volně se nesoucí ctížádosti, jež letí tam, tam kdesi velmi daleko, až konečně mizí oku, jež marně usiluje jich dostihnouti. A přece vděčí jim duše mnoho: udržovaly její pohled upřený na jistý bod v azuru, velmi daleko a velmi vysoko.

Vypravuje se, že Roland Garros, odvážný větroplavec, jenž byv zajat ve Švýcarech, spasil se útekem a opětně oddal se vzduchoplavbě až do chvíle, kdy za jarního dne ho stihla smrt. Rád sedával v noci skloněn nad mapou, aby studoval ty nesmírné vzdušné cesty, jež za nedlouho měly se otevřít stykům mezinárodním. Při takových studiích mýjely hodiny jako minuty a soudruzi nejednou ho ráno zastali spícího nad mapou světa, již obraznost jeho svírala i ve snu v čarovné síti kroužících ideálů.

2.

Vroucí velkodušnost! Toť první přednost pravého apoštola. Druhou dozajista jest bystrozrak.

Mnozí jedině vidí na Kristu, co vidí na něm svět. Ale apoštol není tak povrchní.

Zvláště neunikne jeho pozornosti tajemství zdánlivé bezúčinnosti Vykoupení světa; vidí, jak Kristus s náručím široko rozpjatým umíral za všechny, ale vidí též, že u mnohých — přemnohých — vykoupení zůstává bez užitku.

Jakou přehojnou žeň má každodenně smrt! Za každou vteřinu umírají průměrně čtyři osoby. Kolik z těchto čtyř jsou šťastnými vyvolenci? A nejsou-li všichni vyvoleními, k čemu jest vykoupení? K čemu obět Ježíšova? K čemu kříž, když zavržení trvá?

A duše usiluje vniknouti ve tříhodinný smrtelný zápas na Kalvarii Ježíš dal život za všechny. Jakými mukami je vykoupil! Ale pohledme o něco dále od Kalvarie, na druhý břeh Cedronu! Tam na olivovníku visí oběšenec. Zdá se, jakoby volal: „Nechci Tvého vykoupení! Nepotřebuji Tvé

prolité krve!" Jidáš! A za tímto samovrahem Velkého pátku táhne se řada těch, kdož nechtějí se obrátiti. Jidášové!

Čím hlouběji vniká duše v život Krista Pána, tím více touží po práci apoštolské a čím více pudí ji touha ku práci na spáse duší, tím více chce prohloubiti tajemství života Kristova.

Jaký pohled na živý keř vinný, přibitý ke své zakrvácené opoře. „Věz“, řekl Pán jistě duši,¹⁾ „že bolesti Mého Srdce byly bez počtu, bez konce. Jsem hlavou těla, jehož údové jsou všichni křesťané. Ale mnoho údů mně odtrženo hříchem smrtelným.“

„Jaká muka snášís odsouzenec, jemuž násilně vytrhujís úd po údu! Tak i já jsem trpěl, vzpomínaje na duše, které Mně odnímá hřích smrtelný buď na čas nebo navždy.“

„Ale věz: Jako duše převyšuje tělo, tak odnětí údu duchovního více bolí než odnětí údu tělesného. Nemůžeš si představití bolest, o které mluvím, a bolest ta obnovuje se nesčíslněkrát. Mám na mysli jen zavržené, i pravím ti: „Kolik duší věčně zahynulo, tolik údů bylo mně odtrženo“.“

Jak bolí tato bolest božské Hlavy každý věrný úd Kristův!

Pane, slituj se nad údy odloučenými! Smiluj se nad nimi, smiluj se nad námi! Chci Tě oslavovati, Pane, ale ne sám, chci Tě milovati, ale ne sám, chci Tě obejmouti, ale ne sám! Milovati znamená toužiti, aby všichni Tě milovali. Chci Ti přivéstí mnoho a mnoho duší: modlitbou, slovem, pomocí, vždy s dobrotou, vždy s mírností! Necht' všichni v zářící jednotě Ti zpívají Magnificat!

Není pochyby, že apoštol se raduje, vida, že jest živou ratolestí; ale na zemi pod keřem leží tolik uschlých! Na živé kůře vinného kmene viděti patrné jejich stopy. Jak pomoci zraněné vinné révě? Jak opětně vstřípiti v živý kmen ty všechny mrtvé duše?

Dítě v jeseni rmoutí se při pohledu na padající listí, i sbírá je a opětně klade na větve stromu, který neumírá. Tak apoštol též touží vroucně, aby mohl posbíratí všechny ty padlé duše, vstřípiti opětně v božský kmen, zavřítí jimi rány Kristovy a vrátiti jim účast na Jeho božském životě.

Ale denně hleděti na zklamání Oběti nekonečné — ne, to mu nemožno!

¹⁾ Blahoslavená Baptista Vazani, klariska, 1458—1527.

Ničeho nenedostává se zásluhám ukřižovaného Spasitele, ale nedostává se apoštolů, kteří by duším přivlastnili ty zásluhy. Jak tedy možno nestáti se apoštolem?

Měli bychom již tak uvyknouti životu nadpřirozenému, že při pomýšlení na tu neb onu osobu hned by se nám měla vybavovati otázka: „Jest či není v milosti Boží? Není-li, uděl mu ji, ó Bože! Je-li, rač mu ji chrániti!“

Bohužel, kolik duší ani netuší, že ovzduší přeplněno jest voláním, že každé chvíle kdos vo á o pomoc, buď pro duši neb tělo; volání nescíslné, kterého nejčastěji — přece nikdo neuslyší.

Každé minuty brázdí éther vlny hertzienské. Kdo si jich všimne? Jen zapisovatelé mohou anténami zmocniti se tajemství. Ale kdo z ostatních zaslechne úpěnlivé nářky SOS?!) Kdo slyší volání pohanů, volání duší sváděných, volání duší kleslých, volání kněží a misionářů pod břemenem klesajících, nářek dětí o chléb prosících, i bolestné volání Mistrovo: „Žeň již bílá, ale dělníků málo?“

Apoštol má nedostižného zapisovatele: svoje srdce. V něm čerpá svůj pronikavý bystrozrak i velejemný sluch.

Malý Justus de Bretonnières rád si hrával v otcovské zahradě. Nejraději vyhrabával v písku díry a potom k nim skláněl svoje ucho. „Co tam slyšíš?“ ptala se ho matka. „Číňané mne volají“, odpověděl později mučedník korejský.

Jak neměli bychom si tu připomenouti list Benedikta XV. (Maximum illud) z 30. listopadu 1919 „o rozšíření víry v zemích misionářských“. Není pochyby, že kraje pohané nejsou jediné, jež postrádají Boha. Ale u nás lze mnohem snadněji dopiditi se pravdy a věrně jí se řídit.

Kdyby rodiče a vychovatelé více pečovali, aby nejen přispěli svým příspěvkem na missie, ale i poučili děti o velké bídě, v níž tonou duše od Krista vzdálené, dojísta vážila by si mládež více svaté víry i křesťanského vychování, více by se roznitila horlivostí apoštolskou, více by dbala žiti životem božským a též opuštěným vzdáleným duším zjednatí nedostižnou milost spojení s Kristem.

!) Save our souls! „Zachraňte nás!“ Doslovně: „Zachraňte naše duše!“ Mezinárodní signál lodí v nebezpečí.

Kapitola II.

Žízeň po spáse duší.

1. Úzkosti apoštolovy.
2. Jeho jasná mysl.

1.

Velkodušnost, bystrozrak. Ale i neohroženost. Apoštol nesmí se dáti překážkami odstrašiti.

Překážkami nemáme zde vlastně odpor zevní, jako na příklad španělské velitelé a indiští rajové hleděli ochromiti činnost svatého Františka Xavera; máme na mysli spíše překážky vnitřní, jako jsou ochablost, malomyslnost, obavy, jež lámou křídla nadšení.

Hledí-li apoštol jasným okem, vidí nesmírné potřeby duší, vidí však též své nesmírně nepatrné prostředky. Duše bynou. Co zmohou jeho slabé síly k jejich záchraně, k záchraně všech? Proti svobodě lidské, jež se uzavřela ve zlé vůli, co zmůže jeho vůle? Nerozdrtí se bezmocně jako olověná koule o betonovou zeď? Všichni apoštolové — nejsou-li odvážlivci neb slepci — vědí, co to jest:

„cítiti se malým se jménem tak velkým.“

Když tajemné hlasy oznamují Johanně z Arcu, jaká úloha ji čeká, vymlouvá se ubohá dívka: „Jsem chudým děvčetem, neumím na koni jezdit ani válčiti!“

Bůh volá Jeremiáše k úřadu prorockému. První slova vyvolence Božího vycházejí z palčivého vědomí vlastní omezenosti: „Ach, Pane, kdo jsem já? Neumím mluvit, jsem dítě.“ A Jehova musí vztáhnouti rámě a ubezpečiti ho o Svě pomoci.

Isaiáš rovněž: „Běda mně! Jsem ztracen! Jsem mužem, jehož rty jsou poskvřněny.“ A Jehova musí do jeho úst vložit žhavý uhlí.

„Mojžíši! Mojžíši!“ volá Hospodin z hořícího keře. „Posílám tě k Faraonovi, abys vyvedl z Egypta dítky Israelské.“ Mojžíš se bojí. „Kdo jsem, abych šel k Faraonovi a vykonal dílo tak veliké?“ Hospodin musí ho uspokojiti a ne jednou, ale vícekrát. Není-li pozoruhodno, že prvními dvěma zázraky chce Bůh spíše Mojžíšovi dodati důvěry, než u lidu Israelského vzbuditi důvěru k Mojžíšovi; neb svědkem obou — i hole proměněné v hada, i ruky pokryté

malomocenstvím a opět uzdravené — jest jediný Mojžíš.¹⁾

Ostatně ne na počátku dráhy apoštolské, ale spíše po uplynutí delší neb kratší doby, ukazuje se propast, zející mezi nesmírnými potřebami duší a nedostatečnou prací apoštolskou.

Za doby mladistvých snů — ach, jakých snů nespřádala mladá hlava — plnila srdce nesmírná touha po slávě Boží, po spáse duší. Dychtivý zrak viděl již předem tísňící se davy, jež lačně naslouchají slovu Božímu.

Madý šestnáctiletý hoch se zápalem čítal svaté Evangelium; jeho slova zářivými blesky vnikala do hloubi jeho duše. Říkal si: „Půjdu k nim, přinesu jim světlo. Pravda — toť Ježíš Kristus. Všude ho budu hlásati. Uvěří mi. Nepochybuji o tom.“ A zeptal-li se vysmívavě nějaký Pilát: „Co jest pravda?“ pohrdl jím: „Nač si toho všímat? Klame se.“ Četl-li v Evangeliu, jak Barabáš dána přednost před Ježíšem, rychle přešel stránku. Jindy čtení její roznítilo ještě více jeho zápal. „Ubohý svedený lid“, říkal si, „půjdu tam! Nebudou-li všichni chtít mne poslouchat, jednotlivci dojista se nebudou vzpírat“.

Minula léta; bývalý hoch, nyní mladý kněz, přichází do styku s těmi davy. Ach, jakého čistého zápalu potřebuje, zápalu prýstíčního z plné víry, z plné naděje, aby vítězně prošel každou zkouškou!

Ubohé davy! Co chceš u nich poříditi? Rozčileny kvapí do práce, na zábavy. Držíš v ruce Evangelium; jak budeš moci soutěžit s oním oznamovatelem kina, jež svádí a kazí ty davy!

Zda víš, že dělník, jenž právě zavadil o tvé rámě, čte deník, usilující o odstranění „božského mikrobiu“, o zavření krámů, kde prý „prodavači rajske blaženosti“ podvádějí ubohý lid? Onen deník čtou miliony. Špatná příprava na vyslechnutí kázání o věčném životě.

A myslíš, že ona mladá dělnice, jež za poledního odpočinku hltá román, který jí půjčila uvědomělá družka, učí se z něho, jak zachovávat šesté a deváté přikázání? Ach, vedle dobrých střezných dětí — kolik ubožátek zkažených? Zajdi si navečer do ulic méně osvětlených a uvidíš!

¹⁾ Poněvadž Mojžíš trvá na své pokorné svévoli, jež vlastně ukazuje již trochu pýchy, neb alespoň velký nedostatek víry, Hospodin se hněvá; Aron má za něho mluvit lidu, ale On — Mojžíš — má jménem Božím mluvit Aronovi.

Ovšem, ale jsou zde i dobří lidé. Prohlédněme si ty dobré!

Jsou zde duše opravdu věrné, praví andělové útěchy. Leč co druzí?

Z nich jedni spí, druzí — umlouvají snad v této chvíli cenu zrady, jiní vybírají si učeně mezi pravdami evangelickými a tříbí osmero blahoslavenství; tam ti milují pouze skvostný umělecký neb ozdobný kříž a vůbec vytvářejí si malé pohodlné křesťanství bez jesliček a bez kříže.

Ach, kdo dovede oživit ty nehybné kukly a duším, uzavřeným v hedvábný kokon nynějšího života, mluvit vítězně o onom životě? Kdo křesťanům, uvyklým na úzké hranice, dovede ukázati obzory bezmezné? Kdo dovede v duších, s sebou spokojených, vzbuditi nekonečné touhy a lásku k utrpení z lásky k Tomu, který je nekonečně miluje? Kdo dovede tyto bytosti, v nichž všechno jest prósou a zemí, změnit ve vítězný, ale i bolestný zpěv, v píseň duše, toužící se připodobniti Ježíši Kristu?

Apoštol pocituje tíhu slov Páně: „Bohové jste.“ Ví dobře, že křesťan má mít účast na božském životě a proto ho bolí, vidí-li, že se účastní... ach, čeho, Pane? Ví, že Bůh má být všechno všem, ale vidí, že u několika málo duší jest Bůh něčím, u velkého množství však ničím.

Slavný kazatel P. Lacordaire, citě jednoho dne zvláštní opuštěnost, řekl k příteli Montalembertovi: „Jak málo člověk může učiniti pro blaho svých bližních! Ze všech muk jest tato největší.“ Jsme odsouzeni hleděti, jak proudy lidstva spěchají k zábavám, k věcem nicotným, k věčné záhubě.

Jediný hlas vržený v ten vír — vpravdě — co to jest? Jest to mnoho.

„Nemůžeš-li býti hvězdou na obloze“, praví arabské přísloví, „buď doma aspoň lampou!“ Uvidíme v následujícím příkladě, že není-li po ruce silné rámě, stačí slabá ruka dětská řídit ohromný maják mořský a ozářiti oceán.

Bylo to v Belle-Isle na majáku kerdoniském 18. dubna 1911. Při čištění majáku onemocněl náhle strážný Matelot, i musel ulehnouti. Na dva kilometry daleko široko nebylo lidského obydlí. Žena se čtyřmi malými dětmi sedla k lůžku nemocného, který za nedlouho začal zápasiti se smrtí. Náhle volá jedno z dětí: „Matinko, maják se netočí.“

Strážný nemohl již připravit automat k otáčení světla.

Dva nejstarší hoši, desetiletý a sedmiletý, po celou noc od devíti hodin večer do sedmi hodin ráno, sami nahoře postrkovali světlo, aby se točilo.

Zda tušil cestovatel, jaké námaze děkuje za ty proudy světla, které mu svítily na cestu?

Každý apoštol nechť si vzpomene též na onoho missionáře, který stihnuv o půlnoci do jistého města z vnuknutí Božího zastavil se na náměstí a začal tam kázati. Mluvil v temnu velmi dlouho; potom pokračoval ve své cestě. Po několika letech přichází k němu neznámý muž, bývalý hříšník, nyní světec. I vypravuje, že jisté noci vyšel z domu s několika soudruhy, aby zavraždil svého nepřítele. Ale když přišel na náměstí, uslyšel v temnu hlas, vyzývající jej k odpuštění urážek, i připomínající, jaká muka vrahové snášejí v pekle. Slova ta ho naplnila hrůzou; zkrušen lítostí, smířil se se svým nepřítelem. „Bylo to toho dne“, „na náměstí toho a toho města“. A missionář kořil se neskončenému milosrdenství Božímu.

Nejen moje činnost, byť sebe skrovnější, může býti nástrojem vykoupení; ale i má bolest, že nemohu pracovat jak bych si přál, jest prostředkem výborným, a snad ještě mocnějším.

Božský Mistr prohlásil to zjevně. Žeň dozrála a šíří se do nekonečna. Bylo by potřeba ohromné kosy, aby po každé padalo celé množství klasů. Ale zatím co máme v rukou? Srpek. A práce kvapí.

Ženci Boží, nepozhývejte myslí! Bůh miluje srpy, pokorné srpy, jimž třeba pracovat v pokorně schýlené postavě, kterou mezi klasy vůbec ani neviděti. Více než bohaté snopy obilné cení Bůh skrytou námahu skrytých dělníků. Vyplyne li časem některé jméno na povrch, kolik jiných za to zůstává věčně neznámých!

Bůh méně počítá klasy než námahu. Kupy sebezapření — hle, toť dražocenné bohatství Jeho stodol! Kdyby si přál úspěchu, udělil by ho již dávno. Třeba obilí kosit? Kdyby Bůh chtěl, vykonal by to

„jediný anděl dotykem své perutě“.

Pán žní více touží býti oslaven pracujícím úsilím několika apoštolů, než vlastním okamžitým velkolepým vítězstvím.

Mv úzkoprsí lidé oceňujeme vše podle výsledku. Generál, který nedobyl skvělého vítězství, jest špatným

generálem. Profesor, jehož žák neprošel při zkoušce, jest špatným profesorem. Advokát, jehož klient byl odsouzen, jest špatným advokátem. Vpravdě, výsledky pro nás ubohé lidi jsou nejlepší měrou hodnoty člověka. U Boha jest jinak. Není pochyby, že k Jeho slávě jest potřeba, aby naše práce došla žádoucího cíle. Bůh vyžaduje rozumné námahy, která pracuje ke zdaru díla. Ale nevyměřuje odměny podle zdaru, vidí li, že duše nešetřila ničím. Pokora, jež vyplývá z nezdaru, jest pro Něho výsledkem právě tak skvělým, jako nejkrásnější zevní vítězství.

Taková jest nesmírná přednost neviditelného světa: i nezdar jest úspěchem. Chceš zachrániti onoho tonoucího. Vrháš se za ním do vody, ale již pozdě. Po lidsku řečeno ztraceno vše. Ale nadpřirozený tvůj čin dosáhl plného zdaru. Nadšený kon lásky k bližnímu jest hmotnou porážkou, ale nadpřirozeně slavným vítězstvím. Tělo utonulo, ale mnoho duší snad pro tvou lásku ti vděčí, že se neztroskotaly. Pravá míra našich činů jest neviditelná.

Kouzlíme si ve svých snech ke slávě Boží rychlý a velkolepý úspěch. Ale nic výhradně Božího nedaří se ve smyslu, který příkládáme obyčejně slovu „úspěch“. Pohlédněme na Krista a na Jeho první apoštoly! Přichází li království Boží od oné doby tak rychle, jak si srdce přeje?

Mohli bychom věru říci, že Pán Bůh zadržuje všechny své apoštoly, aby nevykonali příliš mnoho, ani příliš rychle, jakoby více toužil po lásce dokázané pracnou námahou, než po skvělém úspěchu.

Pohlédněme na svatého Františka Xavera, jenž na svých cestách po Japonsku a Indii rozséval símě svatého Evangelia. Jest mu dva a čtyřicet let. Před ním otvírá se nesmírná Čína. Ale horečka zastavuje světcovy kroky. Apoštol umírá se zrakem upřeným na Čínu, předmět svých nejrůznějších tužeb, kam však noha jeho nikdy nevzkročí.

Ale kdo ví, zda Pána neoslavovala více touha umírajícího Xavera, než dřívější velkolepá činnost apoštolská na Malabaru a Paraveru, kde ruce jeho klesaly únavou, poněvadž po celý den udílel křest svatý duším po Kristu prahnoucím?

Apoštol může svůj stánek rozbít pouze v polovině své cesty; ale žízeň, kterou nelze uhasiti, poněvadž ne-

může více pro Boha učiniti, tak oslavuje Boha, že nemyslí splatiti ji příliš drazé, splatí-li ji neúspěchem. Ostatně ze spojených sil splétá sobě Bůh sílu nepřemožitelnou. Námaha jednotlivců zdá se neplodnou, ale celek jest dobytelský a vpravdě neodolatelný.

Rybáři lidí rozestřete své sítě a neumdlévejte! Ve chvíli, kterou Bůh si vyhradil, octne se ve vaší síti oněch stotřiapadesát velkých ryb evangelických, kromě nesčíslného množství drobných rybiček.

2.

Snad po těchto řádcích, v nichž pokusili jsme se podat duševní utrpení každého, kdo pracuje na spáse duší, pomyslí si mnohý, že apoštol odsouzen jest k životu bezradostnému. Neboť i při sebe větší obětavosti, při sebe požehnanější práci, nikdy nebude spokojen; ano, čím větší jest jeho duše, tím mocněji zdrcuje ho rozdíl mezi touhou a jejím uskutečněním.

Vnikl-li však skutečně v tajemství Kristovo, nikdy nezakalí jeho jasné mysli úzkost o spásu světa; tajemství to ho pobádá, ale neskličuje, pohání k činu, ale nerozčiluje.

Snad v činnosti zevnější záhy narazí na pomezí zeď: na zlobu nepřátel, lhostejnost a nepřízeň přátel, vlastní neobratnost v užívání metody; ale byl-li vnější jeho vliv oslaben, myšlenky svaté víry vrátí mu jeho jasnou mysl. Četl u svatého Pavla: „Víme, že milujícím Boha všechny věci napomáhají k dobrému. Neboť Bůh ty, které předzvěděl, také předurčil, aby byli připodobněni obrazu Syna Jeho,¹⁾ to jest, že mezi dušemi, kterým hlásá slovo Boží, jsou ti určeni k doplnění těla Kristova, jež přezvěděl Bůh posvěcením Ducha svatého, aby měli účast na pokropení krví Ježíše Krista.

K určení těchto vyvolenců jest potřebí tří věcí, z nichž pouze poslední jest v moci apoštola:

Míra milosti Boží, kterou Bůh uděluje každé jednotlivé duši;

spolupůsobení duše s touto milostí;

spolučinnost těch, kdož jsou povoláni, aby vedli stáde.

Je-li apoštol přesvědčen, že velkodušně koná, co má vykonati, pak nekoná ničeho ukvapeně. Pln zápalu, ale i pln

¹⁾ Řím. 8, 28 – 29.

víry pracuje bez únavy, aby zikal Bohu mnoho a mnoho duší, i všechny aby věrně plnily vůli Boží. Svůj úřad zastává pokojně: potřebuje Bůh ke Svě slávě jen kamenů vybraných, které věrni svému povolání, pracují — seskupení kolem úhelného kamene — na stavbě svatě Církve.

Ostatně najde-li apoštol v tomto učení, čím umírniti svou horlivost, tím neochladne jeho zápal. Týž text nejen ho uklidňuje, ale i pobádá.

Nic neví sice o předurčeních Božích, ale ví, že jejich podkladem jest neskončené milosrdenství Boží.

Nic neví o lidské svobodě, ví jen, že pomůže-li Bůh, stačí maličkost, aby ji dojala a milost dostatečnou změnila v účinnou.

Zbývá ještě jeho vlastní úděl.

Bůh potřebuje úspěchu Svěho apoštola jen potud, pokud vyhovuje plánu Jeho Božské Prozřetelnosti. Ale služebník Jeho neví, jaké míry práce žádá očekávaný úspěch. Proto nikdy nemůže říci: „Již dosti jsem učinil.“ Vždy musí prahnouti, víc a více pro Boha vykonati.

Někdy však muž Boží přes všechnu námahu bude moci jen málo učiniti. Ale zůstane mu vždy nesmírné pole činnosti, přiměřené jeho silám; jest to jeho vlastní duše.

Neodpovídá výsledek námaze? Snad proto, že vnitřní práci nedostávalo se dosti síly. Zda apoštol sám jest dosti Bohu blízký a dosti od tvorů odloučený, to jest, zda jeho vnitřní život jest dosti intenzivní? Často — ne-li teoreticky, tedy aspoň prakticky — kladou se proti sobě život vnitřní a život apoštolský. Jakoby život vnitřní zanedbával práci na spáse duší, i jakoby apoštolát v životě vnitřním byl posunut na druhé místo.

Obojí hypotéza jest nesprávná. První vyvrátíme v příští kapitole. Zde chceme jen připomenouti, že jedině intenzivní život vnitřní může zúrodniti práci apoštolskou.

Apoštol čerpá z pramenů Vody živé a ze své plnosti udílí pak svým bližním. „Contemplata aliis tradere“, praví svatý Tomáš Akvinský. Zde jako jinde podává andělský učitel formuli definitivní. Bližním třeba rozdávatí získané poklady. Napřed získati — toť život vnitřní. Potom rozdávatí — život apoštolský. Nejprve nazíratí, pak mluvití o tom, co bylo viděno, nač dlouho bylo nazíráno.

Proč slova lidská jsou tak často divně neplodná? Poněvadž v blízkosti Boží nevsála spasných zárodků. Naopak,

**jak divnou sílu má slovo, vycházející z duše apoštolské!
Jak podivuhodně mocná jest nicota, kterou Bůh oživil Svým
tvůrčím dechem!**

**Pouhá slova — jak to málo! Zda mohou zahojiti bolest
a zaceliti otevřené rány? A což zmohou vůči bolesti du-
ševní? Co cítí kněz, když má před sebou na příklad ve
zpovědnici duši zmítanou pokušením a výčitkami, když vidí,
jak její ubohá energie zápasí s příležitostí ke hříchu, jak
jest rozhodnuta nepodlehnutí — ale blížká propast ji téměř
hypnotisuje; jak ji mučí myšlenka, že snad překvapením
neb zbabělostí — na okamžik povolila, a těmi vrtochy se
rozmáhá ještě její zmatek! Zda nesevře se mu srdce žalem,
že má pro tuto zraněnou a chorou duši pouze ubohá lidská
slova?**

**Ovšem jest zde síla svátosti. Ex opere operato
kněz jedná, těší, pomáhá, sílí, povznáší.**

**Ale kdyby byl velkodušnějším, od země odloučenějším,
jeho rty místo všedních slov našly by slova hluboká, ko-
nejšivá, těšící, povznášející, slova krátká, ale obsažná, plná
kvasu života, jež vyvolávají převrat a nezvratné předse-
vzetí, jež vlévají radost a slunce, jež hojivými paprsky
vnikají do otevřených ran a uzdravují i ty nejbolestnější!**

**Taková slova možno čerpati pouze v rozmluvě s Bohem.
Duše rády by o Bohu slyšely, jak jej kdo viděl, co bylo
viděno. K tomu jest potřebí, aby apoštol u vroucí mod-
litbě pokusil se viděti Boha, viděti Ježíše Krista, ovšem
nikoliv okem tělesným, ani nějakým nadobyčejným prost-
ředkem, ale živým, pronikavým duchem víry tak hluboko
vniknouti ve velké božské pravdy, že téměř vidí je před
sebou v jejich živoucí kráse.**

**Mezi podobnými výrazy bývá nepatrný slovní rozdíl,
na příklad řeknu-li smrtelný zápas na Kalvarii aneb Kristus
na Kalvarii umírající. Rozjímání o smrtelném zápase na
Kalvarii — toť věc; Kristus se smrtí zápasící — toť osoba.
Jest to pouhý odstín, ale velmi často více než odstín. Vy-
slechněme dva kazatele, kteří jednají o témže předmětu.
Jak ohromný jest rozdíl mezi Kristem na kříži umírajícím,
jak vypravují o něm dějiny a mezi představou umírajícího
Krista, jak Duch svatý ji zjevuje duši apoštolově.**

**Jen živá duše může uděliti života, a nejkrásnější slova,
napsaná v sešitě neb knize, nejkrásnější periody zazníva-
jící skazatelný minou se s účinkem, nezmění-li Duch svatý**

naše slova nejen ve slova úchvatná a přesvědčivá, ale i ve slova obracející, jež se zřejmou pravdou přináší i milost, podle této pravdy žít. Písmo svaté praví o svatém Štěpánu: „Pln moci Boží činil divy.“ I my k zázrakům milosti Boží potřebujeme Božské sly.

Rozjímání a sebezapření jsou duší apoštolátu.¹⁾

Sluhové a rozdavatelé darů neviditelných, je-li svět neviditelný pro vás všechno a zevní skořápka nic — ovšem ne ve všech jednotlivostech života, neb člověk vždy zůstane slabým a nejednou musí skutečnost obětovati nicotě, leč aspoň ve vnitřním způsobu oceňování a chtění — pohrdáte-li svatě světem, jak duše v pravdě odloučené; dovedete-li u duší rozeznati malichernosti, jež je váš, od pravého jejich povolání za dcery královské; cítíte-li po skutečnostech naprostých onu žízeň, kterou budí častá návštěva svatostánku i obvyklé prodlévání v kraji Božského Spasitele, zvláště v zahradě Olivetské a na Kalvarii v blízkosti svatého kříže, pak máte nejlepší naději, že Bůh zahrne vás svou něžností, jež nepřemožitelně rozechřívá a roznítí vás žárem, jenž vítězí i nad nejuzavřenější svéblavostí.

Snad budete mluvit málo, ale každé slovo bude částkou podstaty; a budete-li mlčet, i mlčení bude slovem života.

Snad nedojmete všech duší; ale těch několik, jichž srdce není pokojno, dokud nespočine v Bohu a jež Tvář věčné Pravdy přitahuje dále za neprůhlednou zeď tohoto světa, ty pak instinktivně přiblíží se k muži, obestřenému světlem důvěrného obcování s Bohem, k muži, jenž soucit má s jejich soužením, jenž prahne vyvésti je na výšinu, se které sám k nim sesloupil a rozdati jim almužnu, kterou pro ně mu světil Božský Spasitel.

Máme jediný prostředek, chceme-li působiti na lidi: jest to vroucí touha, státi se jejich pokrmem. Jen apoštol, který krvácí tajemnou ranou pelikána, může snít o požehnání Božím.

Pane Ježíši, smiluj se nade vroucími tužbami Svých apoštolů, měj slítování s jejich srdcem zraněným hladovou touhou; zjev jim tajemství Svého utrpení! Dej jim ono Božské umění, jež bednými lidskými slovy dovede vlévati božskou útěchu a mrtvou slabikou buditi k životu. Dej, aby svou bolestí, že tak málo mohou pro tebe vykonat,

¹⁾ Titul díla Doma Chautarda.

získali si milost vykonati mnoho; nechť ten trapný pocit jich slabosti jest výkupnou cenou jich síly!

Pane Ježíši, který těšíš podle velikosti bolu, který osvěcuješ podle potřeby světla, který pomáháš podle velikosti našich potřeb, smiluj se nad svými apoštoly, již klešají u vědomí své nedostatečnosti; ať neumdlévají pohledem na ustavičný rozdíl mezi skvělými sny a jich ubohým splněním; naopak, nechť posílí jich nadšení a každodenně je víc a více uschopňuje k jich božské úloze!

Kapitola III.

Apoštolové z povolání.

1. Není dosti apoštolů z povolání.
2. Každé povolání žádá oběti.
3. Skytá však též nejčistší radost.

V tělesném ústrojí má každý úd svou zvláštní úlohu. Také v mystickém těle Kristově má každý svou význačnou činnost.¹⁾ Leč zda mohou všichni křesťané tvrditi, že v mystickém těle Kristově zaujímají přesně ono místo, které jim Bůh vykázal? Často rozhodujeme o svém životě bez všelikého ohledu na vůli Boží. Nuže, vím pevně, že Bůh nevolá mne k práci apoštolské ve vlastním smyslu slova, že nevolá mne k apoštolátu kněžskému neb řeholnímu?

Kolik povolaných odmítá svoje vyvolení? Jednoho dne přešel kolem nich bez ozvěny dech velkého povolání, silný, ale i velmi mírný. Zneužili mírnosti jeho síly, zneužili šetrnosti a téměř ostýchavosti božského hlasu. Nechali Mistra čekati aneb spasili se útekem. Snad jen ti byli povoláni k životu kněžskému a řeholnímu, kdož odpověděli „ano“?

„Jsem přesvědčen“, píše P. Gratry, „že Bůh obezřetně tlumí a závojem zastírá skvělost a krásu katolického kněžství. Kdyby lidé znali kněžskou důstojnost, bylo by příliš mnoho kněží.“²⁾

Co pověděno o kněžství, možno poměrně říci i o životě řeholním.

Hle, mladý muž přichází do exercičního domu: „Chci býti apoštolem. Kam mám jíti?“ Dějiny zachovaly jméno tohoto prvního učedníka Lacordairova, Hypolita Réquédata, jenž denně prosil Matku Boží: „Vypros mi radost, abych

¹⁾ I. Kor. 12—15. ²⁾ Filosofie Creda. Str. 242.

poznal své povolání i cestu, na níž mohu vykonati nejvíce dobrého, přivésti v lůno Církve nejvíce duší a dosáti největší čistoty, pokory, lásky a trpělivosti.“

Leč máme dosti takých příkladů, by mohly přesvědčit? Všude je nedostatek povolání. Co jest toho příčinou? Snad přestal Bůh volati? Nikoli, ale mnozí nedbají, by slyšeli, a slyší-li, neodpovídají.

Don Bosco, v jehož klášterních školách bylo vychováno na 300.000 dětí a odrostlejších hochů, řekl při jisté příležitosti: „Třetina z nich má zárodek povolání.“ Snad někdo namítne, že se tu jednalo o zvláštní prostředí. Také hypotézy jsou často nesprávné. Na kom však jest vina? Na rodičích, učitelích neb na mládeži?

Ovšem není pochyby, že nejde-li kdo za kněžským nebo řeholním povoláním, byť i sebe zřetelnějším, nevydává tím své duše v nebezpečí. Pozvání, i velmi naléhavé, není rozkazem. „Chceš-li“ není totožné se slovem: „Máš to učinit.“ Hříchem by to bylo pouze v případě mravní evidence, že pohrdneme-li nabídkou, zahyneme. Obvyčejně není tomu tak.¹⁾

Odmítnutí povolání neškodí tolik jednotlivci jako celku.

Předpokládám, že ty osobně dojdeš spásy, i když zůstaneš ve světě; ale kdo spasí duše, které zasáhnouti mělo tvé věrné spolupůsobení s milostí Boží?

Poslechněš-li hlasu Božího, jaký zisk pro mnoho a mnoho duší. Neuposlechněš-li, jaká ujma se jim stane, jaká ztráta je stihne! Bůh jejich nebe spojil s tvou obětí. Ale tvé oběti není. I nevejdou do nebe, nepřispěje-li Bůh mimořádně Svou Prozřetelností.

Kdo spočítá, kolik duší zahynulo, kolik duší méně posvěceno, poněvadž bylo o jednoho apoštola méně; kolik duší však získáno, poněvadž o jednoho apoštola bylo více. Tys byl prostředkem řádným, prostředkem předvídaným. Ale vzdálil jsi se. Ovšem, Bůh ví si rady. Ale nejsi-li sám a jednalo-li jako ty mnoho, snad i celé množství, pak není divu, že svět po devatenácti stoletích jest tam, kde jest, že Ježíš Kristus jest tak málo znám, že Jeho krev prospívá tak málo četným duším, že v pravém ovčinci jest tak málo oveček.

¹⁾ Ovšem odmítnutí jasně poznaného povolání zbavuje duši neobvyčejných milostí a zůstává jí v prostředí, pro něž nebyla stvořena, a kde proto jest u větším nebezpečí. Vždy se jí dostane milosti Boží, ale bude méně jista, že se jí nezpronevěří.

„Synu Clověka“, pravil Hospodin k Ezechieli, „ustanovil jsem tě, abys střežil dům můj Israelský; uslyšíš slova úst Mých a zjevíš mu je. Nenapomeneš-li zlého, aby se odvrátil od špatné cesty a žil, pak zemře on ve své nepravosti, a já z ruky tvé budu žádati jeho krve. Ale napomeneš-li zlého a on nezanechá své špatné cesty, pak zemře ve své nepravosti, tys však aspoň spasil duši svou.“¹⁾ Snad namítneš: „Zda jsem strážným bratra svého?“

Se stanoviska přesné spravedlnosti — nikoliv; prorocký text týká se hlavně těch, jimž svěřeno vedení duší. Ale nemluvíme tu o povinnostech spravedlnosti.

Bůh nabízel ti úřad násobitele. Tys dal přednost všední jednotce. Bůh chtěl tebe mítí světlem na svícnu; tys dal přednost lampě pod kbelíkem. Bůh chtěl, abys byl zvonek na věži; tys dal přednost zvonečku pod vývěvou. Představ si, kolik duší poučilo by tvé světlo, kolik duší uvedla by tvá slova na dobrou cestu!

V X. století na rovině dánské umístilo několik mnichů zvonici s nápisem: *Errantes revoca!* Svolávej zbloudilé! Zvon skutečně tak dobře přivábil zbloudilé, že dnes na onom místě stojí krásné hlavní město dánské Kodaň.

Takový úkol má i apoštol. Volati zbloudilé a uváděti na dobrou cestu.

Spasiti, byť i jedinou duši, jaká to božská úloha! Stojt za cenu života. Opomenouti spasiti jedinou duši, jaká to bolestná nedbalost!

Zanedbání spásy jediné duše neuškodí pouze jí, ale mnoha duším, snad desíti, stu, tisícům. Zde též, snad nešťastněji než kde jinde, naše kony mají potomstvo.

Odmítnu-li opravdové povolání k životu kněžskému neb řeholnímu, pravíme „opravdové“, neb míníme tu duše úzkostlivé, které myslí, že jsou povolány — ale nejsou — pak ubližují tisícům duší neznámých, které mimovolně by se povznosly se mnou z bláta k životu nadpřirozenému.

Mnozí projevují touhu, že by se chtěli povznést výše. Zda potřebí tázati se jich s obavou: „*Tu es qui venturus est?* Jsi ten, jehož čekáme? Nezemdlíš? Nezalekneš se cesty obtížné, do vrchu stoupající? An alium expectamus? Budeme museti i tentokráte na jiného přenéstí svou naději?

¹⁾ Ezech. 16. 20.

Když Božský Spasitel ptal se apoštolů, zda mohou pít Jeho kalich, odpověděli: „Possumus.“ „Můžeme.“ Jedině milost Boží může oněm udatným, kteří touží po spáse duší, dodati odvahy, aby opustili bezpečný úkryt v zákopech a odešli na bojiště.

„Víš, co jest ,odejít'?“

„Odejít — toť umřít poněkud“,

toť odtrhnouti se od všeho, co jsme milovali, opustiti drahé osoby a drahá místa, zůstaviti řadu předmětů, drobných sice, které však umějí poutat, okouzlovat a držet. Odejít znamená opustiti otcovský dům, kde vše víže tisícovým poutem.

„Nezapomenutelné místečko,

jež vidělo kvěsti mé první mladistvé dny.“

Budeš moci se vším se rozloučiti? Naposledy blouditi ve stromořadí, kde jsi jako malé dítě si hrával, kde znáš každý kámen i každý keř; před odchodem naposledy si utrhnouti růži z nejmilejšího stromku matčina a vložiti na památku do notýsku vedle drahé podobenky; potom posledním pohledem utkvěti na nábytku, jenž upomíná na tolik drahých bytostí. Pak zavřít dveře pokojíku, kde tak rád jsi prodléval na modlitbě, v práci a četbě; při tom bezděky vynoří se vzpomínka na tu a tu modlitbu u nohou lůžka před velkým krásným krucifixem, dárkem drahé babičky neb sestry. U jídelny přelétne ještě zrak po dveřích, kde šetrně naznačeny různé výšky dorůstajícího hochy; v tom a v tom věku přišla první myšlenka „na odchod“. V takové chvíli i nejnepatrnější předmět není již předmětem, ale „drahocenným ostatkem“.

Řekli jsme „nejnepatrnější předmět“. „Poutají mne i ty nejmenší věci“, psala v předvečer svého odchodu duše, povoláná k životu dokonalému. „Můj pokojík jest v nejlepší pořídku; zde okno, kudy světlo padá na lůžko, tam podobizny na stole rozložené. Těžko mně to vše opustiti. Ale musí to býti.¹⁾ Kdysi tázali se jisté velmi zmužilé Sestřičky Chudiny: „Co jste si brala sebou, když jste vstu-

¹⁾ Přesně psychologicky líčí Bazin ve své „Osamělé“ mladou dívku, která se baví skládáním a rozkládáním svých nejkrásnějších nedělních šatů, kterých však nikdy již neoblékne.

povala do kláštera?" „Tucet kapesníků“, zněla odpověď, „abych se podle libosti mohla vyplakat“.

Nesmíme ukvapeně z hezkého slova „přirozenost“ souditi na nedostatek energie. Terezie z Avily, ano, sama svatá Terezie vyznává, jak jí bylo, když ve dvaceti letech odcházela do kláštera. „Vzpomínám si, jaký jsem měla pocit, když jsem opouštěla otcovský práh; byl tak bolestný, že dojista nebude tak bolestný ani pocit, až budu umírat.“¹⁾

Zda tuší nešťastník, jenž na ulici tupí kněze neb řeholnici, kolik lásky, vroucí lásky k Bohu bylo potřebí, aby opustili rodiče a v životě dokonalém oddali se ustavičnému sebezapření?

Ale bolestný odchod není jediným utrpením, jež svírá duši při rozloučení. Jest zde ještě jiná, jemnější bolest. Nový život, který otvírá se duši, není bez tajemství. Co opouštíme, to známe, ale nevíme, co na nás čeká, zvláště ne v podrobnostech. Víme sice právě dosti, aby volba byla rozumnou, ale přemnohého neznáme a též právě dosti, aby naše úplné odevzdání se Bohu bylo neobyčejně záslužné. Nejeden zvěděl by rád, co vše v budoucnosti Bůh bude na něm žádati. Ale Pán Bůh neukazuje, co nám chystá. Známe Jeho dobrotu a štědrost, tedy Mu důvěřujme!

Obdivujeme se však v této příčině moudré a laskavé Prozřetelnosti Boží. Jednak zůstává duši příležitost, aby získati mohla co nejvíce zásluh a proto nezmenšuje trpkost oběti; ale jednak šetří lidské slabosti, jež by se zaleknouti mohla příliš dlouho trvajícím sebezapřením, které kromě toho naše obraznost ještě valně přehání.

Bůh dojemně a něžně vábí duši, kterou chce mítí pro Sebe. Mohli bychom to téměř nazvati zářivým soumrakem Božího volání.

Hleďme, jak Mistr volá apoštoly! Prochází se buď po břehu jezera, kde rybáři vypírají sítě neb nedaleko trhu, kde Matouš u celnice vybírá clo, a vždy praví totéž: „Pojď za mnou!“ Jíti? Ale kam? A proč? Kristus Pán nedává vysvětlení: „Pojď za mnou!“ „Kam mne, Pane, povedeš?“

¹⁾ Slečna Smetova, zakladatelka Pomocnic duší očišťovacích, pravila: „Tím, co jsem vytrpěla při rozloučení s rodinou, pochopila jsem, co vytrpěla svatá Terezie při odchodu z domu otcovského.“ (Matka Maria z Prozřetelnosti.) Statečnost nezáleží v tom, že necítíme přirozenosti, ale ji ovládáme. Pravdivému výrazu pokorného vyznání dáváme přednost před stoicismem, jenž nešetří lidského srdce.

— „Pojď za Mnou!“ Nevysvětluje, nezjevuje budoucnosti. Povolání samo jest velmi jasné, ale jeho dosah jest temný.

Podobně Bůh počíná si i u jiných. Volá na Abrahama: „Opusť otce, rodinu i dům svůj!“ „A kam mám jíti?“ — „Do země, kterou ti ukáži.“¹⁾ Bůh jen postupně podle potřeby osvětluje prvotní temnosti.

Svatému Josefovi praví: „Vstaň a utec do Egypta!“ Na jak dlouho? „Usque dum dicam tibi.“ Dokud ti nepovím.²⁾ Třeba jíti — toť věc velmi jistá. Ale zjevení se nezmiňuje ani o délce cesty, ani o délce pobytu v Egyptě. Johaně z Arcu praví tajemné hlasy: „Idi, dcero Boží, jdi!“ Ale co vlastně mám dělat? Dívka zatím nedovídá se podrobností. Ví jen, že má odejíti a vyhledati krále Karla — ale vše ostatní jest pro ni temnou nocí. Hlasy v oné chvíli nic nemluví o Remeši, o Compiègne, o Rouenu.

Nahlédněme ve vlastní život! Kdykoliv nás Bůh volá na vyšší stupeň dokonalosti, víme dobře, že volá. Ale přesně na jakou výši, toho nejčastěji nevíme. Postupnou věrností dosahujeme postupně vzrůstajícího světla.

Jistý anglický básník³⁾ vypravuje, jak již od útlého dětství bloudil rád po břehu mořském, kde naslouchal hukotu vichru. „Slyším“, říkal, „jak mluví vítr. Po celý další život plnila ho zvláštní rozkoš slova: „Far away! Far away!“ „Tam daleko! Tam daleko!“

Podobně začíná každé povolání. Zdá se, že vánkem mluví k nám hlas, že nás volá, že budí v srdci tesknost za krajem neznámým, a my s tajnou libostí opakujeme: „Tam daleko! Tam daleko!“ A tratí-li se tento neznámý kraj na počátku v nedohledné dáli, duše přece nepochybuje, že třeba vše opustiti a tam se vydati. Volání jest jasné: „Surge, exi, vade, veni!“ „Vstaň, vyjdi, jdi a přijď!“ Snad duše na chvíli se odvrací, ale jedno neb druhé z těchto slov ji upomene na povinnost. Neví sice ještě jasně, kam má jíti, ale ví dobře, že nutno jíti.

Ostatně nesmíme se diviti, že potřeba změny vzduchu vychází z nechuti k životu všednímu. Povrchní a málo psychologičtí románopisci a dramaturgové líčí klášter jako útulek zklamaných srdcí. Ve skutečnosti jen velmi málo z těch, kdo jdou na kněžství neb do kláštera, čekají na životní zklamání. Většina, dříve než cos zakusili, mají pro

¹⁾ Gen. XII. 1. ²⁾ Matouš II. 13. ³⁾ Tennyson.

život jen pohrdlivý úsměv, ne snad proto, že by se jim náhle čehosi nedostalo, ale že jich vrozená ctižádostivost touží instinktivně po vyšším životě, poněvadž cítí dobře, že jsou zrozeni „ad majora“. Tak jest tomu v pravdě.

O těch, kdož v zralejším věku volí kněžství neb život řeholní, říká se: „Vědí až příliš dobře, co jest život“ Již viděli jsme, jak rozuměti této výčitce, je-li vůbec výčitkou. Odchází-li kdo v květu mládí, slyší nejednou poznámku: „Nepoznal života.“ Nezná-li světa, zná Boha a to postačí. Neví, co jest život, ale ví dobře, že Láska se dala ukřižovat; proč tedy žádati, aby znal cos jiného? — Na kříži s počátku neviděti všech suků. Bůh to dopouští, neb šetří lidské slabosti. Ani těm nejzmužilejším neukazuje hned všeho. Svatému Petru jen dvojsmyslně zjevuje, co ho čeká: „Kam já jdu, nemůžeš nyní za mnou jíti, ale půjdeš později.¹⁾“ Také další zjevení nevysvětluje vlastně nic více: „Až se stárneš, jiný tě opáše a povede, kam nechceš.²⁾“ Nic více — a to již dosti. Bůh dopouští pouze, abychom tušili utrpení. „Můžete píti kalich, který já piji, a pokřtěni býti křtem, kterým já jsem křtěn?“³⁾ To postačí, abychom se rmoutili při odchodu, ale Bůh též dopouští, aby tvář ukřižovaného Spasitele zářila takým světlem, že odchod jest zároveň radostí.

3.

Jaký však podivný obrat! Bůh udílí duši tolik milostí, že nebolí ji odejít, ale zůstat. — „Musím“, řekla Johana z Arcu, „musím za králem!“ Duše, která jest povolána, mluví totéž.

Jsme vždy v hypotéze pravého povolání. Upřímně poznali jsme, že třeba svět opustit a odejít. Odchod — jak jsme pověděli — jest vždy trpký.

A myslíte, že žije klidně, kdo zůstane? Bůh má svou odvetu. Kde najdete více radosti, ne-li tam, kde jest větší sebezapření? Ale kdo nechal Boha volat nadarmo, nemůže býti veselé mysli. Evangelium vypravuje o mladém muži, jenž upřímně chtěl zvěděti podmínky života dokonalého. Ale program Božského Mistra zdál se mu příliš tvrdý. *A biit tristis. Odešel smuten.*

Naopak jakou radostí Božský Spasitel zahrnuje duši, která vše pro Něho opustila a věrně Ho následuje! Máme

¹⁾ Jan XIII. 36. ²⁾ Jan XXI. 18. ³⁾ Marek X. 38.

tu na mysl radosti života apoštolského. Jaká útěcha pro horlivého apoštola, že může hlásat slovo Boží, rozdávat almužnu duchovní i hmotnou, spojit duše s Ježíšem Kristem, dopomoci jim k milosti Boží, otevřít umírajícímu nebe! Jaká radost, přisněžší sice, ale neméně pravdivá, že pro jméno Ježíše Krista může snášet potupu a vyhnanství — sdíletí osud svého Božského Mistra a snad i umřítí pro víru neb z převeliké lásky k bližnímu!

Život apoštolský vykazuje celou stupnici takového nadpřirozeného štěstí, a kdo by ji chtěl správně přeložit,¹⁾ potřeboval by jazyka světců.

Věděti, že v mé ruce spočívá bohatství nebes, že jsem nositelem neviditelných sil, jež samy mohou obroditi svět, že jedno slovo úst a jediný pohyb ruky mají sílu a moc tvůrčí lásky, že kdo je slyší a přijímá, může žít anebo vstát z mrtvých; zachvěti se jako Božský Spasitel u hrobu Lazarova při pohledu na hrob, kde hřích svírá tolik a tolik duší, říci si, že jsem vyvoleným nástrojem Božím k jich vzkříšení, věděti, že tolik pobloudilých čeká na poselství s hůry, na Mesiáše, a že já jsem tím poslem a andělem Božím, že snad bude zapotřebí s Kristem Pánem pít kalich k vykoupení světa, ale že i moje nejnepatrnější oběť vyjedná spásu mnohých duší — jaká to hluboká a velkolepá odměna!

Není však ve světě hlubších radostí nad radosti apoštolské.

Velká radost prýští z poznání pravdy. Když Bůh některému lidskému stvoření chce udělit milost nad milost, dechne na zavřená víčka tohoto slepce a řekne: „Ephpheta!“ „Otevři se!“ A hle, oko se otevírá a vidí, čeho dosud nikdy nevidělo. Celý svět připadá mu jak ubohý raněný, u cesty ležící, jenž volá po svém dobrém Samaritánu.

Velká radost pramení též z udílení pravdy. Ve chvíli, kdy oko se otevřelo, i srdce se změnilo. Zdá se, že nevědělo před tím, co jest milovat. Nyní ví. A tato láska činí je schopným každé odvahy, každého nadšení. Duše spoléhající na Boha, jest jista svým vítězstvím.

Bohužel, jak vzácní jsou tito nadpřirození dobyvatelé! Na všech stranách tolik Boží práce, ale není dělníků, neb jen velmi málo.

¹⁾ Ač méně snad, než jak si představujeme. Kdosi napsal: „Více nepokoje budí předvečer sňatku než předvečer řeholní konfese.“ (Paní de Sizeranne v díle „Sestry slepců“ str. 319.)

„Pane, otevři oči mnohým, přemnohým! Otevři oči všem, kdo dovedou milovat, kdo dovedou hledat, kdo jsou svobodní! Otevř jich oči! Učiň z nich dělníky soucitu! Nechť z lásky k nesmrtelným duším opustí kouteček svého vlastního pole a jdou na žně sbírat a vázat požaté již klasy, které čekají a snad již hynou.“

A vy, kdo čtete tyto řádky, naslouchejte, jakou slunou ozvalo se vaše srdce! Snad neubíráte se ještě definitivní cestou životní, snad její volba jest ještě ve vaší ruce!

Pak tento okamžik je chvílí svrchovaného zájmu. Bije-li vám při tom srdce rychleji, snad jest to znamením, že Bůh vás volá, že v této chvíli zve vás Božský Mistr do vyššího světa.

Kniha druhá. Apoštolát modlitby.

Kapitola I.

Jeho původ, jeho podmínky i jeho plodnost.

1. Apoštolát modlitby jest možný, ano nezbytný.
2. Máme se modliti u vědomí svého spojení s Kristem.
3. I nejnepatrnější modlitba otřásá světem, ač nemění plánu Božího.

1.

Hluboká a rozsáhlá práce apoštolská, zasahující jednotlivce i celek, duše vybrané i všední davy, mající ozvěnu trvalou a dalekosáhlou, nemůže býti údělem všech.

Svatý František Xaverský kázal evangelium nesčíslným zástupům. Ale co jsou břehy paraverské, malabarské, singapurské, japonské, i desíti jiných krajín u porovnání s mapou celého světa? František Xaverský prý pokřtil sto tisíc pohanů. Ale samojediná Čína, na níž umíraje upíral svůj zrak, má čtyři tisíckrát více obyvatel.

Zevní apoštolát, byť i sebe stkvělejší, jest vždy omezený. Na štěstí můžeme k němu připojiti apoštolát bezmezný: apoštolát modlitby.

Každý horlivý rozsévač cítí vždy neodolatelnou potřebu, pokleknouti často ku vroucí modlitbě. Z dvojí pohnutky

volá na pomoc modlitbu: předně aby zúrodnil svá slova a své skutky, potom aby zúrodnil též ono nepřehledné pole, kam jeho slova a práce nemohou dosáhnout.

Mnohdy zevní apoštolát omezují neb znemožňují různé okolnosti, na příklad nedostatek zdraví, povinnosti stavu atd. A přece duše plane žářem apoštolským. Cítí, jak nadpřirozená bída tolika duší dovolává se nekonečného soucitu. Srdce touží všem těm tonoucím hodit záchranné břevno, aby se nezřítli do propasti. Ale jak? Co vykonáš provazem vždy příliš krátkým a břevnem vždy tak ubohým a chatrným na záchranu tonoucích tisíců? Nezapomínejte, že ještě tu jest modlitba!

Díky, jí zmůžete všechno.

Když P. Gratry psal předmluvu k dílu P. Ramiéra „O apoštolátě modlitby“, řekl mezi jiným: „Ve světě jest zle. Ale bude dobře, budeme-li chtít, to jest budeme-li se modlit.“

Nemluvil přehnaně? Nikoli, velmi soudně.

Cílem všech lidí jest věčná blaženost. Nadpřirozené určení není v plánu Božím jen údělem malého hloučku. Kalvin vynalezl ohyzdnou theorii: „Svět od počátku rozdělen jest ve dva tábory: v prvním jsou ti, které Bůh chce spasiti; v druhém pak všichni, které vůlí stejně pozitivní chce zavrhnouti.“

Leč učení o připuštění všech k milostem spásy vnucuje se přímo zdravému úsudku.

Pohledme na Boha. Nelidská volba, kterou člověk nemohl by nijak uniknouti odvěčnému zavržení, přičí se Jeho nekonečné dobrotě.

A Ježíš Kristus? Neumřel za nás všechny? „Pro totius mundi salute.“ Pryč tedy s jansenistickými kříži, na nichž visí Kristus s rameny svislými! Ukřižovaný na Kalvarii umíral s náručím široko rozpjatým! Duši, která vrhne se v Jeho náruč, obejmě Pán Ježíš právě tak něžně, jako objal svatého Františka z Assisi ve známém obraze Murillově. Tak jednohlasně učí tradice i učitelové církevní.

A církev? Neřekl Pán Ježíš: „Jděte a učte všechny národy?“ Toť její úloha, její poslání; proto právem — nikdo neunikne její úsilovné mateřské péči.

Ale, bohužel, zda skutečně jest tomu tak? Teoreticky spása jest všeobecná. Ale prakticky, konkrétně — kolik v této chvíli jest na cestě spásy?

A kdo může tvrditi, že v hodině smrti všichni budou v žádaných podmínkách, aby zasloužili patřiti na Boha tvář v tvář? Kdo může tvrditi, že peklo jest prázdné a že nikdo se tam nedostane?

Ale, snad se mi namítne, pak nemožno mluvit než ironicky o vůli Boží, která chce všechny spasit! Jak nezdařený, jak tragický jest pokus Božského Spasitele o vykoupení všech! Jak ubohý, jak číře slovní jest Jeho rozkaz, přivést všechny ovce do ovčince a tak uchrániti jich před vlkem!

Odpověď na to jest prostá. Bůh chce všechny lidi spasiti. Ale nechce nás spasiti bez nás. Spása jest nesmírnou, všeobecnou, světovou spoluprací na díle, které týká se i jednotlivce, i celku.

Toť odpověď theologa — řekne se snad — bez trvalého praktického užitku v obvyklém životě křesťanském. Nikoliv; naopak odpověď ta zasahuje velmi hluboko v každý život křesťanský.

Vysvětlím to ihned.

Jsme sice stvořeni bez vlastního přičinění, ale nebudeme spaseni bez vlastního přičinění, bez přivolení naší svobodné vůle.¹⁾ Věru zaleknouti mělo by nás pomyšlení, že my, ubohé nicoty, můžeme — ovšem jen dočasně — výslovným vetem opřít se všemohoucí vůli Boží.

Všimněme si ještě jednoho důsledku! Náš vliv může účinkovati na cizí vůli a ji skloniti; ale setrvá-li vůle na svém odporu, nic ji nemůže přinutiti. Působí-li modlitba nezbytně na toho, kdo se modlí v žádoucích podmínkách, nepůsobí nezbytně na toho, za koho se modlitba koná. Záhy uvidíme proč.

Leč věta: Bůh nespasí nás bez nás — má ještě jiný význam a sice tento: Bůh spasí člověka díky úsilí jeho spolubližných. Neb celek má svůj díl na posvěcení jednotlivé duše.

Jak? Bůh že chce, aby spása a posvěcení duše závisely na příčině celého množství, i té neb oné duše? Ano, není o tom pochyby, v jisté, ovšem tajemné míře, kterou nemůžeme určit, ale která patrně jest nezbytnou. Svatý Pavel pomůže nám vniknouti v toto tajemství: „Předem napomínám tě“, píše Timoteovi, „aby se konaly prosby, modlitby, přímlyvy a děkování za všechny lidi, . . . neb to

¹⁾ Qui creavit te sine te, non salvabit te sine te. (Svatý Augustin.)

jest dobré a příjemné před Bohem, Spasitelem našim, jenž chce, aby všichni lidé byli spaseni a k poznání pravdy přišli.“¹⁾ Vidíme tedy, jak víže se modlitba se spásou, modlitba za všechny se spásou všech.

Jest zřejmo, že vůle Boží, jež chce lidstvo spasiti, závisí na dobrovolném spolupůsobení každého z nás, neb žádá, aby do hospodářství Boží Prozřetelnosti každý přinesl drahocenný příspěvek svých modliteb. Nechceme-li připisovati Bohu vůli klamnou, musíme věriti, že každému dostává se dostatečné pomoci ke spáse. Bůh věrně tak činí.

Ale je-li Bůh věrný, člověk jest nevěrný. Kolik duší odporuje milosti Boží! Milost sama v sobě má vše, čeho třeba. Ale svobodná vůle lidská nechce s ní spolupůsobiti. Jak by tedy bylo možno toto odmítnutí přičítati Bohu, že odepřel Svého milosrdenství?

Ale tu právě přichází řada na nás. Ona duše váhá, nechce. Ale zasáhne-li ji naše pomocná almužna, naše přátelská velkodušnost, lépe přijme nabízenou milost. Tou pomocnou almužnou, tou přátelskou pobídkou byla naše modlitba.

K této lásce vybízí nás apoštol národů když žádá, abychom se modlili za všechny, poněvadž Bůh chce všechny spasiti, ale i na horlivosti, na modlitbě a úsilí všech, kteří již kráčeji po cestě spásy a na nichž Bůh žádá, aby uvedli na ni i své bratry.²⁾

Slýcháme nejednou: „Svět jest pohanský.“ Není to však částečně i naší vinou, vinou nás křesťanů? Říká se též často: „Svět jest zlý.“ Ano, ale bude lepší, budeme-li se modliti, neboť modlitba jest jeden z nejúčinnějších prostředků při obrácení hříšníků; svět bude lepší, překročíme-li modlitbou úzký okruh osobních malých a velkých zájmů, a zajímati se budeme o spásu tolika jiných duší.³⁾

Spása světa není dílem jednotlivce, ale společným dílem všech. Jest ovšem též dílem jednotlivce, Krista, ale celého, souhrnného Krista: nejen hlavy — Ježíše, Syna

¹⁾ I. Timot. II. 1 — 6. ²⁾ „Modli se“, vybízel Pán Ježíš svatou Markétu Marii. „modli se! Duše spravedlivá může pro tisíc hříšníků vyprositi odpuštění!“ — V listě, jež Sestra Marie z Božského Srdce de Droste-Vischering psala roku 1898 papeži Lvovi XIII. čteme, že Pán dožadoval se zasvěcení celého pokolení lidského proto, aby dívky dosud nezrozené, ale vyvolené pro Církev Boží, totiž pohané — mohli rychleji obdržeti milost Boží. ³⁾ Křesťanská modlitba — jak jsme ukázali — vyznamenává se množným číslem.

Panny Marie — ale i všech Jeho svatých údů, všech křesťanů v posvěcující milosti Boží.

Každý z nás jest částkou křesťanstva, částkou mystického těla Kristova; proto jest jeho povinností i jeho povoláním jako údu Kristova, aby na váhy Božského výkupu položil závaží svého vykupitelského vlivu, ve formě osobně sice pro každého různé, ale pro všechny závazné.

Ovšem nežádá se na všech, aby vydali se do dalekých krajín a pohanům hlásali slovo Boží, ale žádá se, aby účinně zajímali se o spásu celého těla Kristova, a zvláště modlitbou se přičinili, aby v určené chvíli dosáhlo plnosti svého dokonalého věku. Tu nikdo nemůže se vymlouvat, že nemá schopností ni sil, aby zajímati se mohl o onu vznešenou bytost, jejíž částí jest, i o ty, kdo jsou, mohou a mají býti jejími údy.

Nikdo nemá práva se izolovat a uzavírat se v tak zvaném „svatém egoismu“. V politice, jak jsme ukázali, je to blud, zde však jest to zločin.

I ten nejposlednější mezi námi může a má býti spolupracovníkem na společném úkole spásy světa. Jistá dvacetiletá dívka napsala: „Dobře nyní chápu, že celý svět cítí tlukot mého srdce.“ A ještě: „Mám velké, velké touhy: chtěla bych obnoviti svět. Můj Bože, od rána do večera, od večera do rána hledám Tě, miluji Tebe a chci Tebe ve jménu všech duší, které jsou a které kdy budou na zemi.¹⁾“

Mezi těmito dušemi můžeme ovšem podle libosti vybrati si tu neb onu, kterou určitá povinnost zvláště odporoučí našim modlitbám.

Začněme u prvního rozdělení na živé a mrtvé.

Každý z nás má své mrtvé. Nezapomínejme, že jsme za ně odpovědni. Z hloubi svého očištění, kde ničeho nemohou pro sebe vykonati, spoléhají na nás. Čítáme na jich hrobě: „Zemřel dne . . .“ Slova ta jsou vlastně psána pís-

¹⁾ Táž duše ještě napsala: „Těší mne, ale i leká pomyšlení, že žádný z našich konů není pro lidstvo lhostejným. I ten nejneopatrnější zvyšuje nebo snižuje jeho mravní úroveň. Jak mocně povzbuzuje tato myšlenka!“ Tak psala u věku šestnácti let.

Poslyšme, co řekla jiná hluboká duše: „Není ani jediného osvícení, ani jediné milosti, o které nechtěla bych se rozdělit s celým světem.“ (Život Matky Marie Ponnetové z řádu Navštívení Panny Marie). Jak hluboce pochopila učení o přivlastňování zásluh, svědčí následující její myšlenka: „Část živé vlasti musí býti na kolenou, aby jednoho dne povznést se mohla celá vlast.“

meny ohnivými, i třeba je čísti takto: „Hle, již od čtyř, šesti let dovolávám se vašeho soucitu, abych opustiti mohl toto smutné místo, ale ničeho pro mne nečiníte . . . Jsme jak ubozí vojíní okkupovaných zemí, kteří po celou dobu války nedostali z domu ani jediného listu, ani jediného balíčku. My též vidíme, jak sousedům dostává se pomoci, ale nám nic, nikdy nic. Jsme mrtví, ale žijeme . . . Jsme na druhé straně světa, ale jsme. Miseremini, saltem vos amici mei! Smilujte se nad námi aspoň vy, kteří jste nás milovali!“

Máme li všichni své mrtvé, máme i své živé; jsou to ti, kdo nám prokázali dobro, s nimiž spojení jsme vděčností, i všichni, kterým jsme ublížili, a jimž zavázání jsme spravedlností.

Zbývají ještě ti, které milujeme. Naše srdce bylo by příliš těsné, kdyby na ně zapomnělo. Určiti blíže při modlitbě své úmysly, neznamená je omezovati a mysliti na některé, neznamená na druhé zapomenouti. Jak jsme již řekli, nesmíme se pouze za sebe modliti, ale i za své drahé, leč netoliko za své drahé, ale i za všechny drahé Pána Ježíše, to jest za všechny, kteří jsou povoláni k životu v Kristu Pánu.

„Uvykl jsem si“, píše jistý universitní studující, „kdykoliv jedu v tramwaji, pomodliti se za každého z mých sousedů Otčenáš a Zdravas Maria. Snadno a dobře mohu se všude modliti, i když čekám na poště neb v krámě, kde jest mnoho lidí; i v přestávkách mezi vyučovacími hodinami neb jdu-li po ulici. Za jednoho pomodlím se Sláva Bohu Otci, za druhého Zdravas Královno, za jiného Přijď, Duchu svatý; nejčastěji rozsévám cestou nesčíslné Zdravasky. (Bulletin katolických universitních profesorů z 25. června 1913. Slova ta jsou odpovědí na to, co řekl Lotte 20. října 1912: „Soudím-li podle sebe, v naší době musí křesťan modliti se za deset, dvanáct osob. Utvořme tedy vojsko, jemuž nic neodolá!“)

Ale nezastavme se v tomto cvičení pouze u litery! Jaký jest jeho duch? Jen ten křesťan modlí se jako křesťan, který zajímá se o spásu světa, který žije jako apoštol, to jest, který ví, čeho duše potřebují, i jak účinně jim může pomoci jeho modlitba, který modlitbou a věrou rozšiřuje svou lásku i na duše neznámé, o nichž ví pouze, že jedině Zdravas Maria může jim život dáti neb zachovati, neboť

ony jako on vstípení jsou v týž božský kmen, v Ježíše Krista.

Kolik srdcí, lačnících po lásce, neví jak použítí své lásky! Hle, tu jest velkolepý předmět jejich nezaměstnané něžnosti! Ovšem jedná se zde o lásku ve světě neviditelném. Ale zda ne právě tu, ano, jedině tu ve světě neviditelném duše spojují se s Kristem, v tomto božském středu duší, v Němž láska nejvíce zasluhuje svého jména?

2.

Jisto jest, že spásy a posvěcení dochází svět pouze milostí Boží, které na předním místě dosahujeme modlitbou.

Svoji nesmírnou účinnost čerpá modlitba — ne z pouhého lidského šepotu a nicoty v prachu se kořící — ale ze spojení obého s nekonečnou adorací, vděčností a náhradou jediného vznešeného se Modlícího, Pána našeho Ježíše Krista.

Onť jest náš jediný Prostředník; mimo Něho není spásy. Proto co není ve spojení s Ním, nemůže míti ani spasné, ani posvěcující síly. Od chvíle, kdy spojili jsme se s Ježíšem Kristem, naše ubohá slova k Bohu stoupající a naše pokorná adorace vycházejí od Něho a závisí na Ném.

Splývá-li požehnání Boží na prosící a kořící se lidstvo, splývá jedině na Krista, který samojediný může vzdáti Bohu nekonečnou adoraci a vysílati Mu nekonečné prosby; ale splývá na celého Krista, tedy na všechny údy spojené s Božskou Hlavou. „Veleben budiž Bůh a Otec Pána našeho Ježíše Krista, který nás požehnal v Kristu všelikým požehnáním duchovním v nebesích!“ Tak mluví svatý Pavel na počátku svého listu ke křesťanům v Efézu.

Vskutku, kdykoliv se modlíme, modlitba naše vychází z nás,¹⁾ ale hodnota její vychází z Ježíše Krista. „Hlas Jakobův, ale ruce Esauovy“, řekl starý Izák.²⁾ Tak může mluvit i Bůh, soudě kteroukoliv modlitbu lidskou. Třeba však rozeznati zdání od skutečnosti.

Důstojně oslavovati Boha může jen jediná bytost: Ten, v Němž se Otci dobře zalíbilo. Jsme-li však úzce spojeni s touto vznešenou Osobností, zalíbí se Bohu Otci i v nás. Divá-li se na nás, vidí Jeho. Naše modlitba procházejíc modlitbou Ježíšovou, tak se jí pronikne, že když dostihne trůnu Božího, pozná Otec Syna, pozná hlas svého Miláčka,

¹⁾ Ovšem s pomocí milosti Boží. ²⁾ Gen. XXIII. 22.

pozná — možno-li tak pověděti — hlas Svě vlastní krve. Ruce jsou Esauovy, hrubé, mozolovité, ale hlas Jakoba, umilovaného Syna.

Proto Církev svatá chce, aby všechny modlitby procházely modlitbou Ježíšovou. Stále opakující se týž závěr v modlitbách liturgických připomíná ustavičně obcování Svatých i náš život v Kristu, vůbec onu skvělou mnohonásobnou jednotu, která z Krista a ze všech Jeho údů tvoří jediné tělo, úžasně rozmanité a přece obdivuhodně jednotné.

Nedbejme těch, kdo se modlí špatně neb prosí o věci malicherné a nicotné. Věru, tu se třeba diviti, jak takové osoby mohou se diviti, že jejich modlitby nejsou vyslyšeny. Kdo však se modlí jako opravdový křesťan, hledí, aby jeho modlitba byla hluboce křesťanskou.

„Budete-li zač prositi Otce ve jménu Mém“ tak mluví Pán Ježíš. Prositi Otce jménem Syna, odvolávati se při tom na Jeho zásluhy a obětovati Mu je; tak se modlí křesťan. Takovou modlitbu koná člověk, ale Bůh jí dává účinnost; každý vzlet lidské modlitby tvoří — můžeme-li se tak vyjádřiti — novou epizodu ve vnitřním životě Božím, v tajemném poměru Krista — velekněze k Bohu Otci.¹⁾

Mešní liturgie podává způsob, jak máme obětovati Bohu své oběti. Máme je vykonati ve spojení s Ním, jako s naší Hlavou a s naším Prostředníkem: skrze Něho, s Ním a v Něm.

Skrze Něho. Kdo dodává moci a síly povznesení naší duše k Bohu, aby dosáhnouti mohla až k Bohu, ne-li Duch, který jest v nás, Duch Ježíšův, který učí nás volati jako děti volají: Otče, Otče, abba, Pater!

S Ním. „Beze mne nic“, pravil Božský Spasitel. Všude jest to pravda, ale zde zvláště. S Ním — nic není nemožného; jediný atom pravé víry, spojený se silou Ježíše Krista, přenáší hory.

V Něm. Svatý Cyprián, vykládaje biblický text o třech mládencích v peci ohnivé, kteří „(všichni tři) jedněmi ústy chválili a velebili Boha“, dokládá: „A přece Ježíš nepřišel ještě na zemi, aby ukázal, jak se máme modliti.“²⁾ Od té doby Pán Ježíš již mluvil; Církev vysvětlila Jeho učení.

¹⁾ Gogyan: Kol sociálního katolicismu. ²⁾ Pojednání o modlitbě Páně.

Každá duše, modlí se ve spojení s Božským Prostředníkem, cítí se jakoby v těžišti světa; proto každý pohyb jejích rtů, je-li upřímný, každý tlukot jejího srdce, je-li opravdovým tlukotem lásky, povznáší mysl, pobádá chabou vůli k činu, zdvihá ubohé ochrnulé s lůžka a k novému životu křísí mrtvé, již čtyři dny v hrobě ležící.

Na první pohled, v jakém vztahu jsou ruce křížem rozpjaté s dobytým vítězstvím? Šeptající rty se životem se vracejícím? Tlukoucí srdce s jiným, sto mil vzdáleným, po léta nehybným, jež náhle začíná opět tlouci?

Ptáte se, v jakém vztahu? Ve chvíli, kdy člověk uznává svou podstatnou závislost, svou křehkost a potřebu, kdy v pokorné modlitbě klečí jako žebrák v Evangelium, Bůh sklání se k němu, uvádí ho ve svoje úradky a dovoluje mu, aby působil na váhy Jeho rozhodnutí. Svět jest spasen dušemi, které se modlí. Svatý František Xaverský píše ve svém listě na svatého Ignáce, že modlitba Evropy spasila Asii; on že křtí, ale milost vyjednává modlící se Coimbra a Řím. Po francouzské revoluci vděčí jistý vojn porýnské armády své obrácení modlitbě matčině. „Drahé dívky“, vybízela děti doma pozůstalé, „modlete se za Josefa; není tam, kam ho Bůh volá.“ Z bývalého vojenského kapitána stal se za nedlouho výtečný kněz a řeholník — P. Josef Varin T. J.

Jeden mladý kněz nevede příliš zbožný život. Bůh v jistém klášteře vybízí horlivého řeholníka, aby se za něho modlil. „Modli se, synu můj, za abbého z Pébracu!“ Řeholník nezná kněze, jemuž tehdy bylo teprve dvaadvacet let, a za něhož se má modlit. Ale Bůh nežádá, aby ho znal, ale aby se modlil za něho. Byl to pozdější zakladatel Sulpiciánů, P. Oliver.

Jistý zločinec odsouzen k smrti. Malé sedmileté děvčátko slyší, že se nechce obrátiti. I začíná se vroucně za něho modlit; ve své dětině prostotě prosí Boha o znamení, že jest vyslyšena. V den vykonání rozsudku nahlédne do novin a dočítá se, že nešťastník, dosud tak nekající, políbil třikráte krucifix. Tak odpověděl Pán Bůh malé Terezce od Ježíška.

Nejplodnější rozséváči, kteří svaté símě rozsévají na všechny strany, vědí, čím zavázáni jsou duším, které se modlí.

„Často ti, kdo vyučují, vděčí za vnitřní osvětlení duším, které jim naslouchají.“¹⁾)

V hospodářství Božím nedostává se na příklad malého dodatku, bez něhož duše nebudou věrně spolupůsobiti s nabízenou milostí. Ale pokorná modlitba stoupá k nebi a vyprošuje potřebnou míru sil, jež horlivosti apoštolské dopomůže k vítězství.²⁾)

Věčně pravdivou zůstane legenda o bratřích kláštera witzburského a o malém děvčátku. Bratři vyšli z kláštera, aby kázali slovo Boží. Ale když došli k řece, nemohli dále; byla tam sice loďka, ale bez vesla. A na druhém břehu čekaly již zástupy. Náhle po stráni sousední hory spěchá k nim malé děvčátko, nesouc veslo na ramenou. Mezitím, kdy bratři blížili se šťastně k protějšímu břehu, zmizelo úslužné dítě.

Tak čteme v Životě bratří řádu kazatelského, vyňatého z Kroniky XIII. století. Tak jednou též budou mluvit kroniky všech řádů a věků, až v nebi se otevrou. Pak uvidíme, z jakých pokorných zřidel vyprýštily stkvělé apoštolské úspěchy. Můžeme býti jisti, že kdekoli se zjevuje silný nadpřirozený vliv, činnost skutečně plodná a úrodná, tam dojista vhodil kdos do výhně možství vroucích modliteb. Ve chvíli, kdy plameny roztavily hmotu, zmizel snad již ten, kdo ji vhodil do žáru, snad zanikly jeho obrysy na ozářeném pozadí, a ti, kdož lačně sbírají roztavený kov, ani nepomyslí na pokorného dělníka, jenž zmizel z jich obzoru. A přece v určité chvíli záviselo na něm všechno

3.

Kdo studuje dramatické přeměny ustavičného boje mezi Jakubem a andělem, mezi modlitbou a tím, co se zdá božským chtěním; kdo slyší, jak nejeden autor mluví o nezbytných podmínkách, bez nichž modlitba nedochází vy-

¹⁾ Bossuet: Rozmluva: „O Jednotě Církve.“ Velký biskup pokračuje: „Co dobrého děje se v Církvi, děje se, jak praví svatý Augustin, ukrytým vlivem modlitby se duší. Vy duše prosté, duše ukryté lidskému zraku, ukryté i vlastním očím, vy znáte Boha a Bůh zná vás; kde jste, abych vás spatřil? Bůh, jenž vás zná a ve vás mešká, dovede má slova, jež jsou Jeho slovy, vložit ve vaše srdce. Vás prosím o modlitbu! Z vděčnosti za dary Boží, které uložil Bůh ve vašem srdci, bez umdlení modlete se za Církev!“ ²⁾ Milé řádky René Bazina „Tichá Francie“, jaký vliv na osudy vlasti mají modlitby prostých žen.

slyšení; že jest třeba modliti se úsilovně, způsobem téměř rozkazovacím, že potřebí smělé vymáhavosti, že nutno doslovně rozuměti jistým výrazům svatých knih, v nichž mluví se k Bohu jako ku člověku, ten snad se vydává v nebezpečí, že špatně pochopí úlohu modlitby.

„Čiňte Bohu násilí“, radí ten neb onen kazatel. „Svatému muži Tourskému“ zaslán kdysi list pod adresou: „Panu Dupontovi, jenž modlitbou léčí a uzdravuje, v Toursu ve Francii.“ — Hello napsal o něm: „Pan Dupont nemohl snést opatrnosti, ve kterou mnozí ovijejí své modlitby. Žádal, by se mluvilo k Bohu jako k člověku, jenž musí slovu dostáti . . .“ — „Proste bez rozumování a bez podmínky“, radíval všem; a kdo namítl: „Ale není li to vůle Boží?“, odpověděl: „S tím nedojdete daleko. Také myšlenky nevy-mohou ničeho . . . Působí jen rozpaky Pánu Bohu.“

V Exodu čteme též jisté překvapující výrazy. Israelité klaní se zlatému teletě. Bůh hněvá se. Mojžíš prostředkuje a hle, jeho modlitba mění Boha téměř v prosebníka: „Nech mne, nemodli se, nebraň mi jich potrestat! Budeš-li dále prosit, nebudu moci je bít.“ Tak mluví Hospodin k Mojžíšovi, který na štěstí nedbá této žádosti. A Hospodin želí, že vyhrožoval svému lidu.¹⁾

Starý Zákon má více podobaých příkladů: Abraham smlouvá se s Bohem o záchranu hříšných měst. — Mojžíš rukama křížem rozpiatýma krotí Boží hněv a vyprošuje Israelitům vítězství nad Amalekity. — Když oheň má pozřít vzdorovité Židy, Aron svou modlitbou zadržuje trestající ruku Boží. — Josue k dovršení vítězství úsilovně volá k Bohu, a Bůh — jak praví písmo — poslechl hlasu člověka se modlícího. — Později účinně se modlí Eliáš, Eliseus a jiní. —

Ale pro tyto příklady nesmíme zapomenouti na theologii, a metafory i anthropomorfismy nesmí zatemniti přesného učení svaté víry.

Účinnost modlitby nejeví se změněním plánů Božích, kterých modlitba nikdy nemůže měniti.

Představovati si, že Bůh na naše prosby stává se naším podřízeným, že zřiká se svých záměrů, že modlitba naše mění Jeho rozhodnutí a dává jim jiný směr, že Bůh je i odvolává, aby přijal naši vůli — znamenalo by připou-

¹⁾ Ex. XXXII. 10—15.

šťeti v Bohu změny, zapomenouti na Jeho svrchovanou moc, a tedy mýlití se způsobem nejhrušším.

Mluvíme o Bohu způsobem lidským a tedy nedokonalým. Proto neobávejme se přílišného objasnění. Modlitba jsouc věčně Bohu přítomna, věčně sklání Ho ke konu jedinému, nezměnitelnému, jenž shoduje se s plánem Božské Prozřetelnosti. Jinak pověděno: Bůh určil předem účinky, jež mají vyplynouti, ovšem v závislosti na svých příčinách; k těmto náležejí naše kony, na předním místě modlitba. Prosíme-li Boha, aby to neb ono se stalo, nežádáme, aby změnil Svě snad opačné záměry, ale by podle plánu Božího odpovídala věc našemu úsilí. Nemodlíme se, by Bůh se změnil, ale aby podle úmyslů Božích věci se změnily.

Připustíme-li do hry příčiny druhé pod působením příčiny první, pochopíme, že tím ničeho se neubírá účinnosti modlitby. Bůh od věků, „ab aeterno“ účtoval s mým nynějším krokem, čímž neublížil nijak hodnotě jeho aktuální účinnosti. Bůh předvídal ho od věčnosti a krok ten tvořil vždy část Jeho plánů.

Pascal pověděl velmi trefně: „Proč ustanovil Bůh modlitbu?

Aby svým tvorům udělil důstojnost příčinnosti.

Aby si vyhradil svrchovanost a proto uděluje modlitbu komu chce.“¹⁾

Kapitola II.

Život nazíravý.

1. Jeho odůvodnění.
2. Jeho ustavičná důležitost.

1.

Jisté duše tak málo se klamou o účinnosti modlitby, že nejen v přestávkách, ale celým životem, nejen osamoceně, ale v početném sdružení zasvěcují se úloze přímlovčích u Boží Velebnosti.

„Bůh kázal nám zůstatí na zemi“, praví Moudrost, „aby spravednost a pravost zavládly na zemi“. Jejich mocným kvasem jest modlitba. Jiné prostředky účinkují na příčiny druhé, ale tento dotýká se příčiny první.²⁾

Potoky a řeky vyvěrají ze zřídél; velkou jejich záso-
bárnou jsou ledovce na vysokých horách ležící, kde každodenně vzrůstají poklady vpravdě věčného sněhu.

¹⁾ „Myšienky“. Brunschwig. číslo 513. ²⁾ Ve smyslu, který záhy blíže určíme.

Naše doba chápe příliš málo, jak potřebuje svět duší, které se modlí. Hýbali se, rozlévati se, ohmatávati výsledky — to ano. „Dnes věří se toliko očím“, říkal P. Faber. Není již, neb není dosti důvěry v síly neviditelné, zvláště v nejdůležitější z nich — v modlitbu.

Mluví-li se o apoštolátě, myšlenka přirozeně — a nedá-li se pozor, i výlučně — obrací se k apoštolátu činnému. Kdo s překypující horlivostí oddává se činnosti vnější, ten sluje apoštolem; snad jest skutečně apoštolem, je-li tu kromě zevní činnosti i vnitřní kvas. Ale uzavře-li se mladý muž neb dvacetiletá dívka za mřížku neb do cely klášterní, pobouří se celé okolí a nejhovívavější řeknou: „Nač oddávati se tak neužitečné nečinnosti, když ve světě jest tolik práce?“

Jak možno předem — a priori — za neužitečné považovati řehole, které se věnují životu nazíravému? Již od prvních věků křesťanstva zasvěcovali se asketé a panny zdrženlivosti, modlitbě a pokání. Církev nikdy nedovolila, aby ze tří způsobů života řeholního: nazíravého, činného a smíšeného — dána přednost druhým dvěma na úkor prvního. Nemáte-li po ruce starších pramenů,¹⁾ přečtěte si alespoň oba přísné listy papeže Lva XIII., jež odsuzují úsilí amerikanismu.²⁾

Církev vždy povzbuzovala a schvalovala život nazíravý a jemu přála. Svědčí o tom papežské listy, schvalující založení Karmelu, Kartuziánů a jiných. Choti Kristově chyběl by převzácný skvost, kdyby postrádala duší, zasvěcených téměř výhradně adoraci a chvále Boží.

Věřící celkem málo se zabývají tím, co bude v nebi naším jediným zaměstnáním: nazíráním na Boha. Proto Církev svatá touží, aby již zde na zemi vybraný blouček zasvětil se tomuto velkolepému dílu, které na věčnosti jest jedinou činností vyvolených Božích.

Když Bůh stvořil svět, chtěl, aby země každodenně k Jeho trůnu přinášela svůj díl adorace, chvály, díky a lásky. Kdo však vzdá Bohu onu adoraci, aby země měla příčinu trvati dále? Kdo vzdá náležitý Mu hold díky a lásky? Lidé zapomínají, nedbají, nemyslí. I musí zde býti duše, které soustřeďují své myšlenky na věci podstatné a nahra-

¹⁾ Odsouzení Wiklefa, bludů Pistojských atd. ²⁾ Kardinálu Gibbonsovi z 22. ledna 1899 a kardinálu Richardovi z 23. prosince 1900. Amerikanismus výlučně schvaluje ctnosti tak zvané činné.

zují, co lidé zanedbali a opomenuli. Komu jinému připadne ta úloha, ne-li na prvním místě duším kontemplativním?

Ach, kdyby to byla jen zanedbání — část negativní; ale jest zde i celý ohromný součet pozitivních urážek Božích: myšlenkami, žádostmi, slovy, skutky, rouháním, nečistotou, pohoršením a hříchy tajnými! Kdo odčiní to vše? Svět žije špatně a nekaje se za hříchy své. Kdo náhradou za pokažený svět bude se modlití a káti? Sodoma a Gomorra tonou v nepravostech. Bůh žádá, aby spravedliví se káli. Jeho smírné požadavky nesahají daleko. Napřed chce sto spravedlivých. Není jich. Slevuje na padesát. Ani těch není. A Bůh žádá méně a méně, až spokojuje se s dvaceti, ano, s desíti. Ale i to jest mnoho. Byl by skutečně pro deset spravedlivých ušetřil hříšných měst. Dnes Sodoma a Gomorra jsou drzejší než kdy jindy. Ale vždy jest potřebí oněch desíti spravedlivých. Jinak hrozí záhuba. Oněmi desíti spravedlivými jsou ovšem dobří křesťané, o tom není pochyby, ale na prvním místě jsou to naše Karmelitky, Klarisky, naši Kartuziáni, řeholnice Smírné náhrady, Adorace a jiných, jejichž výlučným cílem jest vrhati každodenně na váhy Boží spravedlnosti své modlitby i svá utrpení.

Na počátku revoluce žilo ve Francii na 12.000 kontemplativních řeholnic. Když se tázali po účelu jejich řádu, odpověděly s pokornou, ale i hrdou stručností: „Modlití se.“ Zástupy se rozčilují, ony se modlí; filosofové píší, ony se modlí; bezbožné hlasy ozývají se vždy mocněji — ony pokračují ve své modlitbě.

„Modlí se v kůru, modlí se ve své cele, modlí se slovy, modlí se obětí svých náklonností, modlí se svým trpícím tělem, modlí se pokornou službou; oběťují se s radostným srdcem; silně a mocně pod širokým dechem věčnosti se zdvihají a zdvihají zemi, a důvěrným obcováním s Bohem vykupují hříchy světa.“¹⁾

Ach, kdyby Kartuziáni — a vůbec všichni kontemplativní — vstupovali do kláštera jedině proto, aby spasili vlastní duši, snad by právem stihla je výčitka egoismu. Jinak jest to jejich přesné právo a dostatečný důvod jejich rozhodnutí. Nejčastěji vliv na povolání do řádů nazíravých má touha po spáse duší. Tu neb onu duši snad přimněl ohled více osobní, ale u většiny, jak jednotlivců tak i řeholí,

¹⁾ De la Gorce: Náboženské dějiny za francouzské revoluce I., strana 79 – 80.

život modlitby a pokání má jasně vytknutý cíl apoštolský a dobyvatelský.

Nazíravé duše uchylují se do samoty, ne snad aby měly pokoj od světa, ale aby svět jimi došel pokoje. To není dílo egoismu, ale dílo hluboce společenské.

Na prvním místě svou úlohou záchrannou.

Hello pověděl s obvyklou svou drsností: „Nepotřebujeme duší nazíravých! Nepotřebujeme rovněž hromosvodů na střechách.“ Vpravdě, v den, kdy nebude na světě hromosvodů, zda bude svět ještě existovati?

Když ohromný požár ohrožoval město Catanii, nadarmo užito všech lidských prostředků. Plameny postupovaly vítězně vpřed. Tu vzpomněli si obyvatelé na svou krajanku sicilskou, svatou Agathu, která městu odkázala svůj panenský závoj. Přinesše jej, rozestřeli proti plamenům, které v téže chvíli se zastavily.

Nazíravé duše nejen chrání před nebezpečím, ale i účinně pomáhají. „Svou modlitbou musíte spasiti duše“, učila svatá Terezie své dcery.¹⁾ To pochopila dobře svatá Terezie od Ježíška. „Prodlévajíc v nebi, chci dobře činiti na zemi.“ Mluvila o nebi tam nahoře. Platilo však to již o jejím nebi zde na zemi, o Karmelu.

Ale více ještě. Čím více povznáš se duše v mystickém nazírání, tím mocněji v jejím duchovním životě vystupuje touha po spáse duší. Myšlenka na Boha proto jí neopouští, naopak nabývá tím větší jasnosti, šířky a hloubky. Její láska k Pánu Ježíši nedovede odloučiti Krista od Jeho údů.

Milujíc — snad požívá — ovšem se všemi ohavami, spojenými nerozlučně s tímto bolestným požitkem — ale ještě více ji bolí, že jediný předmět její lásky není dosti milován.

Čím více poznává, že Bůh jest všechno, tím více se rmoutí, že svět považuje Boha za tak málo nebo za nic, proto s tím větším úsilím modlí se za svět.

Kdo však život nazíravý považují za jakýsi druh vybroušeného buddhismu, jenž noře se v sobecké úvahy my-

¹⁾ Již v první kapitole své „Cesty dokonalosti“ ukazuje světice své stanovisko: „Zvěděvši, v jakém smutném stavu ocitla se Francie úsilím Lutheránů, zatoužila jsem vroucně obětovati tisíc životů na záchranu jediné duše, jichž tolik hyne. I zdálo se mi, že bychom pomohly Božskému Mistru, kdybychom se zasvětily modlitbě za kazatelé a učence, kteří hájí svatou Církev. Proto nás Pán zde shromáždil, to jest jediným našim povoláním.“

stické, nedbá o ubohé lidstvo a lhostejně se k němu chová, ten neví o čem mluví.

2.

Mnozí v teorii uznávají jak prospěšný jest život rozjímavý, ale přece si myslí z ohledu na časové potřeby, na obtíže nynější doby, na nezbytný úsilovný boj proti nepřátelům svaté Církve, že ten lépe činí, kdo volí raději činný život řeholní než nazíravý.

Není-li skutečně pravou zbabělostí — uzavřít se ve své cele s knihou, krucifixem neb nástroji kajícími, zatím kdy není, kdo by vyučoval mládež a ošetřoval nemocné?

Dozajista vzrůstají úžasnou měrou potřeby činné práce apoštolské. Nedostává se katechetů, učitelů, učitelek; na všech stranách rodí se nové podniky katolické. Není však dělníků.

Leč všichni nemají potřebných schopností k činnému apoštolátu. Onen mladý muž na příklad bude výtečným řeholníkem kontemplativním, ale neví se, co by si počal s bujnými hochy. Tato mladá dívka zaujme výborně své místo za mřížkou klášterní, ale v životě činném vykoná málo nebo snad nic.

Ostatně život modlitby má, ne-li větší, přece zvláštní požadavky a proto nevábí příliš velkého množství, že by se tím ublížilo řeholím činným.

Budiž! Ale nepříhodí se dosti často, že ten neb onen řeholník kontemplativní byl by výtečným duchovním pastýřem, že ona řeholnice kontemplativní by dobře řídila v činné řeholi pracovnu, útulek, snad byla by i vynikající učitelkou?

O tom není pochyby. Co však káže povinnost v takovém případě?

O tom nechť rozhodne každý sám se svolením zkušeného duchovního vůdce. Takové případy jsou však ojedinělé.

Ve skutečnosti není rozporu mezi životem činným a nazíravým, jakoby jeden prospíval duším a druhý ne. Jest to vlastně týž život apoštolský o různé dvojí formě činnosti. První vykazuje činnost bezprostřední a blízkou, druhý činnost vzdálenější, ale neméně účinnou.

„Máme tak málo apoštolů. A ještě vy chcete opustiti bojiště? Rozhlédněte se, kolik všude jest práce! Podívejte se tam na staveniště! Tam na vinici!“

Ovšem vím, že nedostává se dělníků. Vidím to a rmoutím se. Odcházím, ne abych se osamotnil, ale abych pomáhal při práci. Vy budete pracovati bojem a já modlitbou. Již Božský Mistr předpověděl obojí druh dělníků, když řekl: „Žeň jest bílá... Proste Pána žní, aby poslal dělníky!“¹⁾

Nazrávají nejen zajišťují činným apoštolům svou modlitbou nový dorost, ale z velké části vyprošují jim i plodnost v práci apoštolské.

Jediným nástrojem každého dobra apoštolského: obrácení od zlého k dobrému, od dobrého k lepšímu, od lepšího k ctnostem dokonalým — jest milost Boží. Velkým prostředkem k vyprošení milosti — se zevním apoštolátem, o němž jsme již mluvili, i s apoštolátem oběti, o kterém záhy promluvíme — jest modlitba. Tam, kde jest maximum modlitby, tam jest i maximum Božího vlivu, tam usnadněno i maximum dobra. Ovšem, nejeden kon apoštolův působí *ex opere operato*, to jest mocí svátosti a nikoli mocí toho, kdo svátost udílí. Ale i tam, kde obřad působí sám sebou bez ohledu na smýšlení přísluhovatele, vždy přece ctnostný život sluhy Božího bude živlem apoštolského úspěchu. Lidé upozorují okamžitě, zda muž, který k nim mluví, jest mužem Božím. Hned vidí, zda na jeho čele jest něco z onoho jasu, jímž zářila tvář Mojžíšova, když sestupoval s hory Sinai. Věřící i nevěřící vycítí, zda v slově je modlitba. Není-li jí, jaký užitek mohou vydati hluchá slova?

Nuže, kdo v slovo apoštolovo vloží potřebnou modlitbu? Na prvním místě ovšem apoštol sám; ale jak nesmírně získá, jestli ti, kteří z povolání obcují s Bohem, jestliže duše, zasvěcené rozjímání a chvále Boží, dvacet, padesát i sto procent dodají jeho modlitbě i její účinnosti?

V úchvatných slovech líčí autor „Neviditelného Světla“ svou návštěvu v jistém přísném klášteře. Za večera vchází do klášterní kaple, odkudž vznášejí se k Bohu ustavičné přímluvné modlitby. Za mřížkou klečí řeholnice a modlí se.

¹⁾ Svatá Terezie žádala na svých dcerách, aby modlily se hlavně za kněžstvo. „Vidím potřeby svaté Církve“, pravila, „i tak mne dojmají, že zdálo by se mi výsměchem, kdybych se rmoutila nad číms jiným.“

O padesát let později před novým rozkvětem kněžstva ve Francii řekl svatý Vincenc z Pauly: „Tuto velkou změnu děkujeme snad jedině tě velké světici.“

Více tuší ji než vidí, ale zřejmě poznává, že tu neznámou ženu spojuje se svalostánkem živé pouto — podobně jako spojena jsou dvě kola, z nichž je-li jedno uvedeno v pohyb, začne se hned i druhé hýbat.

„Cítil jsem, že ty temné obrysy neznámé řeholnice klečí v středišti světa skutečností a sil, kde každý pohyb srdce i rtů rozhoduje o lidských osudech. Z hlubokého klidu této kaple sálají paprsky duchovní moci, a jejich nesmírná síla zasahovala i ty největší dálky. Duše plesaly radostí, jakmile dostihla jich úsilná vůle této tmavé postavy. Jiné duše, které téže chvíle opustily tělo, nesený paprsky této vůle, klesly na prahu nesmrtelného života zachráněny k nohám Božského Spasitele.“

„Po této klečící řeholnici přijde druhá a rovněž jako první vsype do pokladnice Obcování svatých svůj díl modlitby. Po ní přijde třetí — a řetěz bude bez přetržení postupovati dál a dále — leda že by nějaký hrubý člověk — jménem svobody a veřejného prospěchu — vypudil těchto nezbytných pracovníků na díle nejpotřebnější.“

Každý pravý apoštol, jenž ví, jakou cenu má lidská duše, jak důležitá jest věčná spása, jak potřebují duše Ježíše Krista, jenž osobně zakusil, jak lidské srdce způsobem více nepodobným dovede vzdorovati láskyplnému vábení Božmu, ten cítí hluboce, jak sám zmůže málo, i jak potřebuje pomoci druhého, aby pohnouti mohl tím balvanem, ježž nic nedovede zkrusiti, aby v té tvrdé žule našel aspoň žilku, aby dopídl se nějakého přístupu k té uzavřenosti, tak žárlivě strážené! Chce obrátit — ale všecko úsilí marné; bije do té tvrdé skály, ale nic z ní nevyprýští. Nic! Ohrada nepovoluje. Hleďte, jak všechny střely výsměšně sploštělé hromadí se u paty té nepřístupné hradby!

A přece Božský Mistr řekl: „Proste a bude vám dáno! Tlucte a bude vám otevřeno...! Začkoli budete prositi Otce ve jménu Mému, dá vám...“ Toť pravda; ale má modlitba jest příliš samotná. Třeba dodati jí síly množstvím jiných modliteb.

Hle, tu začíná vítězný vstup duší rozjímaných, duší modlitby.

„Myslím, že kdo se modlí, více prospívají světu, než kdo bojují“, psal jistý znamenitý státník; „je-li ve světě hůře, dojísta jedině proto, že lidé více bojují než se modlí.“

A ještě: „Pro mne ideálem života jest život klášterní.“¹⁾
Ještě několik slov „pro ty, kdo jsou povoláni.“

Chce-li kdo vzdáti náležitou čest životu nazíravému, musí se míti na pozoru, aby v ničem neublížil zásluhám a účinnosti zevní práce apoštolské. Je potřebí rukou na hoře k nebi zdvižených, potřebí však též rukou na rovině udatně bojujících. Potřebujeme nezbytně činných apoštolů, učitelů, ošetřovatelek. Potřebujeme jich nutně a velmi mnoho. P. Hulst psal sice své sestře, která vstoupila do řehole Smírné adorace: „Věř mi, že povoláním svým jste nejužitečnějšími, snad jediné užitečnými apoštoly. Tato myšlenka vždy mne ovládne, kdykoliv má mysl klesá při bezvýsledné práci v tomto odpadlém městě.“ Tu však nesmíme zapomenouti, že nezkušená horlivost narazí nejednou na mělkou skutečnost a proto též častěji potká se s nezdarem, jenž jinak nemálo posvěcuje práci apoštolskou. Každá činnost ve svaté Církvi má svou vztažnou důležitost. Každá jest až příliš krásná, než aby mohla žárliti na svou sousedku.

Nepusťme s myslí této malé poznámky a pak obdivujme se i nezbytně potřebné zevní práci apoštolské, i nedostižné plodnosti života nazíravého,²⁾ i účinnosti jeho v boji dobra se zlem.

„Celé to nesmírné loďstvo modliteb a pokání usilovně na mne doráží“; jsou to modlitby všech dítek Otce nebeského. V jejich čele modlitba Synova, „za níž následují panská dvojveslí Ave Maria. Chápete, jak vůči nim jsem bezbranným. Jak bych mohl odolati? Můj Syn pověděl jim všechno. A nejen to, ale za doby, kdy žil v čase, postavil se sám v jejich čelo“.

Tak podle Péguga mluví Otec nebeský, a věru, že přesně dogmaticky.

Srdce Otcovo ani nemůže dlouho odolávati pronikavé účinnosti tolika modliteb, jež plynou tiše, majíce v čele modlitbu Ježíše Krista. Budťež požehnány, vy duše, které u stupňů svatostánku neb monstrance spojuje vroucí vítězná modlitba apoštolská!

A ty, posměvači, jenž pachtíš se pouze za zábavami, věz, že kdyby za onou mřížkou, v oné komůrce neb onom

¹⁾ Donoso Cortes: Dila II., strana 124. ²⁾ I mimo klášter žijí duše, jež znají úžasnou plodnost Apoštolátu modlitby. Zde běheme život nazíravý nejen v přesném smyslu, ale i v nejširším. Duše, které se oddávají modlitbě apoštolské, nejsou pouze v klášterích.

roztomilém pokojíku nebylo nikoho, kdy by se modlil za tebe a náhradou za tebe, již dávno by na onom místě, kde stojíš nyní a zdráv, nic jiného nebylo než mrtvé moře. Jaká radost čeká nás v nebi, až se dovíme, co vděčí svět těmto svým ukrytým a neznámým spasitelům.

Kniha třetí: Apoštolát oběti.

Kapitola I. Podklad doktrinální.

1. Každý křesťan může svým utrpením apoštolsky pracovat.
2. Každý křesťan má svému utrpení dáti apoštolský dosah.
3. Zadosťučnění, zástupnictví, solidarnost.

1.

„Poučujeme duše slovem“, říkal P. Chevrier, „ale spasíme je pouze utrpením“. Dojista, oběť působí apoštolsky ještě více než modlitba. Modlitba jen tehdy jest úrodná, zrosíme-li ji krupějí krve.

Apoštolát pouze slovní zřídka vniká až do hloubi srdce. Lidská svoboda, jež dovede odporovati Bohu, i Jeho dojemnému vábení, dovede tím více se opřítí lidskému slovu. Nepřemožitelně vítěznou zbraní jest oběť.

Jistý kněz stěžoval si svatému faráři z Arcu, že marné jest všechno jeho úsilí o obrácení lhostejné osady. „Zkusil jste opravdu již všechno? Postil jste se? Nosil jste žíněný oděv? Bičoval jste se? Dokud jste netrpěl za své ovečky, nemůžete říci, že jste všechno zkusil, abyste je k Bohu přivedl.“ Tak mluví světec. Utrpení jest onen peníz, jímž kupujeme sílu a moc.

Oběť nejen ve smyslu fysického utrpení, ale ve významu nejširším – jest nejlepším prostředkem výkupným; tak hlásá příklad samého Pána Ježíše.

K naší spáse užíval měrou přehojnou zevní práce apoštolské i modlitby. Ale vrcholem Své vykupitelské činnosti učinil Kalvarii.

Podle práva i nejnepatrnější Jeho čin mohl nás vykoupiti, ale ve skutečnosti stal se Kříž hlavním nástrojem spásy. „Sine sanguinis effusione, non fit remissio.“ „Bez prolití krve Beránkovy nedošli bychom odpuštění.“¹⁾ Díky výkupnému prolití vše bylo obnoveno. „Christum opportuit pati.“²⁾ Jen obětí stal se Kristus naším prostředníkem, „per sanguinem crucis eius“.³⁾

Kříž vládne celým dějinám Kristovým, vládne i celým dějinám lidstva.

S vrcholu Golgoty tento svatý znak vykoupení vévodí všem věkům i národům. Odkudkoliv, byť i s největších dálek, obrátí člověk svůj zrak k této tajemné hoře, spatří na ní kříž, spatří i svaté tělo na kříži visící. Tento věčně Ukřižovaný Svou rozpjatou náručí nás chrání, i dává nám život.

Ale svatý kříž, ještě dříve než vztýčen byl na Kalvarii, chránil a spasil svět. Jeho stín znamením spásy stojí již u kolébky lidstva, ubohého rodícího se lidstva, jež zhřešilo, ale též uslyšelo příповěď vykoupení. Celý Starý Zákon žije v očekávání Mesiáše Osvoboditele. Utrpení s íbeného Emanuela vylíčeno již napřed tak dopodrobna, že i kdybychom neměli Evangelia, dověděli bychom se všeho od proroků; věděli bychom o celém Jeho Umučení, i o žluči, octě i nesešívané sukni, o níž u nohou kříže metán los.

Leč nejen proroci, zvláště Isaiáš, podrobně líčí bolesti svaté Oběti. „Vere languores nostros“, „Virum dolorum“; téměř na každé stránce Staré Úmluvy vystupuje předobraz, zvěstující trpícího Vykupitele: Abel, Isák, Josef, Job a všichni oni starozákonní svědkové a mučedníci, o nichž mluví svatý Pavel ve své epistole k Židům: „Aby dosáhli lepšího vzkříšení, nepřijali vysvobození; byli nataženi na mučidla, zakusili posměchy a bití, ano, i okovy a žaláře. Jedni byli kamenováni, druzí rozřezáni, mučením zkoušeni, mečem usmrceni. Chodili ve skopových a kozích kůžích, trpíce nedostatek, jsouce souženi a trápeni. Svět nebyl jich hoden.“ „Quibus dignus non erat mundus.“⁴⁾

¹⁾ Žid. IX. 22. ²⁾ Lukáš XXIV. 26; „Kristus musil trpěti.“ ³⁾ Kor. I. 14, Ef. I. 7. „Krví svého kříže.“ ⁴⁾ Žid. XI. 35—38.

Ti všichni zvěštovali Oběť. Za nedlouho řekneme, že ji doplňovali. Svými modlitbami a svatostí svého života vyprosili na Bohu, že ušetřil měst, krajů, ano, i celého světa; pro ně netrestal též lidské hříchy novou potopou.

Posléze po tolika proroctvích a předobrazech zjevuje se očekávaný Mesiáš. Narodil se. Již ve stáji betlémské dotýká se ho utrpení svými hořkými polibky. Později jako temný stín sleduje ho v Nazaretě. Egyptě, i ve veřejném životě. „Tota vita Christi crux“,¹⁾ až do oné chvíle, kdy umírá přibitý na kříži. Oběť na Kalvarii byla ustanovena od počátku světa. „Qui occisus est ab origine mundi.“²⁾ Nyní oběť dokonána. To není již předobraz, ale skutečnost, jež ovládala před tím všechno, nyní však vystupuje ve své milosrdné tragické evidenci.

Nechť člověk hledá Boha jakoukoliv cestou, všude, pronikne-li jen dosti daleko, narazí na kříž. Zdá se, že kříž zavírá obraz. Ale nikoliv. Křížem vystupujeme k Bohu. Z jeho spojených dřev možno utvořiti ohradu aneb žebřík. Třeba jen dobře použít obou vykupitelských břeven.

Tak Kristus první zahájil apoštolát utrpení, i ráčil chtít, aby na Jeho dráze apoštolské byl tento apoštolát ze všech neplodnější. Pravidlo toto platí pro každého učedníka Kristova.

Víme dobře, že všichni, které Mistr úzce spojil se Svým vykupitelským dílem, v poměrné míře jsou též přidružení Jeho vykupitelské Oběti.

Na prvním místě Maria, Prostřednice po boku Vykupitele, Dolorosa po boku Ukřižovaného. Snad jednou budeme moci povědět, do jakého stupně spolupracovala Maria na tajemství naší spáasy. Kristus jest jediný Prostředník,³⁾ ale Maria, více než kdo jiný, jest spolupracovnicí na spáse světa. Tragická proroctví předpovídají, že dítě bude znamením, jemuž bude odpíráno, že matčinu duši pronikne meč; proto u výkupné Oběti stojí sedmiboletná Matka a vedle toho, jenž sluje „Vir dolorum“, „Virgo dolorosissima“. Po Marii přidružuje Pán k dílu vykupitelskému Své apoštoly, odkud slibuje jim též větší úděl na kříži. Jednoho dne jim vyjevuje, co Ho čeká: „Syn člověka musí trpět, zavržen býti od starších a usmrčen.“ Ale apoštolové musí

¹⁾ Následování Krista. ²⁾ „Beránka zabitého od počátku světa.“ Zjev. XIII. 8. ³⁾ „Unus enim Deus, unus et mediator Dei et hominum, homo Christus Jesus.“ „Jeden jest Bůh, jeden Prostředník mezi Bohem a lidmi, člověk Kristus Ježíš.“ I. Tim. II. 5.

vědět, že třeba se Mistru připodobnit: „Kdo chce za mnou přijít, vezmi kříž svůj . . .“¹⁾ Jindy jim připomíná, že jak zacházeli s Mistrem, tak budou i s Jeho učedníky: „Není učedník nad Mistra svého. Jestli Mne pronásledovali, i vás budou pronásledovati.“²⁾ Tato slova provázela téměř udělení moci apoštolské: „A Já jsem vás vyvolil, abyste šli a přinášeli užitek, a užitek váš aby zůstával“³⁾ Jasný důkaz, že pronásledování a soužení jsou nerozlučně spojena s plodnou prací apoštolskou.

Několik dalších veršů potvrzuje tuto pravdu a obsahuje zároveň drahocenné povzbuzení. „Na světě“, praví Pán, „budete mít soužení, ale důvěřujte; Já jsem přemohl svět.“⁴⁾

To bylo teprve jen zaslíbení. Ale dějiny Církve svědčí, že nebylo marné, že se dřevem suchým zacházeno stejně jako se dřevem zeleným. Církev rodí se v krvi.

„Kam jdeš, Pane?“ táže se svatý Petr Krista Pána, který se mu zjevil na cestě z Říma vedoucí. „Jdu do Říma opět se dáti ukřižovati“, odpověděl Mistr. Nástupcové svatého Petra dobře si to pamatovali; papežové prvních tří věků, až na malé výjimky, zemřeli všichni smrtí mučednickou.

Kdekoliv za pozdějších věků ukázala se úrodná práce apoštolská, nebylo třeba hledati příčiny. V oněch krajinách tekla krev. Netekla vždy skutečná krev, ale aspoň krev vnitřní oběti.

Při každém zrození platí táž slova: „In dolore paries“. Zrození těla neb duše není nikdy bez bolesti. Podobně jest při každém zúrodnění: „Nisi granum frumenti.“ „Nepadne-li zrnko pšeničné do země.“ Zrnko musí zemřít, chce-li vyklíčit.

2.

Duši hluboce křesťanské nepostačí teorie, že oběti možno spasiti duše; z hloubi srdce touží po jejím uskutečnění.

Důvod k tomu sám se vnucuje a vždy týž.

Ukazuje-li Pán Ježíš Svým příkladem, jak možno se bezapřením pracovati na spáse světa, dožaduje toho usilovně naše spojení s Ním.

¹⁾ Mat. XVI. 24. ²⁾ Jan XV. 20. ³⁾ Jan XV. 16. ⁴⁾ Jan XVI. 35.

Ježíš Kristus jest Spasitelem světa. Ježíš Kristus samojediný, ano, ale nezapomínejme, že Ježíš Kristus celý, tedy nejen hlava, ale i ú d o v é. Důsledně tedy spasitelem světa jest ka ž d ý z n á s — ovšem jen jistou měrou, kterou bude třeba blíže určití, o které však nelze pochybovati.

Je-li dokázáno, že Božský Spasitel vykoupil nás hlavně Svou obětí, jsme podle práva všichni vloučeni v tuto Jeho výkupnou oběť.

Svatým křtem jsme spojeni s osobou Božského Spasitele, tím však přidružení jsme též k Jeho dílu. Co jest Jeho dílem? Vykoupení, a sice vykoupení obětí.

Křesťan z nevědomosti neb zbabělosti může uniknouti této logice; ale věrou jest zavázán.

Kristus jest Spasitelem.

Spasitelem stal se obětí.

Každý křesťan jest částí Spasitele světa.

Tedy právem přináleží mu účast na oběti.

Křesťanské umrtvení může míti různý důvod, různý účel.

Řekne se na příklad: „Přemáhejte se, neb musíte se vystříhati pokušení, varovati se ho; musíte si vychovati charakter.“ Toť dojista velmi potřebné.

Jindy slyšíte: „Cvičte se v obětavosti; klesl jste, hřích žádá pokání.“ Totéž jest velmi dobře. — Ale bude rovněž dobře, postoupíme-li dále za tato úzká osobní hlediska, rozšíříme-li obzory a duším, které dovedou chápati, otevřeme velkolepé perspektivy oběti za bližního.

Kříž spasil svět. Kříž psaný velkým písmenem, toť Kříž Kristův; kříž psaný malým písmenem, toť náš kříž.

Obecná mluva dosahuje tu netušené hloubky. I nejnepatrnější utrpení, které přijímáme tak, jak máme přijati, nazývá vykupitelským jménem „k ř í ž“.

V lesíku caureském postaven plukovníkovi Driantovi dojemný pomník Symbolická jeho hodnota převyšuje daleko význam epizody, kterou umělec zvěčnil v granitu. Na žulovém podstavci zdvihá veliký kříž, zaujímaje téměř celou jeho šířku. Níže vyrůstá ze žuly množství malých křížů: oběť udatného velitele a oběť udatných jeho myslivců — rozhodly bitvu.

Ale jak mnohem pravdivější jest — s potřebnou změnou, již každý uhodne — vykupitelské spojení dvojí oběti Krista a s Ním spojených křesťanů.

Vojevůdce nezvítězí nikdy bez vojnů. Kristus však nikoho nepotřeboval.¹⁾ Proto praví svatý Pavel, a s ním každý, kdo jest velkodušný: „Doplňuji na mém těle, čeho se nedostává utrpení Kristovu pro Jeho tělo (mystické), kterým jest Církev“²⁾ Křesťana, který jest v milosti Boží, stihne na příklad velké soužení. Pochopil-li dobře své povolání křesťanské, může a má se považovati za něco z Krista, za částčku kříže, za úd ukřižovaného Pána Ježíše. Pro úzké s ním spojení jest Jeho utrpení plodné a úrodné. Přijal-li je s odevzdaností a objal-li je s láskou, vyklíčí z tohoto soužení nová vykoupení.

„Nemocný křesťan není jen pasivní; jest sice obětí, ale i činitelem; jest sice ochromen, ale v řádu nadpřirozeném jest hybnou silou. Přijal-li své utrpení a snášel-li je s myslí hluboce křesťanskou, prýští z jeho nemoci síla a moc, i může říci s apoštolem: „Cum infirmor, tunc potens sum; a není-li skutečně svým způsobem i Kristem, když bolestmi svými pracuje na spáse duší?“³⁾

Kdo cestuje v aeroplánu a vznáší se nad městy a vesnicemi, dojistu si všimne, jak nápadně výraznou podobu kříže tvoří svým půdorysem ve středu měst naše kostely a chrámy katedrální. Uprostřed množství stísněných skromných čtyřúhelníků zdvihá se imposantní stavba domu Božího, rýsující na pěkném prostranném místě znak našeho vykoupení. Hic domus Dei. Hle, toť chrám Boží! S výše vždy se pozná kostel po tomto tvaru kříže.

I křesťan jest chrámem Božím. Pán, jenž hledí na nás s výsosti nebes, s láskou poznává v nás bezpečné znamení domu Božího obraz kříže.

Ne snad, že by Ho těšilo naše soužení; Jeho sláva nepotřebuje našich bolestí, které v Jeho radostné tvorstvo uvedly jediné naše chyby, naše neprozřetelnost, a jež nijak nevystupovaly na prvotním plátně Toho, který jest mořem nestvořeného blaha. Ale Jeho láska propůjčuje i našim nezbytným utrpením důstojnost nekonečnou, neb v nich vidí světlý obraz Ježíše Krista a Jeho výkupného utrpení.

Též Synovi záleží na tom, aby v údech svého mystického těla mohl obětovati Otci pokračování Svého utrpení. Sám v oslaveném těle nemůže již trpěti, neb „Kristus, jenž vstal z mrtvých, netrpí a neumírá“; ale ke slávě Otce Svého

¹⁾ Již výše pověděno, jaká část přináleží Hlavě a jaká údům

²⁾ Kolos. I. 24. ³⁾ Goyan: Kolem sociálního katolicismu. I. Strana 76.

a pro naše vykoupení chce trpět v osobě Svých údů, druhých Ježíšů trpících a ukřižovaných, a tak pokračovati až do konce světa ve Svém láskyplném Utrpení.“¹⁾

Ježíš, hlava mystického těla, vstoupil na nebesa. Jeho živí údové zůstávají na zemi. Pokračují v Ježíši Kristu. Mohou li však jinak v Něm pokračovati, než jak začal On sám? Kristus utrpením spasil svět. Kristův úd též nemůže jinak spasiti svět než utrpením.

3.

Tu však zhusta narážíme na námitku, námitku proti tak zvané spravedlnosti mstící.

Řekne se: Proč porušení pořádku žádá odčinění, a v případě odmítnutí téhož i trestu, když tím vlastně působí se jen nový nepořádek? Co má znamenati neplodné utrpení, zlo jen pro zlo ctěné, jež pouze trestá, ale neuzdravuje?

Nedivme se tomuto útoku na ideu zadostiučinění, zejména na ideu trestu, jež odsuzuje člověka k utrpení. — Člověk hrozí se bolesti a vždy se hledí přesvědčiti, že nemá se ho dotýkat, aby s tím větším právem mohl je se sebe setřásti.

Že však Bůh skutečně dožaduje se zadostiučinění, nepřekvapí těch, jimž vrozena jest idea spravedlnosti. Již dítě chápe dobře, že po nedovolené a hříšné rozkoši nastupuje trest. Trest bolí, ale dítě cítí, že ho zasloužilo. V podobném případě soudí stejně každý přímý a zdravý rozum. Cit se bouří, ale cos hlubšího v člověku schvaluje a uznává.

Ostatně jedná se tu o cos více, než o pouhou psychologii, byť i sebe bezpečnější.

Theologie učí, že v hříchu třeba rozeznávati dvoji živel: nedovolenou rozkoš osobní a urážku Boží. Kdyby Bůh za hříšnou rozkoš nežádal dostiučinění, jakou úlohu by vlastně měl? Bůh jest dobrý, nekonečně dobrý. Ale nutně musí býti i spravedlivý, nekonečně spravedlivý, jinak by nebyl Bohem. Nejvyšší nebyl by Nejvyšším, kdyby netrestal.

Obtíž vzniká pouze našim velmi mělkým ponětím o hříchu.

Přihlédněme blíže! Co jest hřích? Člověk stojí mezi Nejvyšším, který jest nad ním a jenž rozkazuje, a mezi nejnižším, které jest v něm a jež se vzpírá, dává přednost své libůstce před svrchovanou vůlí Boží. Dává přednost své nicotné vůli před vůlí nekonečnou. Považuje Boha za

¹⁾ Lyonard: Apoštolát utrpení, kapitola VI.

nic. Prakticky ničí Boha. Jeho kon jest Bohovraždou, ve výsledku sice zřejmě neúčinnou, ale v principu výslovnou. Nejjednodušší spravedlnost dožaduje se odčinění.

Tedy dostiučinění, hudiž! Ale zde jest cosi více — jest zde zástupnictví.

Přísná spravedlnost žádá, abychom odpykali každý z našich hříchů. Vinník musí platiti za vinníka. Víme však, že zákon milosrdenství objímá svět.

Ale účet musí býti vyrovnán. Ano, bude zaplacen. Nevinnost však bude platiti za zločin.

Vůči takovému dogmatu rozum se nebouří, ale odkládá zbraň.

Proč převoditelnost všude jinde připuštěná, měla by zde býti odsouzena?

Odepře-li vinník zadostiučinění neb nemůže-li zločinu odpykati, má Bůh se považovati za přemožena, má se s tím spokojiti? Zda tohoto bídníka nemůže kdosi jiný z pouhé lásky vykoupiti?

Lidskost, jež nenávidí nespravedlnosti, připouští, ano, i oslavuje ideu spravedlnosti, jež platí za vinníka. Ten neb onen krátkozraký filosof bude pobouřen. Ale křesťan zná výborně ideu mystické smírné náhrady.

Již na počátku bible se dočítáme, jak Bůh za Sodomu a Gomorru žádal věrnost několika spravedlivých.

Tak bude vždycky, kdykoliv bude třeba vyprositi hřšným odpuštění a spravedlivým nové milosti. Potřebuje snad Církev neb některá její část zvláštních milostí? Bůh vždy dovede si vzbuditi apoštoly bolesti. Za rozkolu avignonského volí Kateřinu Sienskou; při obaově řádu dominikánského velkodušnou Matku Marii Dominiku-Kláru ze svatého Kříže, která snad ke zdaru díla více přispěla než sám původce jeho, P. Lacordaire.

Jedná-li se o pokání za Alexandra VI., jest tu Maria Henriquez, jest tu i svatý František Borgiáš. Za milostníci Ludvíka XIV. obětuje svou krásu i své vlasy Isabela de la Valliere, která u věku 16 let vstupuje do řádu svatě Voršily, a přísným kajícím životem vymůže na nebi obrácení své neteře, tak smutně proslavené.

V museu bruselském poutá hluboce obraz Rubensův: V pozadí jest viděti hořící město; vpředu neurvalí žoldnéři pronásledují ženy, které vrhají se do rybníka.

Bůh chce již již trestati bezbožný svět. Ale jest tu svatý František z Assisi. Jeho zraněné ruce objímají světovou kouli. Ruka Boží k trestu se zdvihající zastavuje se u překážky snad nepatrné, ale nepřemožitelné: u zraněných krvácejících rukou Serafína z Alvernu.

Ale na ochranu a vykoupení světa máme cosi vzácnějšího než všechny tyto nevinné a svaté duše. Máme Nej-spravedlivějšího, máme božského Ukřižovaného — Ježíše Krista.

„*Statera facta corporis.*“ „Ty těla Páně závaží.“ Kříž jest smírným nástrojem — zpívá hymna *Vexilla Regis*. Velkolepý stín jeho dvou příčných břeven ve formě vahadla výborně vystihuje potřebu rovnováhy. Zde však dostiučinění stupňuje se až ke smrti mučednické. Zločin člověka dovolává se smrti Bohočlověka.

Hřích, jak jsme řekli, jest jistým druhem Bohovraždy účinným a zároveň i bezmocným. Poněvadž člověk hříchem chtěl dobrovolně zničiti Boha, žádá spravedlnost, aby Bůh dobrovolně zničil člověka. Může-li však člověk smrtí svou odčinit zničení Boha, které zamýšlel svým hříchem?

Tuto záhadu rozluští smrt Bohočlověka. Bude mít cenu lidskou — neb ji vytrpí člověk, ale bude mít i cenu božskou, poněvadž ten člověk jest i Bůh. Takové odčinění bude přísné a úplné, ano, ještě více, bude hojné, přebohaté.

Tu vystupuje ještě třetí div.

Nejen z adostiučinění, nejen smírné zástupnictví, ale i solidarita, vzájemná účast. Ježíš vzal na Sebe prevelikou část; ale z lásky k nám dovolává se i naši částky. Přidruží si nás k velkému dílu vykoupení duší. Spása světa tedy nebude dílem jediné osoby, byť to byl i Syn Panny, Syn věčného Otce. Spása světa bude dílem velkého sdružení křesťanského: Krista a spojených s Ním křesťanů. I ten poslední z věřících, je-li jen živým údem Kristovým a má-li srdce dosti veliké, aby s láskou pamatoval i na jiné údy Kristovy, může každým svým křížkem přispěti ke spase duší.

Theologické pojednání o Bohu Vykupiteli, pojatá v celém dosahu, vykazuje dvě části. První: Jak věčné Slovo přijalo člověčenství, aby spasilo svět. Druhou: Jak žádá v lidské přirozenosti každého z nás pokračovati na Svém díle.

Aneb jinak řečeno: Vykoupení v Kristu-Hlavě; vykoupení v údech. Žádný křesťan nemá se vymlouvatí neznalostí ani první, ani druhé části.

Ale Bohužel, kolik křesťanů ví, že tak daleko sahají požadavky života křesťanského? Kdo pamatuje, že má pokračovati v Ježíši Kristu, že má sdíleti s Ním Jeho obět a ji dovršiti?

Poněvadž však mnozí nedbají neb hledí vymknouti se této povinnosti, proto žádá Pán na několika pozornějších a velkodušnějších, aby větší měrou účastnili se na vykupitelském díle. Žádá hlubší a dalekosáhlejší apoštolát utrpení.

„Jsem spravedlivý“, řekl Božský Spasitel k Terezii Durnerinové; „když duše vykonala svou osobní úlohu, jest zbývající její pokání mým božským jménem. I spojuji je se Svými nekonečnými zásluhami a obohativ je silou Svého výkupného utrpení i utrpení Svých vyvolených, nabývám tak pokladu, jež střežím žárlivě. V tom třeba hledati příčinu velkého utrpení, jež život Mých vyvolených činí neustálé mučednictvím. Poněvadž soudím vše podle Svých božských záměrů, poháním práci a rozmnožuji bolest. Kolik práce jest zapotřebí, aby v naší ubohé smrtelnosti mohl vyklíčiti život božský“. Povzbuzena takovými vnitřními slovy, zvolala zakladatelka „Přátel chudiny“: „Ach, kde jsou duše nejen soucitné, ale i velkodušné, jež touží pokáním dokázati svou lásku k Pánu Ježíši? Potřebujeme jich, abychom probudili duše, spící ve své změkčilosti a v sobeckém blahobytu. Potřebujeme obětí! Ježíš je hledá. Sám nemůže již trpěti ve Svém oslaveném těle; proto Jeho láskou zraněné Srdce hledá duše, v nichž by mohl čerpati čeho potřebuje ke vzkříšení tolika mrtvých, jež spí ve strašných hrobech.“ „Nastala rozhodná chvíle. Dobří mnoho vytrpěli a jejich volání dosáhlo již téměř milosrdenství. Ale k definitivnímu vítězství Ježíše-Hostie potřebí jest dobrovolných mučedníků lásky. Váhy milosrdenství čekají na hrdinné oběti duší spravedlivých. Jen za tuto cenu možno vyhnouti se strašným pohromám, jimiž nepřátelé vyhrožují.“¹⁾

„Budme oněmi hostiemi, v nichž Ježíš dovršuje Své utrpení a jimiž jistým způsobem chce vykoupiti svět, hynoucí v nepravostech!“

¹⁾ Hamez: Terezie Durnerizavá, strana 483 a 510.

V následující kapitole uvidíme ony dobrovolné oběti, které Pán Bůh umí si tak dobře vybírat ke cti Svého Krista, na záchranu naší ubohé země a ke vzdělání svaté Církve.

Kapitola II.

Psychologické vysvětlení apoštolské oběti.

1. Poměrná řídkost a zároveň i hojnost duší apoštolsky trpících.
2. Jejich hybnou silou jest láska.
3. Námitky.

1.

Jsou duše modlitby, jsou, a ještě hoinější, duše činu. Ale málo jest duší, které jsou hotovy trpět. Královská cesta nemá mnoho králů a královen. Povolání k oběti bude vždy náležití k nejřidším, k nejtajemnějším a k nejvznešenějším.

A přece není tak řídké, jak by se zdálo na první pohled. Láska k utrpení budí vždy obdiv; pro ty, kdo vědí, jak instinktivně vyhýbá se člověk všeliké bolesti, zůstane vždy záhadou.

Objasníme poněkud tuto zdánlivou nesrovnalost.

Duše, které umějí trpět, nejsou četné, ale vždy přece jsou také duše.

Při pohledu na toliké utrpení, jež zalévá naši ubohou zemi, mohlo by se myslet, že takového bohatství bude aspoň dobře použito. Ale ve skutečnosti není tomu tak.

Křížů jest všude dosti. Ale není dosti duší, které dovedou z nich těžiti. Setkáme-li se tu a tam s některou, nemůžeme ji vůbec ani pochopiti; jsme jako u vytržení nad ní. A přece jaká škoda, máme-li tolik příležitosti k zásluze, tolik prostředků ke spáse nesčíslných a necháme-li to všecko přijíti na zmar!

Ještě kdybychom se mohli vyhnouti oběti. Ale nemožno; utrpení přímo se vnucuje. Již i mládí to zná dobře.

Malé děvčátko hořce se rozplakalo. I těšili je: „Podívej se, tvoje panenka nepláče . . .“ „Ne“, odpovědělo dítě s hloubkou, již samo netušilo, „kdyby byla živá, jistě by plakala“

Každý tedy musí trpěti, ale Bohu žel, jak málokdo umí z toho těžit.

Kolik křesťanů má tak živou víru, jako onen mladý nemocný, jenž psal svému příteli, stíženému jako on stále vzrůstajícím ochromením: „Řeknu-li osobám, které mne navštěvují, že nejsem nešťasten, že vůbec na každé dráze životní můžeme dojít štěstí, hledáme-li je tam, kde skutečně jest, totiž v Bohu, vidím údiv na jich tváři, někdy i leknutí, zda mi v hlavě trochu nepřeskočilo. Ach, věru, jak šťastné jsou duše, které chápají cenu i potřebu utrpení; nechť vzdávají za to Bohu nekonečné díky!“¹⁾

Kristus byl Židům pohoršením a pohanům bláznovstvím. Kolik křesťanů smýšlí jak oni lidé a pohané, o nichž mluví svatý Pavel, neb jak návštěvníci našeho mladého nemocného! Kolik — jak praví Následování — jdou ochotně za Ježíšem k Jordánu a na Tábor! Ale do Getsemane a na Kalvarii — to jest něco jiného.

Ach, kdyby všechny trpící duše znaly cenu a plodnost svých bolestí! Ach, kdyby věděly, jaká síla prýští i z nejt nepatrnějšího sebezapření, je-li spojeno s obětí Pána Ježíše!

„Kdyby Prozřetelnost ochromila mé ruce a nohy, mohl bych přece říci: trpím-li, pracuji s Pánem Ježíšem na díle vykupitelském. Duše ukrytá, která trpí a se modlí, jest často silnější a větší než slavný kazatel.“²⁾

Dobře to pochopily řehole, které ukrytou sebeobětí pracují na spáse světa.

„Jiné duše jsou jako apoštolové vrženy v zápas na bojišti. My však jsme hostiemi, ukrytými v Ježíši Kristu; s Ním, Jím a v Ném vykupujeme spásu světa.“³⁾

Jaké jest to vzácné umění Boží, jak účinná Kristova moc, že tak zázračně dovede změnit duše, jež přirozeně a z hloubi svého srdce hrozí se kříže, že nejen ho přijímají, ale i milují, ano i vyhledávají ho. Kde síla Nejvyššího jeví se ve svém maximum? Zdá se nám, že tuto.

A co praví skutečnost?

Mimo svět, někdy i ve světě, jsou nedostižné příklady sebeoběti.

Nahlédněme do dějin!

¹⁾ Pohledme, jak tato „šťastná“ duše píše o své nemoci v listě ze 17. února 1921: „Ochrnutí zvolna zasahuje ramena i rámě. Z kloubů, které ještě pracují, zbyly mi kotníky, klouby ruční a pravý loket. Vím již od roku 1919, že nemám naděje na uzdravení; od té doby žiji u velkém pokoji a v dokonalém klidu . . .“ ²⁾ Matka Maria z Ježíše, zakladatelka Dcer Srdce Ježíšova.

Vizte na příklad svatou Růženu z Viterba! „Žila jako poustevnice, obětující se ustavičně za Církev. Její život jest živým dokladem „Obcování Svatých“. Cítila hluboce své úzké spojení s velkým tělem svaté Církve, o němž mluví svatý Pavel; vědomí toho plnilo ji pokorou i hrdostí: pokorou, neb již u věku sedmi let toužila vzít na svá útlá ramena zodpovědnost za všechny hříchy, které ohrožovaly Církev; hrdostí, neb zdálo se jí, že příslušnost k Církvi dodává ceny jejímu životu, že solidárně sloučena je s ostatními křesťany, a že vzájemně se pronikají, i její malá bytost i souhrnná velká bytost mystického těla Kristova.“¹⁾

Za tento jediný příklad, který zachovaly péro i paměť lidská, kolik jiných vykazují dějiny, které nejsou napsány! Kdo zná tajemství lidského svědomí?

Divná věc! Hle, tu jest protestantka, jejíž víra přímo zavrhuje učení o převoditelnosti zásluh. Mladá dívka však trpí mnoho; život jí míjí v neustálé agonii. Píše: „Myslím, že z utrpení, které přijmeme s láskou, vyprýští velké Boží požehnání. Ale snad ještě více. Přijmeme-li svůj kříž dobrovolně a spojíme-li jej s křížem Kristovým, můžeme poněkud přispěti k definitivnímu vítězství dobra nad zlem.“²⁾

Táž řekla při jiné příležitosti: „Nemohu-li uskutečnit svého ideálu, chci aspoň zidealizovat svou skutečnost.“ Dojista ušlechtilé pojetí bolesti pomohlo jí zidealizovat tuto její skutečnost.

Ale nejkrásnější příklady hlubokého pochopení vykupitelské bolesti najdeme v lůně svaté Církve katolické — zvláště u duší, jež vnikly v ducha své svaté víry.³⁾

Tři mladé dívky, Magdalena, Ludvika a Karolina Clémentové, hotovily kostelní prádlo. Jedna z nich vložila do vyšívané pally, kterou při mši svaté tamní pan farář přikrýval kalich, následující listek: „Ó Ježíši, my všechny tři toužíme trpět jako Ty a s Tebou. Bij a nešetři nás! Učiň na nás zadosť Své spravedlnosti! Ale za to ušetř a spas ubohé hříšníky!“

Jiné čtyři dívky v sanatoriu villepinteském se rmoutily, že ostatní členové rodiny nejsou v pravé víře. Přemýšlely,

¹⁾ Goyau: Kolem sociálního katolicismu, II., strana 125–126. Huysmans na konci života svaté Lidviny uvádí ještě jiná jména. ²⁾ Adela Kammová zemřela po dlouhé a bolestné nemoci u věku 25 let. Její životopis napsal P. Seippel. ³⁾ Zajímavé podrobnosti uvádí J. P. Belin v „Apoštolátě nemocného Ludvíka Peyrota“, od něhož vyšla myšlenka „Svazu katolického nemocných.“

jak vyprositi na nebi vytoužené obrácení. „Neměly ničeho; i obětovaly své mladé životy. Označivše se jmény určitých květin, položily tajemnou kytici k nohám nejsvětější Panny. Od té doby nenazývaly se jinak než lilí, růží, fialkou a sedmikrásou. V kytici vadla květina po květině. Poslední byla utržena fialka.“¹⁾

Monsg. Gay v listě na svou sestru píše o pohromách, které stihly Pia IX. a mezi jiným píše: „To vše bude trvati jen do času, Bůh však ukrátká ho pro ustavičně k nebi vystupující modlitby a oběti.“ Na doklad vypravuje následující událost: „Ve Strasburku řídí několik dam dětskou pracovnu. V předvečer prvního svatého přijímání napadlo několika děvčátkům, aby se obětovaly Bohu za Francii. Dostavše dovolení, vykonaly svou oběť. Nazítří do sálu, kde byly shromážděny, vpadla bomba. Pět zabito a pět těžce raněno. Trpěly hrozně, ale s hrdinskou myslí.“

Kolik podobných obětí bylo za světové války! Zmíníme se tu pouze o jistém plném knězi, který na bojšti byl v ustavičném nebezpečí života. „Vždy jsem si přál“, řekl, „abych mohl dlouho žiti, abych mohl dlouho trpěti. Ale nyní obětuji Bohu těch několik let, jež mi zbývají na zemi, prose, abych za těch několik měsíců nemoci, neb za těch několik týdnů a snad jen dní aneb hodin tolik mohl vytrpěti jako za dlouhého života“.²⁾

Na vybídnutí svého dobrého duchovního otce, P. Harmela, učinili jeho dělníci a dělnice zvláštní příslibení, které modlili se společně v tovární kapli každé neděle po pozdvihování:

„Můj Bože, denně hříšníci zatemňují Tvou slávu a Tvou případčnou blaženost; škodí však zároveň i sobě způsobem nenahraditelným, nepřispěješ li Svou pomocí.“

Z obdivuhodné shovívavosti a z nekonečné Své dobroty, za něž budeme Tě chváliti po celou věčnost, ráčil jsi nás přidružit k velkému dílu smírného odčinění. Zasvěcujeme se mu bez výhrady.

Za to, že Tě lidé opouštějí, chceme Tě potěšiti smírným sáatým přijímáním.

Chceme vyprositi obrácení všech, kteří zanedbávají nedělní mši svatou, obcováním nepovinné mši svaté.

¹⁾ De Mun: „Boje věrejší a dnešní.“ ²⁾ Později vysvětlíme, za jakých podmínek také oběti — vždy výjimečné a proto často neprozřetelné — mohou býti schvalovány.

Při práci chceme se modlití za všechny, kteří se nemodlí. Konečně obětujeme Ti své utrpení za všechny, kteří nechtějí Tě milovati."

Nejen pod dělnickou bluzou v továrně, ale na každé dráze životní najdeme duše, jež chápou apoštolát utrpení.

Zmínili jsme se již o velkodušných vojínech za války světové; polní kaplani mohli by vydati nejedno skvělé svědectví.

Jistý generál, jenž padl v bitvě u Soissonu, psal koncem roku 1914: „Kolik nejušlechtilejší krve žádá obmytí našich běd Tato krev, krev nejudatnější a nejlepší, nás spasí“ V těchto řádcích, které psal drahým bytostem, nevyjevil ještě, že pokorně, ale i hrdě nevylučuje se z této vzácné a udatné krve. Vojsko šlo za příkladem svých vojévůdců.

Na jisté výpravě v Pas de Calais zneuctěno ciborium se svatými hostiemi Odpovědí na to bylo prohlášení, jež několik irských vojnů napsalo na dveře kostelní: „V náhradu za urážku Bohu učiněnou, obětují podepsaní svoje životy.“¹⁾ Za nedlouho na to tento dvojnásobně hrdinský pluk vtrhl do řad nepřátelských, kde v bohatýrském boji padli všichni do posledního.

2.

Kdo jen zevně pohlíží na mimořádné povolání k sebeoběti, netuší, jaká vznešená síla z ní prýští, že duše nejen přijímá oběť radostně, ale hledá v ní i své celé štěstí.

Co tolik váší, není ovšem utrpení samo v sobě tak bolestné, ale utrpení jako důkaz nezlomné, rozhodné a nepopíratelné lásky

Sám Božský Spasitel prohlásil, že není většího důkazu lásky nad oběť života za duši milovanou.

Miloval li kdo vpravdě, ví, jak tento výraz jest přesný. Toužil v oné chvíli trpěti. Jinak jeho láska nebyla pravou. Duše, jež neumí milovati, neumí trpěti, a duše, která neumí trpěti, nezasluhuje milovati.

„Kdo miluje, trpí“, řekl Pán Ježíš jistě řeholníci z řádu Navštívení Panny Marie.²⁾

Rány jsou branami. Milující duši není dosti na pouhém pohledu, na pouhém souchu; chce utrpení sdíleti a proniknouti tak až do samých hlubin lásky.

¹⁾ Bylo jich 400. Jejich polním kaplanem byl P. Gwynn, irský jezuita. ²⁾ A. Marii Clémentové roku 1631.

Chápeme, že jedině láska může pobádati k apoštolátu utrpení: láska k Bohu, láska ke Kristu, láska k duším.

Láska k Bohu. Bůh má právo na úctu, poslušnost a lásku. Lidé Ho tupí, Jeho rozkazy pohrdají a Ho nenávidí. V nábradu za urážky Bohu učiněné obětuje duše všecku slávu, kterou by mu zjednala věrnost mnoha duší, slávu stejnou, aneb je-li možná, slávu ještě větší.¹⁾

Tak jedná každá aspoň poněkud ušlechtilá duše. V jisté rodině dorostlý syn potupil matku. Co udělají spontanně malí sourozenci, kteří ji něžně milují? Vylezou jí na klín a objímajíce plačící matku šeptají: „Matinko, zapomeň, co ti řekl ten velký. My tě budeme dvojnásobně milovat!“

Nejčastěji však pobádá duše k apoštolátu oběti láska k ukřižovanému Spasiteli.

„Hledal jsem, kdo by Mne potěšil, ale nebylo nikoho . . .“

Zda to možno, že bych mohl potěšiti zarmouceného Spasitele? Mé utrpení může tak málo zmírniti Jeho bolesti, snad nic snad téměř jako nic, ale přece Mu je chci obětovati. Půvabná leganda vypravuje o ptáčeti, jež přilétlo na Kalvarii a usednuvši na kříž, úsilovně se namáhalo, aby zobáčkem vytáhlo trn z koruny, věncí zmučené čelo Kristovo. Památkou zůstala mu na hrdélku krvavá skvrna.

Nemohu-li učiniti více, vytrhnu i já alespoň jeden trn z bolestné koruny drahého Mistra.

„Myslíš“, řekla k Ježíši Ukřižovanému svatá Terezie,²⁾ „myslíš Ty, věčně žijící, že miluji Tě pro slíbené odměny ve Tvém království? Ach, nikoli; miluji Tě, poněvadž byl jsi nešťasten! Miluji Tebe, Boha spoutaného okovy, Boha, vedeného katy na popraviště! Miluji Tě, poněvadž jsi volal k Otcí: „Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil?“

„Když rozjímám Tvou agonii, zdá se mi, že vracím se do známé krajiny, že ona Magdaléna, světice u nohou Tvých plačící, to snad jsem sama. Ne, ne, ona Tě nemilovala více. Jen jednou za života poklekla v slzách do prachu, zrošeného Tvou krví na Golgotě, jen jednou a já – kolikrát!“

„Ty a já, Pane, a nikdo více! My sami tak blízko sobě a přece tak daleko od sebe! Vidím se hluboko pod Tebou, a Ty nade mnou v té hrozně nesmírnosti, přibíty

¹⁾ „Ille proprie satisfacit pro offensa qui exhibet offenso id quod aeque vel magis diligit quam oderit offensam.“ Svatý Tomáš II. q. XLVIII. art. 3. ²⁾ Tato modlitba se jí připsuje.

železem k břevnům cedrovým. Klečím tu mlčky, ale celé mé tělo snáší Tvé muky; trny Tvého čela bodají mé skráně, hřeby Tvých rukou rozdírají i moje ruce a na mém srdci krvácí rána Tvého boku. Klečíc tu v prachu, jsem tak spojena se svým Bohem, že cítím, jak tam nahoře jsem s Tebou ukřižována!"

Ovšem, chci-li nyní trpět s Kristem, tím neulehčím nyní Jeho mukám. Oslavený Kristus nemůže již trpět. Je však naprosto jisto, že nynější moje velkodušnost tehdy v zahradě Olivetské a na kříži zmírnila jeho utrpení. Rovněž nynější má zbabělost nebolí již oslaveného Pána Ježíše, ale mluvím přesnou pravdu, řeknu-li, že moje zbabělost přitížila celou svou vahou Jeho smrtelnou úzkost a rozmnožila v oné bolestné chvíli Jeho utrpení.

Neříkejte: „To se již dávno stalo.“ Ne, ne, v této chvíli, nyní . . . Nyní těším neb zarmucuji Krista. Měl-li můj kon již v minulosti svou ozvěnu, není proto nyní méně krutým neb méně laskavým.

Kromě lásky k Bohu a k trpícímu Kristu i láska k duším volá velkodušné srdce k apoštolátu utrpení.

Vidí-li, kdo umí milovati, zhanobený obraz Boží, bolestí hlubokou jatý usiluje, aby napravil tuto urážku. Uctivě líbá obraz, jež pýcha ohyzdných tvorů učinila předmětem svého záští, pečlivě ho očišťuje a vůbec namáhá se všemožně, aby zmizely i nejnepatrnější stopy svatokrádežného zneuctění.

Stejně počíná si, kdo miluje nesmrtelné duše. Každá z nich jest obrazem Božím, až příliš často hříchem zhanobeným. Potká-li takovou skleslou duši, srdce jeho sevře hluboká bolest a soucit jeho roztrpčí se, slyší-li, jak krutě odsuzuje ubohou pokrytecký svět. Lásce však není dosti, že se nevzdaluje zneuctěného hříšníka; naopak s úctou se sklání k jeho ubohé zraněné duši a vše vynakládá, aby opětně nabyla dobra, o něž byla oloupena.

Nestačí však pouhá slova, neb láska žádá činu: bere na sebe její chyby, nabízí se za ně Bohu v oběť a touží splatit Boží spravedlnosti její veškeren dluh."¹⁾

¹⁾ D. P. de Hemptíne: „Duše benediktinská“.

Můžeme tedy záslužnými skutky retrospektivně zmírniti muky Božského Spasitele, můžeme však i aktuálně ulehčiti bídě Jeho učedníků, kteří potřebují tohoto skutku ctnosti, tohoto sebezapření, by obdržeti mohli vítěznou milost a tak buď zanechati hříchu neb pokročiti v Božském životě.

Za prvních věků křesťanských mnozí ze strachu před mukami odpadli od víry; ale potom litovali svého poblouzení a toužíce urychlití svůj návrat do Církve, odebrali se do vězení k mučedníkům, aby jich prosili o přimluvu. Na prosby oněch, kteří za nedlouho měli prolíti svou krev pro Ježíše Krista, odpustil biskup těmto, kteří Ho zapřeli.

Všem sběhům a špatným vojínům bude oběť hrdinských duší vždy klíčem spásy.¹⁾

3.

Ale, namítneš snad, co jsem? Jsem tak málo, jsem pouhé nic Co jest ubohá kapka vody, vlitá do vína v kalichu?

A nežádá-li více Božský Spasitel? Ví dobře, že náš úděl vždy jest omezený. Duše sebe obětavější zůstane vždy duší lidskou, která zmůže jen velmi málo. Nejedná se ostatně, abys dal mnoho, ale abys dal všechno. Dáš-li velkodušně svoje málo, zda můžeš říci, že jsi nedal mnoho?

Zasluga konu nezáleží v jeho vnitřní povaze, ale v úmyslu, s jakým byl vykonán. Někdy zevně hrdinský kon byl vykonán s malou duší, na příklad z marnivosti, ze zoufalství, jindy byl zevně nepatrný kon vykonán s velikou duší. Nejnepatrnější povinnost, kterou plníme v úmyslu apoštolském, zachraňuje svět; nejskvělejší čin, jehož pohnutkou byl egoismus, jest dvojnásob bezvýznamný: bezvýznamný pro svého původce a bezvýznamný pro svět, jenž nezískal jím ničeho.

¹⁾ Utrpení jest velkým zákonem duchovního života; vyvolené duše méně než kdo jiný mohou se mu vymknouti; splácejí výkupné za jiné a často velmi draho. Teprve na věčnosti zvíme, co vykonaly naše oběti a bolesti. Všecky plynou do Srdce Božího, kde připojují se k výkupnému pokladu a odtud milostmi rozlévají se po duších. Můžeme obracet, posvěcovati a těšiti, aniž bychom vyšli z domu; jsouce bez ustání spojeni s Tím, jenž působí ve všech, ustavičně obětujeme a vyprošujeme, a On rozdává naše pokorné dary; obětujeme-li Mu své nejintimnější boly, tu „krev srdce“, z níž rodí se duchovní mučedníci, pak dojista naše prosby vymohou u Něho velmi mnoho.“ „E. Leseur: Listy o utrpení“ od Gigorda str. 273.

„Slečno“, řekl žáček své třídní učitelce, „maminka žádala, abych nasekal dříví, ale mně se nechtělo; i řekl jsem, že ne. Ale potom vzpomněl jsem si na Ježíška, i pustil jsem se do práce, abych spasil duše. Dojista při každé ráně spasil jsem jich deset“.

Klamalo se dobré dítě, přivlastňujíc si podobné číslo?

Ale ještě lepší na to odpověď. Praviš, že tak málo zmůžeš, že tvá oběť jest pouhou kapkou vody; právě tímto přirovnáním chci vyvrátiti tvoji námitku. Myslíš, že hodnota tvé oběti záleží v její vnitřní hodnotě? Tvá oběť nemá tolik ceny jako oběť, ale proto, poněvadž jest spojena s obětí Ježíše Krista. Kapka vody v kalichu při proměnění jen proto se mění v krev Kristovu, poněvadž jest přimísená do vína v kalichu. Sama zůstala by věčně kapkou vody. Tvá nepatrná oběť čerpá svou vykupitelskou zásluhu jen z vykupitelské oběti Ježíše Krista, jehožto jsi údem.

Ach, řekneš snad ještě, moje oběť nestačí na zaplacení mých vlastních provinění, na vyprošení mého vlastního posvěcení. Láska dobře spořádaná žádá, abych začal sám u sebe

Dobře, ale pamatuj, že kdo pracuje pro bližního, pracuje zároveň pro sebe způsobem nejúčinnějším! Jest dvojí přikázání lásky: lásky k Bohu a bližnímu; druhé přikázání jest podobné prvnímu. Nemá snad kon nadpřirozené lásky k bližnímu tu cenu jako kon lásky k Bohu, kdy láska k bližnímu jest rovněž, byť i nepřímá, ctností božskou?

Ostatně Pán Bůh nebyl by příliš mocný, ani příliš útlacitný, kdyby za zlé měl tvou lásku k bližnímu. Neobávej se! Pán Ježíš nedá se předstihnouti. Jak by mohl Svoji pomoc odepřítí tomu, kdo Mu pomáhá spasiti svět?

Život každého člověka jest plný nedostatků. Musí se pracovati na jejich odstranění, na jejich zaplnění. Ale běda malichernému duchovnímu životu, jenž obíhá ustavičně jen kolem sebe! Zapomeň chvíli na sebe! Pomysli na duše! Jsi částí Kristovou, pomni, co vše jest neb mělo by býti Kristovo! Chce-li kdo dosáti nejvyšší dokonalosti, nechť pracuje o totéž u bližního!

Každý má pečovati o všechny. Kdo si dovedl uvědomiti, že nese svět, ucítí záhy, podobně jako svatý Krištof, že břemeno jest těžké a že ten nejvíce jest vázán, aby vedl svatý život, kdo pracuje na posvěcení bližního. Kdo na sebe zapomíná, pracuje často pro sebe nejúčinněji.

Budiž! Nechť moje oběti spasí a posvěť bližní! Ale jak jest to možno? Jsem hříšník. Moje poblouzení tanou mi ustavičně na mysli. *Peccatum meum contra me est semper*. Musel bych býti světce, světicí. K tomu mám ještě daleko. Jen oběť čistých duší má vykupitelskou hodnotu.

Nesmíme si másti bývalého hříšníka s nynějším. Zasloužiti možno jen ve stavu posvěcující milosti; toť základní podmínka. Bývalý hříšník však zcela dobře může nabýti zásluh a poženaně pracovati na spáse duší. Více méně neblahá minulost musí tím více pobádati k velkodušné oběti!

Dojista, že oběť nevinných duší dýše zvláštní jemnou a vítěznou vůni; ale není-li oběť těch, kteří sice klesli, ale zmužile povstali, též plna vítězné a dobytelské vůně — lítosti a žalu?

Svatý Jan Evangelista nebyl sám pod křížem; byla tam i Marie Magdalena. A kdo může tvrditi, že svatý Augustin nespasil tolik duší jako jiný světec, který nikdy neklesl? Zůstav nevinným duším jejich vzácnou přednost; sám však pracuj dvojnásob, abys nahradil, čeho se ti nedostává.

Nezapomeň, že nepracuješ sám na spáse světa, ale Kristus pracuje s tebou. Není-li kapka vody, kterou jsi vлил do kalicha, přes všechno tvé úsilí čistá jako křišťál, bude její přepodstatnění pro Krista tím slavnější. Je-li tvoje částka až příliš skromná, tím více Kristus vloží do ní ze Svého a Jeho sláva bude zachráněna. Tys Jej přiměl — ovšem nyní bez vlastní viny, jest to domněnka — aby byl více Kristem. Ostatně nežádá více. I potěš se!

Tedy vždy větší a větší velkodušnost, ale malomyslnost — nikdy!

Kapitola III.

Praktické uskutečnění apoštolátu utrpení.

1. Ve všedním křesťanském životě.
2. Na nejvyšším stupni: slib odevzdanosti do vůle Boží, slib oběti.
3. Slib nejvyšší dokonalosti.

1.

Předpokládáme, že duše se rozhodla pro apoštolát oběti. Co má tedy dělati a jak?

Nebude se snad jednati o krvavé oběti, o přísný život poustevnický?

Netažme se, neb známe svou slabost.

Neběží vůbec o cosi podobného. Potřebí jen dobře rozeznati, co přístupno jest všem a čeho Bůh žádá pouze na několika vybraných duších.

Co jest přístupno všem. Každý život má svůj podíl utrpení a bolesti. Musíme však uměti z něho těžiti. Možno trpěti ďábelsky, možno trpěti stoicky, možno trpěti nadpřirozeně.

Rouhati se, popírat, odevzdati se. Z těchto tří způsobů pouze poslední jest nadpřirozený; ale i tu jsou četné odstíny.

Podáme nejprve podmínku základní a potom nejzáslušnější.

Jak u každého konu, jenž má hodnotu Božskou, jest i zde základní podmínkou stav posvěcující milosti Boží. Křesťanská oběť není výjimkou; má-li býti záslušná, musí vycházeti z živého údu Kristova. Mrtvý nezmůže víc než mrtvola.

Dejme tomu, že jsme splnili tuto první a podstatnou podmínku každého záslušného činu; co však máme ještě učiniti, aby naše oběti dosáhly nejvyšší hodnoty, nejvznešenějšího významu? Musíme se starati, kdykoliv utrpení zaklepe na naše dveře, aby naše úmysly byly dokonalé.

Pohnutky našeho jednání nejsou vždy téže hodnoty.

Mohu se přemáhati z důvodu pouze osobního nebo z pohnutky apoštolské.

Důvod osobní: snáším na příklad nějakou bolest, abych se uchránil zlého, neb abych došel spásy.

Zhřešil jsem; hřích nevymáhá pouze konu ctnosti střidmosti, nýbrž i konu ctnosti pokání, abych odčinil nedovolenou rozkoš, kterou jsem měl, podlehnuv své choutce.

Jindy jsem nezhřešil, aspoň ne těžce, ale cítím náklonnost ke zlému; i potřebuji síly a otužilosti, abych neklesl ve chvíli pokušení.

Tyto pohnutky jsou velmi dobré; duchovní vůdcové je všele doporučují.

Ale můj zrak může zahleděti se dále a vzpomenouti si na jiné duše.

Moje oběť může jim vydatně pomoci. Jako živý úd vykupitelské Oběti nesmím zanedbati své veliké úlohy,

ovšem, pochopil-li jsem ji dobře. Proto chci použít každé příležitosti, abych já, živý úd Kristův, mohl doplnit na svém těle, čeho se nedostává utrpením Kristovým a tak Spasiteli světa pomáhal spasit svět.

Zda nenadchne tento velký úmysl každého, kdo pochopil, co jest mystické Tělo Kristovo, i jako každý Jeho úd jest spojen s Ježíšem Vykupitelem?

Hle, plamen vyšlehl.

Z čeho vystavíme hranici? Z jakého dřeva?

Z našich všedních utrpení, o něž klopýtne každý člověk, jenž přichází na tento svět.

Též z různých utrpení, jež souvisí úzce s věrným plněním povinností, nebo která sesílá na nás Prozřetelnost Boží.

Nemáme často zapotřebí velké odvahy, nemusíme podstupovati nejednou trapné boje, chceme-li zůstat věrni Božím přikázáním a křesťanským ctnostem? Proč by to vše mělo přijít na zmar? Proč bychom to nechtěli obětovati za spásu duší, když víme dobře, že úmyslem tím rozmnožíme stonásobně své dobré skutky?

Jakého sebezapření potřebujeme, doléhá-li na nás smutek, bída vezdejšího života, vyprahlost v modlitbě, choroby i majetkové pohromy! Proč neměli bychom při tom pamtovati na duše svých bližních? Kolik zde jest vhodných příležitostí k doplnění Kristova utrpení! Prostředků k tomu máme hojně, ale neumíme jimi těžit, aspoň ne v celém jejich rozsahu.

Některé duši nedostačí přijímati utrpení; sama ho vyhledává.

„Mohli bychom se na 8–14 dní obětovati za spásu hříšníků“, radil nejednou svatý farář z Arsu. „Sneseme na příklad trpělivě mráz neb vedro Odřekneme se pohledu na zajímavý předmět neb návštěvy milé osoby atd.“

Dáme-li se strhnouti k oběti apoštolské, co se pak obyčejně stává? Vyrůstá a mohutní naše velkodušnost a nové světlo ozařuje náš život; postřehneme nové, dosud netušené příležitosti k sebezapření.

Dříve první slovo v našem životě měly choutky a liůstky, ovšem s výjimkou důležitých věcí. Nyní jest jinak. Objevili jsme neocenitelný poklad: vnitřní sebezapření.

Snad vyhradíme jistou částku našeho života i tělesnému umrtvení. Tu však třeba řídit se povinnostmi stavu a po-

slušností. Dnes domnívají se lidé, že kající nástroje příslušejí jen do klášterů. Ale v době, kdy lidé se honí za tělesným požitkem, proč obezřetné a velkodušné pokání tělesné mělo by býti čímsi přežitým a zastaralým?

Kdo v mezích tuto uvedených nemohl by se oddati apoštolátu utrpení? Není zde ničeho, co by odstrašovalo duše slabé, a duše odvážné mají zde široké pole.

Není-li tedy vpravdě apoštolát oběti přístupen všem?

Jistý obraz představuje Pána Ježíše, an mezi dvěma řadami lidí ubírá se s křížem na Kalvarii. Po pravé straně jsou Jeho přátelé, po levé Jeho pronásledovatelé. Z řady Kristových nepřátel hrozivě zdvihají se ruce a zatáté pěstě, z protější řady duší Krista milujících též zdvihají se ruce, ale k ochraně: ruce dítek a starců, dívek a žen, dělníků a kněží. Ruce jsou různé, pohyb však týž. Proč i ty bys nemohl pozdvihnouti svých rukou, abys těšil, zehnal a spasil?

Svatá Růžena z Limy, jsouc malým děvčátkem, trhala kdysi květiny a házela je do výše jako oběť Bohu. Její malý bratr Ferdinand domníval se, že si hraje, řekl: „Budu také házetí růže. Uvidíme, kdo vyhodí výše.“ Jeho květy spadaly však k zemi, kdežto růže jeho sestry vznášely se ve vzduchu v podobě překrásného světelného kříže.¹⁾

Učiňme podobně. Seberme všechny své malé křížky, všechny své malé povinnosti a hodme je do výše, jako děti házejí květy při průvodu o Božím Těle. Nebojme se však zklamání Ferdinandoval! Naše malé oběti vznesou se do výše a nad světem utvoří ochranný kříž. Díky těmto nepatrným nulám, tvořícím znak našeho vykoupení, přejdou duše z prázdného banálního života k horlivému a obětavému životu, ze všední průměrnosti ke svatosti, a snad — — — proč ne — ze smrti do života.

2.

Ale mnohé duše touží výše, touží po vrcholu apoštolátu utrpení: po bezvýhradné oběti.

Tato představuje se, podle různých sklonů, ve dvojí poněkud odlišné formě vzhledem k tomu, zda obětí knězem jest Bůh neb duše sama.

Duch úplného sebezapření zůstává všechno Bohu; proto zasvěcuje se Mu buď slibem odevzdanosti neb

¹⁾ O tomto výjevu zmiňuje se bula kanonisační.

slibem oběti. Slibuje předem, že na vše, cokoliv Bůh sešle ke Svě chvále, odpoví vždy „ano“.

Kdo však chce sám zůstatí vykonavatelem své oběti, slibuje Bohu naprostou věrnost; zvláštním slibem se zavazuje, že vyvaruje se i lehkých chyb a že činiti bude jen to, co uzná za dokonalé a Bohu nejmilejší. V tomto případě nezůstává postavení obětní hranice Prozřetelnosti Boží, ale sama si ji staví ze všech úlomků malých křížů, které po své práci zůstává ostrý nůž každodenních povinností.

Několik příkladů vysvětlí tento dvojí nejvyšší stupeň apoštolátu oběti.¹⁾

Mladý benediktin připravuje se k vykonání prvních slibů řeholních. Ke své oběti připojuje následující závazek: „Zříkám se všelikého práva, radovati se z čehokoliv jiného než jedině z Tebe, můj Bože, a z Tvé svaté vůle! Odevzdávám Ti své tělo se všemi silami, aby Ti bylo milým přibýtkem, i vytrpělo všechno, cokoliv na ně sešleš ke spáse duší. Odevzdávám Ti svou duši se všemi mohutnostmi, aby žila jedině Tvým životem. Všechno své zadostiučinění obětuji za duše trpící: všechny modlitby i všechny dobré skutky, slovem celý svůj život se vším, co obsahuje, abys naložil s tím podle libosti, ó můj milovaný Ježíši!“²⁾

Některé duše vyznačují svou obět zvláštním odstínem. Nejen přijímají vše, co na ně Bůh sešle, ale samy předem nastavují dlaně, jakoby zvaly Boha, aby ráčil vzítí:

„Pane Ježíši, znáš mou bídu, ale též víš, jak toužím, abych i já na váhy Tvé spravedlnosti mohla položití svůj podíl bolesti. Nechť Tvá láska a Tvé milosrdenství vede Tvou trestající rukou Proto rač vyslechnouti, co sám jsi vložil do mého srdce a co z hloubi srdce Tobě obětuji:

„Aby hříšníci se modlili, aby modlila se i úřední Francie, nežádám pro sebe útěch v modlitbě. Aby duším dostalo se světla a hříšníkům milosti obrácení, nežádám pro sebe světla; přijímám temnosti a vyprahlost.“³⁾

Jak záslužné to zřeknutí se útěch v modlitbě!

Někdy odvaha ještě více vzrůstá a prosebné pozvání mění se v pozitivní prosbu.

¹⁾ Závazky tyto nemají výslovně na zřeteli blaha duší. Ale kdo usiluje o chválu Boží a chce se připodobnití Kristu, ten zároveň přemnoho vyzíská pro spásu duší. ²⁾ „Duše benediktinská“ od D. P. de Hemptinne strana 54. ³⁾ „Život Žofie de Claye, řeholnice Marie-Nahraditelky“ od Gigorda, strana 215.

Leon Besnardeau¹⁾), již jako mladý studující Tovaryšstva Ježíšova, zasvětil se Bohu slibem oběti. Píše: „Ó dobrý Ježíši, jsi tak dobrotivý a láskyplný! Chci Tebe milovati a proto nabízím se Tobě za oběť lásky. Nechť tato láska Svým ohněm ztráví všechna moje práva a já nechť Tobě náležím tak úplně, jako choť náleží svému choti, jako Tvé tělo náleželo Tobě, jako Tys, můj Ježíši, náležel Svému nebeskému Otci. Tebe ustanovuji naprostým pánem všech svých schopností, své paměti, svého rozumu i své vůle. Jsem Tvoji smírnou obětí, a proto nechť mé tělo i moje duše trpí za ony urážky, za něž chceš, abych trpěl. Můj Bože, chci býti novým Ježíšem a proto, pokud možno, chci trpěti za hříchy celého světa; chci s Ježíšem zůstatí v zahradě olivetské. Je-li tato oběť nad mé síly, přijmi ji, ó Ježíši, jako prostý kon lásky.“

Táž velkodušnost podněcuje i v jiných prostředích duše podobné.

Pohlédněme, jak velký apoštol utrpení, P. Lyonnard, chápe hloubku tohoto neobyčejného povolání, které již od mládí mělo pro něho nevýslovný půvab.

„Ó Ježíši, rač býti mým obětním knězem, jako Otec nebeský byl Tvým. Nedbej odporu mé přirozenosti, neohlížej se na slabost mé vůle! Tato oběť zahrnuje celou mou bytost, ale především srdce; ano, nechť toto srdce snáší úzkost, nudu, nechuť, agonii, podobně jak vše to snášelo Srdce mého Pána Ježíše.“

V pozdějším životě řeholním prohloubil svou oběť ještě více. Za studií theologických napsal následující slib:

„Slibuji pod všedním hříchem, že každodenně budu prositi Boha, abych mohl trpěti na úmysl:

1. aby pobožnost k Neposkvrněnému početí Panny Marie a k svatému Josefu všude se rozšířila;

2. aby ‚Apoštolát modlitby‘ zapustil všude hluboké kořeny.“

V den svého vysvěcení na kněžství sliboval za týchž podmínek, že denně při pozdvihování — náhradou za vše, čím lidé Boha urážejí — chce ve spojení s Pánem Ježíšem všecko utrpení své obětovati Otci nebeskému. Jeho řeholní bratr a bývalý zuav papežský, Teodor Vibaux, obdržel dovolení, obětovati Bohu svůj život. Lístek s tímto písemným závazkem svěřil jistě osobě s prosbou, aby jej otvorem

¹⁾ „Život“ napsal P. Longhaye.

vpustila do Božího Hrobu. Skutečně za nedlouho onemocněl a zemřel, snad jako oběť své velkodušné lásky.

Oběť! Mnozí tvrdí, že lehko se zneužívá tohoto výrazu. Nejeden prý bez důvodu nazývá se hostí, obětí. Předělo prý by se mnohé výstřednosti, mnohemu neporozumění, kdyby výrazu tohoto užívalo se jedině pro oběť života, a proto nezbytně jen mimořádně a velmi zřídka.

Tím však bychom nemálo omezili celý jeho pojem. Co si tedy vybrat? Ohledně látky zdá se, že třeba dáti přednost moudré obezřetnosti i ve výrazu.

Ale proto nesmíme svatému nadšení srážeti křídla! Ale dříve než svolí duchovní vůdce, dříve než se vysloví duchovní dítko, musí oba přesně věděti, k čemu kdo chce koho zavázat a k čemu kdo chce se zavázat.

„Jest důležité to dobře věděti; vidíme-li, s jakou poněkud domýšlivou lehkostí vydávají se mnohé duše právům Božím a nabízejí se mu v oběť, uhodneme snadno, že nemají ani ponětí, do jakého stupně Ten, kterému se vydávají, bere věci doopravdy. Bůh neužívá celé řady Svých práv bez přivolení naší svobodné vůle. Stokráte šťastná je duše, která všecko vydá; ale nechť se připraví na velké práce i na mimořádné oběti. Pro nás, ubohé tvory, není nikdy malou věcí vydati se v ruce Boha živého. A přece duše, které Ho znají, neodstrašuje nijak nedohledná propast Jeho práv; naopak vábí je mocně; pravý křesťan ví tolik o nekonečné dobrotě Boží, že nedůvěra, Boha tak nedůstojná, jest mu nemožná.“¹⁾

„Snadné a samolásce milé jest slovo ‚oběť‘; ale taková oběť dožaduje se čistoty i odloučenosti ode všeho stvořeného, i hrdinského přijetí všelikého utrpení, opovržení a tak netušených nevýslovných temnot, že považují buď za pošetilé neb za zázračné osoby ty, kteří chtějí vykonati již na počátku své duchovní dráhy, co Mistr učinil jen postupně.“²⁾

Tak mluvila Matka Marie Terezie ze Srdce Ježíšova, zakladatelka „Smírné adorace“. Mluvila ze zkušenosti. Závazek, o němž mluvila s takovou rozsoudností, a při němž vybízela k také obezřetnosti, podepsala po zralé úvaze sama, připravivši se na již dříve úplnou sebeoběť. Zemřela, jak víme, za živa upálena.

¹⁾ Msgr. Gay: Odevzdání. ²⁾ Nazarét: Sbírka myšlenek Matky Marie Terezie, strana 64 a 65.

Velmi opatrnou poznámku najdeme ve výtahu „Duchovních cvičení“ P. Natala, jenž náležel k prvním soudruhům svatého Ignáce. „Kdosi“ (mluví sám o sobě), „prosil Pána Ježíše, aby byl uznán za hodna kříže. Ale ihned cítil, že se pustil nedobrou cestou, že jest nerozumné, žádati si kříže, jehož nemáme, a odvrhovviti ten, který máme. Onen tobě přiměřený kříž byl snadný, a ty ho nechceš. Co učiníš, bude-li těžší? Nesmýšlej vysoko, ale buď pokornější a velkodušnější.“¹⁾

Když před válkou P. Auffroy, jenž náleží k nejméně pochopeným, ale i k nejstkvělejším obětem, připravoval se v Římě na právo kanonické, žádal jednoho dne na svatém Otcí, aby s několika soudruhy mohl prositi Boha o milost koruny mučednické. Papež, málo uvyklý na podobné prosby, a neznaje ostatně prosebníka, odmítl. Nezapomeňme na tuto obezřetnost.

Kdyby svatý Otec věděl, jaká jest to duše, která vznáší k němu takovou originální hrdinskou prosbu, dojistá byl by dovolil.²⁾ O několik měsíců později představení svatého řeholníka, přesvědčivše se o hodnotě této duše, myslili, že mohou dovoliti. Bůh, jak se zdá, přijal obět. P. Auffroy hned na počátku války byl zajat a zabit v okolí Rethelu, kde vypomáhal tamnímu duchovnímu správci. Nikdy nebylo možno se dovědět, proč a jak se to stalo.

Ze mnoha příkladů omezíme se pouze na dobu nejnovější. Jsou to: „P. Lintelo, P. Huvelin, P. Chaumont, Xaverina de Maistre, Julie Adela de Gérin-Ricard,³⁾ Sestra Marie Svatého Anselma, řeholnice Matky Boží Africké,⁴⁾

¹⁾ „Quidam rogabat Christum ut ipsum dignaretur cruce: sensit autem se errare: quaerere scilicet crucem quam non habet. hoc est fastidia malae valetudinis et desolationis: haec igitur crux tam est facilis, nec tollis eam. Quid si major tibi daretur? Noli igitur altum sapere, sed humilibus consentias.“ (Monum. Hist. Soc. Jesu: Epistolae P. Natal IV., strana 691.) ²⁾ Jeho život od P. Bouchona. ³⁾ Zakladatelka řehole „Oběti Srdce Ježíšova“ v Marseillu. Se svými prvními čtyřmi družkami vyhotovila následující listinu: „Zasvěcujeme se Bohu úplně a bez výhrady; přijímáme vše, čeho se dožaduje Jeho milosrdenství a Jeho spravedlnost; chceme býti oběťmi za vlastní hříchy i za hříchy své vlasti, ve spojení s Ježíšem Kristem na kříži; s Ním chceme vytrpěti vše, co na nás seslati ráčí; toužíme, aby vyvolil si nás za smírné žertvy hříchů celé vlasti! Kéž ráčí Bůh přijati naši oběť. Zasvěcujeme se utrpení a smrti ve spojení s Ježíšem Kristem, který za nás trpěl a umřel.“ ⁴⁾ „Deník a rozjímání 1921.“ V roce 1916 obětovala se všelikému utrpení a pokoření, aby Pánu Ježíši aspoň poněkud nahradila hříchy a nedostatek lásky duší Jemu zasvěcených. V roce

Matka Condercová, zakladatelka ‚Večeřadla‘,¹⁾ Sestra Marie-Aimée z Ježíše . . .“²⁾ a to je teprve počátek seznamu.

Posledně jmenovaná velkodušná karmelitánka, která nejdříve za příkladem svaté Terezie vykonala slib dokonalosti, o němž za nedlouho promluvíme, zatoužila později po slibu, který by ji přidružil k lásce svatých mučedníků, aby tak mohla vydati svědectví o Ježíši Kristu ne-li krví, aspoň veškerým utrpením, které na ni seslati ráčí.

Měla dovolení prosit o utrpení, ač její duchovní vůdce P. Gamard byl v tom ohledu nad míru opatrný. Když jednoho dne uslyšela o bezbožné knize Renanově, přála si vroucně, aby v náhradu za to mohla se jako oběť zasvětit Vtělenému Slovu Božímu. Duchovní vůdce sice dovolil, ale radil, aby po zasvěcení vykonala ještě dokonalé odevzdání do vůle Boží. Napsala tedy: „Oběť sama se vzdává Bohu; nežádá na knězi obětním: Učiň to neb ono! — Nikoli! Může ji zardousiti, může ji na kousky rozkrájet, může ji nechat živořit . . . Právě tento poslední druh vydal Pán pro mne, a dojista nenáleží k nejméně bolestným . . .“

Chápeme opatrnost zkušeného vůdce. Je-li cos hluboce velkodušného ve slibu oběti (ve smyslu právě vysvětleném), zda není cos hluboce pokorného ve slibu odevzdanosti do vůle Boží? A kdo může rozhodnouti, která z těchto dvou ctností zjednává Bohu více slávy?

3.

Můžeme se obětovati, jak jsme viděli, aby Láska užívala nás podle libosti. Jiní zase z lásky chtějí jak nejlépe sami užívatí svých sil a schopností.

V prvním případě obětujeme se zcela Boží libovůli; v druhém zasvěcujeme svou vůli činům velkodušným. Tam zavazujeme se přijati z lásky vše, čím Boží Prozřetelnost nás chce křížovati; zde křížujeme se sami velkodušně svým povinností.

Toužíme — ne tak tu a tam přijati oběť, které jsme nepřipravili — jako spíše při každé příležitosti obětovati své libůstky a choutky, a tím způsobem i z nejneopatrněj-

1917 určuje blíže svou oběť: „Nechť každodenně jest mi odevzdána duše některého kněze neb některé řeholnice, nevěrných svému povolání, a já chci za ně zodpovídati.“

¹⁾ Po smrti P. Termesa obětovala se Pánu Ježíši a Panně Marii jako trpící a pokořená oběť za rozvoj své řehole. ²⁾ Její život I., strana 294.

ších věcí zhotoviti si nenápadný sice, ale velmi účinný nůž obětní.

„Jednou pro vždy odsouditi se na smrt“, říkal P. Gin hac, „a pak denně rozsudek vykonávati“.

Chce-li duše pomoci své slabosti, může svému předsevzetí dáti formu výslovného závazku neb slibu; řeholník slíbí na příklad věrné zachovávání pravidel řeholních; jiný slíbí věrnost té neb oné povinnosti svého stavu. Možno též vykonati slib dokonalosti; slib činiti vždy jen to, co jest Bohu nejmilejší.

Rozhodovati, který z těchto neb dříve jmenovaných slibů odevzdání a oběti jest nejzáslušnější — duše totiž rády měřivají větší nebo méně velikou dokonalost — jest celkem neužitečno; tak snadno můžeme se tu klamati. Tento není lepší než onen, nejedná se zde o cosi lepšího a méně dobrého. Snad sliby odevzdání a oběti dotýkají se více naší citlivé bytosti, kdežto závazek naprosté věrnosti spíše našeho intimního chtění. Chcete-li věděti, co si máte vybrati, poraďte se pod vedením milosti Boží se svou praktickou možností a se svými náklonnostmi!

Dojista není malým zázrakem, že někdy i velmi mladé duše touží obětovati své „všechno“ slibem naprosté věrnosti.

Letopisy kláštera Salesiánek v Paray zachovaly jméno Sestry de la Faye des Chaines, která chtějíc bezpochyby uskutečniti jméno po předcích zděděné, již ve svém 17. roce spojila se s Pánem Ježíšem slibem dokonalosti.

Jedna z prvních novicek svaté Markéty Marie, jejíž svědectví posloužilo velmi při sepsání životopisu této svěťtice, Sestra Františka Rozalia Verchère, učinila týž slib u věku 24 let. „Všední věci vykonávati nevšedním způsobem“, říkala. Zemřela u věku více než 50 let. Věru, krásná to dráha věrnosti!

Povšechně mluveno, nejsou závazky podobného druhu pro začátečníky. Předpokládají usilovný a vytrvalý cvik ve velkodušnosti; zárukou má býti dozralá ctnost a obyčejně též i zralý věk.

I chápeme proto, když P. de la Colombière vykonává tento slib dokonalosti ve 30tidedenních duchovních cvičeních svojí probace,¹⁾ když vykonává jej svatá Terezie, neb tak blízký nám P. Sengler a jiní.

¹⁾ Je známo, že Jesuité po ukončení studií filosofických a theologických věnují jeden rok teorii i praxi života duchovního a vedení

Reformátorka Karmelu připravovala se na něho po dlouhou dobu. „Nepamatuji se“, psala mezi jiným, „že by Pán ode dne, kdy přioděl mne rouchem bosých Karmelitek, ano, i v letech předcházejících, z pouhého milosrdenství odepřel mně kdy té velké milosti, že vždy chápala jsem se toho, co uznala jsem za Jemu nejmilejší!“ Rozumíme dobře, co praví, i když rozkošná forma pokory zůstává Bohu celou zásluhu.

Učiníme si poněti, jak přísně se soudil P. Sengler, přečteme-li si na příklad poznámku z jeho velkých exercicií: „Jistá roztržitost nahnala mi dnes dosti obavy o moji věrnost v budoucnosti. Když kolem čtvrt na dvě vrátil jsem se do svého pokoje, přiblížil jsem se k oknu, chtěje ho zavřít. Při zavírání napadla mne otázka, zda bitva ještě pokračuje. Chvilku jsem naslouchal, as dvě vteřiny, až do první rány z děla. Potom vzal jsem breviář a více na to nemyslí. Později mne napadlo, že to byla zbabělost.“¹⁾

Hle, tak vymahavý jest ve skutečnosti slib dokonalosti. Církev má pravdu, tvrdíc, že jest těžký.²⁾ Žádáť odvahy, jež odolá každé zkoušce. Proto zaváže se k němu jen ten, kdo dobře ví, co činí.

K nejvýraznějším vzorům náleží „Slib dokonalosti“ svaté Markéty ze dne 31. října 1686. Vykazuje 19 článků, z nichž hlavní jsou tyto:³⁾

1° „Ó má jediná láska, budu hleděti Tobě poddati vše, co jest ve mně, činíc vše, co uznávám za nejdokonalejší a co nejvíce může oslaviti Tvé Srdce, Jemuž slibuji, že neušetřím ničeho, co jest v mé moci, a vše vykonám a vy-

duši. Nejdůležitější prací tohoto probačního roku jsou však duchovní cvičení v téže formě, jak je svatý Ignác vykonal v jeskyni manrézské. Co jest „Škola válečná“ pro mladé důstojníky, co „Škola administrací“ pro francouzské mladé inženýry a průmyslníky, tím jest „třetí probační rok“ pro mladé Jesuity u věku třiceti let. I vidíme tedy, jak moderním jest tento originelní „vynález“ svatého zakladatele Tovaryšstva Ježíšova.

¹⁾ Bylo to v prosinci roku 1870 v okresu Duryském. ²⁾ Breviář dne 10. listopadu ve svátek svatého Ondřeje Avellinského. Dvojitý slib — votum arduissimum —: „Suae ipsius voluntati jugiter obsistendi“ a „in via christianae perfectionis semper ulterius progrediendi“ — to jest nikdy neříditi se vlastní libůstkou a stále pokračovati v křesťanské dokonalosti. ³⁾ Celý neporušený text najdeme v Životě svaté Markéty Marie, jež napsaly její vrstevnice. Vydání z roku 1876, I. strana 276–280.

trpím, aby lidé Tebe poznali; Tebe milovali, ctíli a oslavovali.

2° Nezanedbám a nevynechám žádného cvičení a předpisu našich pravidel řeholních, leč by toho vyžadovala láska k bližnímu, opravdová potřeba neb poslušnost, které podřizují všechny své sliby.“

Tento slib svaté Markéty Marie má na zřeteli všechny jednotlivosti;¹⁾ čtěme dále:

11° „Všechny, kdo mne zarmucují neb mluví o mně nepřívětivě, chci považovati za své nejlepší přátele, i budu hleděti prokázati jim všechno dobré a všechny možné služby.

12° Dám pozor, abych nikdy nemluvila o sobě, aneb jen velmi stručně; budu-li moci, nechci se nikdy chváliti nebo se omlouvati.

13° Nebudu vyhledávati přátelství žádného stvoření, jen bude-li mne k tomu vybízeti Nejsvětější Srdce, abych šířila a budila lásku k Němu.

14° Budu ustavičně dávatí pozor, abych ve všem přispůsobila a podřídila svou vůli mého svrchovaného Pána.

15° Nezastavím se dobrovolně u žádné myšlenky nejen zlé, ale i neužitečné; v domě Božím budu se považovati za chudou, která všem má býti poddána a které se dává všechno jen z lásky. Vždy budu mysliti, že mám vždy příliš mnoho.“

Koho by nedojala vůně velkodušnosti vpravdě hrdinské, jež vane z těchto svatých předsevzetí?

Ale více než na odvahu třeba poukázati na jejich moudrost.

Svěťice píše:

4° „Chci mlčky a beze stesku trpěti, ať zachází se se mnou jakkoliv.

5° Nevyhnu se žádnému utrpení tělesnému neb duševnímu, žádnému pokoření, opovržení neb protivenství.“

Tu však dodává, ne snad aby cosi opravila neb zmírnila, ale aby své velkodušné oběti dala schválení poslušnosti:

¹⁾ P. Jeiler O. S. Fr. zaznamenává v životopise Ctihodné Matky Marie Krescencie Hössové z Hausbeuru, III. řádu svatého Františka, že učinila slib dokonalosti bez vyjmenování jednotlivostí, a že ho zachovala až do své smrti roku 1725, tedy po 19 let. — Nechceme vyčerpati celou serii příkladů. Chceme pouze na některých příkladech dáti dosti jasné ponětí tohoto slibu dokonalé sebeoběti.

7 „Nebudu hledati žádné úlevy kromě těch, jež potřeba uzná za nezbytné; pak budu prositi o ně, v prostotě ducha našich Konstitucí teholních, abych nemusela se ustavičně obávati, že příliš povoluji tělu a že příliš lichotím tomuto krutému nepříteli.“

Hle, známka pravé ctnosti a zřejmé přítomnosti Ducha Božího: tato směs odvahy a mírnosti, nadšení, jež dožaduje se kontroly i horlivosti, která uznává prvenství poslušnosti.

Jiný znak, jež bude prospěšno zdůrazniti ve věci, v níž velkodušnost jeví se sice ve stupni nejméně banálním, ale tím nebezpečnějším, postrádá-li pokory: jest to úsilí vyhnouti se všeliké zvláštnosti. Nuže, Markéta Marie končí takto svůj slib dokonalosti:

19° „Budu hleděti, abych v ničem nepovolila své přirozenosti, leč jediné v tom, čeho nemohu jí odepřít bez zvláštnosti a podivínství, čemuž vždy se chci vyhnouti.“

Tato slova ukazují zřejmě, že vnuknutí přišlo s Hůry.

Velkodušnost, prostota, pokora. Zda to postačí?

Nikoliv. Všechno není pro všechny. Jisté osoby, byť byly i odhodlány k úplné sebeoběti, nemají se vázati podobnými sliby, nemá se jim k tomu dávatí dovolení; na příklad: kdo povahou neb dopuštěním Božím, aneb z jakékoliv jiné příčiny jest nakloněn k rozčilenosti, zádumčivosti, bezdůvodnému nepokoji, vrtochům atd.

„Jednoho dne“, vypravuje P. Chaumonot, „připravoval jsem se ke svatému přijímání, i prosil jsem Matku Boží, aby mi řekla, čím bych mohl potěšiti Jejího předraženého Syna. „Slíb, že ve všem budeš hledati větší slávy Boží!“ „Velmi rád, přesvatá Panno! Budeš li jen mojí zárukou a pomůžeš-li mně slíb ten zachovati.“ Sdělil jsem to P. Generálovi. Tázał se, zda nejsem nakloněn k vrtochům. Odpověděl jsem, že nikoliv. „Díky Bohu! Můžete vykonati ten slíb!“¹⁾

Jak odůvodněna byla otázka P. Generála. Podmínky jsou jasné.

I když neběží o vrtochy, přece některé duše nemají dosti jasné a klidné mysli, dosti bystrozraku a umírněnosti. Zda u mnoha osob zastaneme svědomí dokonale vypěstěné? Každé nemá tolik rozumu kolik srdce. Ke slibu dokonalosti jest potřebí obého. Pošetilost kříše potřebuje za východisko

¹⁾ Martin: „Život P. Chaumonota“ (1885), strana 38.

dobrý zdravý rozum. Jedině osoby o hluboké duševní rovnováze mohou bez škody věnovati se božským přepjatostem.

Tedy třeba dokonalé rovnováhy.

Ale i tu třeba předvídati vždy možné příležitosti k nepokojům a úzkostem; zlý duch dovede z nich těžiti na naši škodu. Tedy především jasná veselá mysl, svatá svoboda dítek Božích! Vázati se, ano; dusiti se, nikdy.

Z toho vyplývá důležitá potřeba, přesně určití dosah svých závazků.

Velmi obezřetně zaznamenává svatá Markéta na způsob předmluvy:

„Tento slib dovolili mi představení pod podmínkou, že kdykoliv měl by mně způsobiti nepokoj neb vrtoch, ohledně kteréhokoliv článku, ruší můj slib a závazek přestává.“

Tak to má býti. Formula Consummaty dýše podobně jasnou myslí, jejímž podkladem jest rozvážné a přesné vymezení:

„Zavazuji se slibem, že budu činiti, co uznám za nej-dokonalejší a to:

1. v okolnostech jen důležitějších, abych nepozbyla velkého ducha lásky a důvěry, zastavuji se u nicotných věcí;

2. v příležitostech, kde budu viděti jasně a zjevně;

3. v příležitostech, kde budu míti dosti času k rozmyslu a rozhodnutí, aby mne neznepokojily chyby slabosti.“¹⁾

Podobné myšlenky zasluhují povšimnutí.

U nejednoho pokora hněvá se na výraz: „slib dokonalosti“, „slib nejvyšší dokonalosti“, i hledá jiného výrazu. P. Sengler, napsav s milou svou prostotou: „Chtěl bych zcela prostě konati, co považuji za nejdokonalejší“, dodává: „Řekl jsem si, že bude lépe, napíši-li místo slova ‚nejvyšší dokonalost‘ — ‚co více se líbí Bohu za příkladem Pána našeho Ježíše Krista.‘ Volbu tu odůvodňuje trojí myšlenkou: výraz druhý jest méně odtažitý, příklad jest hned vedle slibu. První výraz lichotí samolásce.“²⁾

Podobně soudila karmelitka Marie-Ainée z Ježíše. S dovolením představených vykonala slib dokonalosti ještě před slibem oběti. I napsala: „Místo abych řekla: ‚Slibuji konati, co uznávám za nejdokonalejší‘, jak zněla formule svaté

¹⁾ Consummata, svatě ve světě žijící dívka, učinila slib dokonalosti ve 20 letech.²⁾ Msgr. Baunard: Pohřební řeč o P. Senglerovi 30. dubna 1887.

Terezie, řeknu raději: „Slibuji konati, co považuji za příjemnější Pánu Ježíši.“¹⁾ Z počátku doznala jako P. Chaumonot, jak svatá Markéta Maria a P. Auffroy, i ona chladného přijetí u svých představených. Zvláště dlouho opíral se její duchovní vůdce P. Gamard. „Po tolik let“, psal v té příčině. „kdy jsem knězem, nedovolil jsem nikdy nikomu podobného slibu“.²)

K čemu radí opatrnost?

Někteří duchovní vůdcové ochotně by učinili jako P. Gamard, ač tento konečně přece svolil. Poukazujíce hlavně na potřebu opatrnosti, chovají se raději odmítavě, než by duši vydali v nebezpečí přepjatosti.

Jiní smělejší, smělejší aspoň s ohledem na lidskou slabost, dovolují mnoho.

Pravá moudrost ubírá se středem. Třeba poznati, čeho Bůh dožaduje se na duši a jaké schopnosti má duše k onomu vzácnému umění, jež všední skutky koná způsobem nevšedním.

¹⁾ „Zde jest hlubší než pouhý slovní důvod. Později poznala jsem, že sám Pán Ježíš byl původcem této vybroušené lásky, které ovšem svatá Terezie neměla zapotřebi. Často nedovedu rozeznati, která z dvou věcí jest dokonalejší; ale ihned dostanu jasnou odpověď, zeptám-li se, co jest milejší Pánu Ježíši. Pán sám mi to ukázal.“ Později vyznává: „Od té doby těším se dokonalému klidu. Nelitovala jsem nikdy svého slibu. Toužím úžeji se jím sevřítí.“ ²⁾ I. strana 334.

Závěr.

Snad po přečtení této knížky pochopili jsme lépe nevystihlou velikost i skvělou a nesmírnou vznešenost pravého křesťana.

Povoláním svým jsa spojen s Kristem, má žít v Kristu.

Povoláním svým jsa v Kristu spojen se svými bratry, má v Kristu pracovati k jejich dobru.

Pouze druhá z těchto dvou ideí jest látkou této práce.

Ve chvíli, kdy všude navrhují se různé prostředky na dosažení míru, dohody a solidarity, prostředky chatrné a nezbytně kusé, pokusy vpravdě jen náhodné, bez záruky síly a hloubky, zdá se, že se tyto řádky objevily právě včas.

Zda nehlásají, že v Kristu, že jedině v Něm jest klíč k bratrským stykům mezi lidmi.

Solutio difficultatum, Christus. Není rozluštění mimo Krista. V Něm docházejí všechny záhady rozluštění, nejen lidsky spravedlivého, ale i přehojného — rozluštění božského.

Pracujme, aby „vše obnovilo se v Kristu“.

Začněme u sebe. Každý z nás buď více křesťanem, více Kristem. Aby svět byl lepším, musí každý z nás býti lepším křesťanem:

Musti býti více obdařen smyslem katolickým.

Musti býti laskavějším.

Musti více dbáti o nedostižný dosah našich činů i opomenutí.

Budme však i více apoštoly:

Více apoštoly zevní činností.

Více apoštoly modlitbou.

Více apoštoly odevzdaným a tak snadno i radostným přijetím kříže, kterým vykoupíme duše.

Nechť naše křesťanství jest hlubší a pozornější; bude-li pozornější, bude i teplejší, a bude-li jasnější a teplejší, bude i důstojnější Božského Mistra, kterému sloužíme. Jemu voláme ještě jednou s celou vroucností své duše: Náš milovaný Spasiteli Ježíši!

O b s a h :

Část první.

Tři velké zákony našeho společného života v Kristu.

Kniha první. Zákon jednoty.

Kapitola I. Církev -- mystické tělo Kristovo.

1. Mystické tělo — společnost všech s Kristem spojených 1
2. Nadpřirozená jednota všech údů Kristových 4

Kapitola II. Smysl katolický.

1. Všichni pracují ke společnému blahu všech 7
2. Jednota v modlitbě 9
3. Jednota v činu 11

Kapitola III. Eucharistie, svátost jednoty.

1. Eucharistie jest znákem jednoty 16
2. Eucharistie dožaduje se jednoty 20
3. Eucharistie působí jednotu 21

Kniha druhá. Zákon lásky k bližnímu.

Kapitola I. Proč máme milovati.

1. Bližní — toť Ježíš Kristus 27
2. Příkázání vpravdě nové 29

Kapitola II. Až kam má sahati naše láska.

1. Vzor lásky k bližnímu 33
2. Požadavky lásky k bližnímu 34
3. Její odměna 38

Kapitola III. Jak máme milovati.

1. Povinnost almužny 40
2. Pochopení chudého 42
3. Účinná láska zbožných osob 48

Kniha třetí. Zákon solidarity.

Kapitola I. Tajemství našich nadpřirozených vlivů.

1. Všichni mají vliv na každého a každý na všechny 50
2. Nic nepřichází na zmar 53

Kapitola II. Moc příkladu.

1. Vždy máme vzdělávati 55
2. Naše činnost, o které sami nevíme 59
3. Nutno předvídati dosah našich skutků 61

Kapitola III. Hříchy opomenuté povinného dobra

1. Hříchy opomenuté a jejich nebezpečí 64
2. Hříchy nedbalosti při pramenech života a v rozvoji života 68

Část druhá.
Tři velké prostředky apoštolátu.

Kniha první. Apoštolát zevní horlivosti.

Kapitola I. Povolání rozsévače.

1. Vrouci velkodušnost	72
2. Pronikavý bystrozrak	74

Kapitola II. Žízeň po spáse duši.

1. Úzkosti apoštolovy	77
2. Jeho jasná mysl	82

Kapitola III. Apoštolové z povolání.

1. Není dosti apoštolů z povolání	86
2. Každé povolání žádá oběti	89
3. Skytá však též nejčistší radost	92

Kniha druhá. Apoštolát modlitby.

Kapitola I. Jeho původ, jeho podmínky i jeho plodnost.

1. Apoštolát modlitby jest možný, ano nezbytný	94
2. Máme se modlití u vědomí svého spojení s Kristem	100
3. I nejnepatrnější modlitba otřásá světem, ač nemění plánu Božího	103

Kapitola II. Život nazrávý.

1. Jeho odůvodnění	105
2. Jeho ustavičná důležitost	109

Kniha třetí. Apoštolát obětí.

Kapitola I. Podklad doktrinální.

1. Každý křesťan může svým utrpením apoštolsky pracovat	113
2. Každý křesťan má svému utrpení dáti apoštolský dosah	116
3. Zadostiučinění, zástupnictví, solidárnost	119

Kapitola II. Psychologické vysvětlení apoštolské oběti.

1. Poměrná řídkost a zároveň i hojnost duší apoštolsky trpících	123
2. Jejich hybnou silou jest láska	127
3. Námitky	130

Kapitola III. Praktické uskutečnění apoštolátu utrpení.

1. Ve všedním křesťanském životě	132
2. Na nejvyšším stupni: slib odevzdanosti do vůle Boží, slib oběti	135
3. Slib nejvyšší dokonalosti	140
Závěr	147

Opravy.

- Na straně 12 místo samostatného čti samotného.
- " " 12 6. řádek zdola: **slouží-li, slouží** pouze jemu.
- " " 17 místo v Chartresu čti v Chartresu.
- " " 19 odslavec III. věta má znít: Papež slavil svatá tajemství na různých místech, jednou zde, po druhé tam atd. a zval k tomu představené jiných obcí církevních.
- Na straně 20 5. řádek zdola čti: Obyčejně byla to též **hodina** (ne hostina).
- Na straně 22 Communio – **společná jednota** ne oslava.
- " " 29 9. řádek shora: zvláštní **přítomností** místo pozornosti.
- " " 30 v 6. řádku čti **těsné obzory** místo obrazy
- " " 30 ve 4. řádku zdola: **Nechť vaše víra v něm hledá Mne.**
- " " 31 svého místo svého.
- " " 32 tváří v tvář.
- " " 35 druhým já.
- " " 36 náklonnost.
- " " 41 čti **koženolistých** či tlustolistých rostlin.
- " " 42 zamýšlených.
- " " 43 nemá očí.
- " " 45 pořádku
- " " 47 v 21. řádku čti **nezastane-li** místo nezůstane-li.
- " " 52 v 17. řádku čti **hmotný** místo hodnotný.
- " " 58 v 8. řádku zdola: neuvrhne ji místo ji.
- " " 61 v 1. řádku zůstati místo zůstali.
- " " 61 ve 13. řádku nedostatek.
- " " 64 v záhlaví **Hřichy opomenuti.**
- " " 64 v 1. řádku rovněž **opomenutí.**
- " " 67 v hypothesách.
- " " 71 v 18. řádku **zvěčněná** místo zvěčnělá.
- " " 74 ve 2. a 3. řádku mladé **ctížádostivé** sny jsou
- " " 74 v 17. řádku stihla smrt, rád. ..
- " " 74 ve 4. řádku zdola: na Kalvarii.
- " " 76 v 9. řádku zdola: volá.
- " " 77 v 18. řádku na koni.
- " " 82 ve 20. řádku na pomezí zed.
- " " 83 ve 4. řádku zdola slítování.
- " " 84 pro- středkem.
- " " 87 v 11. řádku zdola mimořádně.
- " " 88 v 10. řádku zdola **nemíníme** místo neb míníme.
- " " 93 v 6. řádku zdola: změnilo, zdá se....
- " " 93 v poznámce: **professe** místo konfessee.
- " " 95 v 19. řádku lidí.
- " " 96 v 6. řádku zdola přičinění místo příčině.

Na straně 97 ve 4. odstavci chybí věta: **K této lásce vybízí apoštol národů, když žádá, abychom se modlili za všechny, poněvadž Bůh chce všechny spasit, t. z. splnění této milosrdné vůle nezáleží pouze na svobodném spolupůsobení těch, které chce spasit, ale i na horlivosti atd.**

Na straně 100 v poznámce Gen.

" " 101 v poznámce Goyau.

" " 104 ve 3. odstavci „zlatému teleti“.

" " 105 v 6. řádku zdola spravedlnost.

" " 107 ve 2. řádku zdola přiměl.

" " 108 v poznámce kazatele.

" " 117 v 5. odstavci **To též místo Totěž.**

" " 117 v 7. řádku zdola **zdvihá se.**

" " 118 v 8. řádku zdola na prvotním **pláně** (ne plátně).

" " 119 ve 4. odstavci zlo **chtěné** a ne ctěné.

" " 119 v 6. řádku zdola naším.

" " 122 v poznámce Terezie Durnerinová

" " 123 ve 4. řádku zdola s hloubkou, již

" " 124 ve 3. odstavci plodnost, nej- nepatrnějšího.

" " 125 v 5. odstavci „legenda“.

" " 132 v 1. odstavci čistých, bývalého

" " 135 v 5. odstavci **do výše.**

" " 139 v 1. odstavci **odvrhovati.**

" " 139 ve 2. odstavci k nejskvělejším.

" " 143 v 13e přátelství.

" " 145 ve 4. řádku zdola Marie-Aimée.

V obsahu 3. řádek zdola: Hříchy **opomenutí.**

